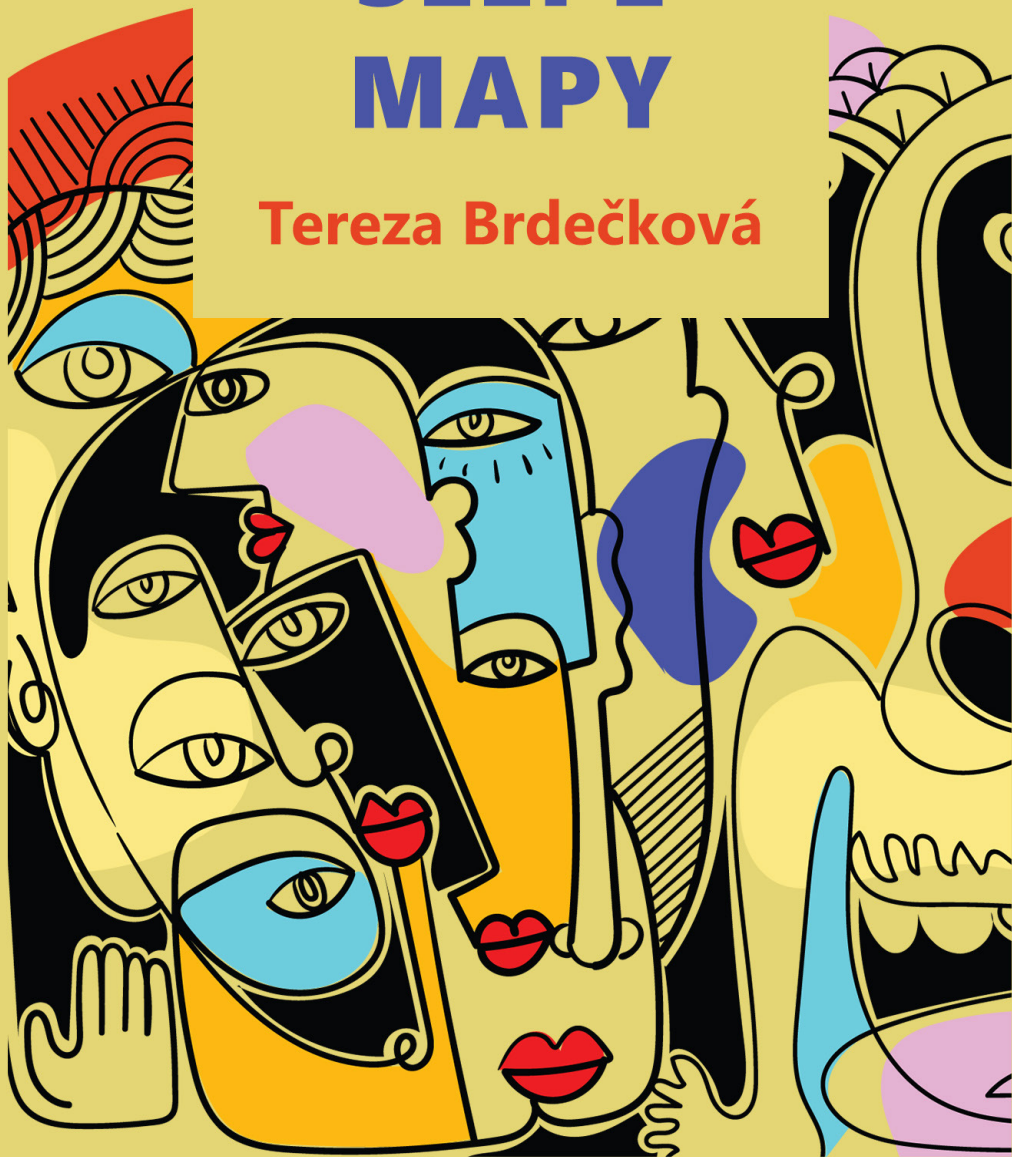

SLEPÉ MAPY

Tereza Brdečková

Městská knihovna v Praze

půjčuje

knihy, audioknihy,
obrazy, deskové hry...

nabízí prostory pro

samostatné studium,
skupinová setkání,
přednášky, konference...

pořádá

autorská čtení, přednášky,
koncerty, filmové projekce,
akce pro děti...

poskytuje online služby

e-knihy, digitalizované dokumenty,
přednášky, kurzy...

podporuje tvoření v kreativních dílnách

DOK16 pro práci se dřevem a papírem
Atelier pro šití a vyšívání

Suterén pro 3D tisk, knižní vazbu, kaligrafii a pyrografii

mlp.cz
e-knihovna.cz
knihovna@mlp.cz
facebook.com/knihovna

PR
PRA
PRA
PRA

HA
GUE
GA
G

Slepé mapy

Tereza Brdečková

Znění tohoto textu vychází z díla [Slepé mapy](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Euromedia Group – Odeon v Praze v roce 2006.

§

Text díla (Tereza Brdečková: Slepé mapy), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uvedte autora-Nevyžívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 31. 1. 2025.

OBSAH

I.....	8
II.....	10
III.....	15
IV.....	18
V.....	23
VI.....	28
VII.....	32
VIII.....	37
IX.....	40
X.....	46
XI.....	48
XII.....	51
XIII.....	57
XIV.....	63
XV.....	67
XVI.....	69
XVII.....	75
XVIII.....	78
XIX.....	80
XX.....	85
XXI.....	92
XXII.....	95
XXIII.....	99
XXIV.....	102
XXV.....	106
XXVI.....	110
XXVII.....	113
XXVIII.....	116

XXIX.....	119
XXX	124
XXXI.....	131
XXXII.....	135
XXXIII.....	139
XXXIV.....	143
XXXV.....	146
XXXVI.....	151
XXXVII.....	155
XXXVIII.....	157
XXXIX.....	163
XL.....	167
XLI.....	172
XLII.....	179

*Láska je jako krásná loď
která ztratila kapitána
námořníkům se třesou ruce
a bojí se co bude zrána*

— VÁCLAV HRABĚ

I

Toho rána si Viktor Herman přispal. Vlastně ne. Probudil se jako obvykle v sedm, ale cítil se unavený a nastydlý, a tak požádal ženu, aby odvezla dítě do školy. Než znovu usnul, pozoroval ji, jak se obléká do prádla, trička a kalhot. Nepromluvila na něj a on to ani nečekal – nemluvila s ním už dva týdny. Škvírou mezi okenicemi dopadal na parkety paprsek slunce a Viktor uvažoval, jestli Verončina bosá noha přistane na osvětleném pruhu, anebo zmizí ve stínu. Kolem kotníku nosila zlatý řetízek a proužek surové kůže. Přes židli visel zelený župan. Z kuchyně chrčel kávovar a ženin alt vyslychal napůl spící dcerku. Rádio vysílalo zprávy, táhlo mu na nohy, protože pokrývka byla krátká. Venku se zvedl vítr a ohýbal křoviny v zahradě. Viktor to slyšel skrze nedovřené okno. Se slabým rachotem kdosi táhl po ulici vozík či kufr na kolečkách.

Co kdyby odešel? Jistě by to neznamenal, že Veroniku už nikdy neuvidí. Po tolika letech k sobě patří, i kdyby jejich společný život byl omyl nebo holé neštěstí. A proč by tedy odcházel, jestliže by se tím nic nezměnilo? A kam? Bylo mu líto, že je kvůli němu nešťastná, ale nemohl s tím nic dělat. Nakonec, postavil se, jak dokázal, na její stranu, na stranu všeho, co se teď překotně rozpadalo. Možná se tím chtěl sám zachránit a o Veroniku vůbec nešlo, anebo ji prostě jenom nechtěl mít na svědomí. Ale na důvodech nezáleželo, byl s ní. Výčitky svědomí neměl. Tomu, co se stalo, se nemohl vyhnout, tak jako padlému kmenu uprostřed silnice anebo nemoci zapsané v organismu od chvíle početí.

Neměl už delší dobu rád nábytek, zvuk rádia z kuchyně ani obrazy na stěnách. Domov byl místem, od něhož ustavičně ztrácel

klíče, a přesto tam vždycky skončil. Za jeho nepřítomnosti se tam všechno hýbalo, měnilo a pracovalo proti němu, takže nakonec nevěděl, jak a kam se má posadit, postavit nebo uložit. Na stěnách zůstávaly po sundaných obrazech světlé skvrny, přesně ve čtyři hodiny ráno vrzla skříň a z ní neslyšně vyskočila kočka, kohoutky odkapávaly a nešly utáhnout, jeho oblečení nezůstalo nikdy tam, kam ho položil, a vyleštěný nábytek byl vzápětí polepený jogurtem. Všechno dohromady to představovalo záruku, že Viktor někam patří. V případě nemoci nebo jiného srozumitelného neštěstí mu to mohlo zachránit život, jenže Viktor o život nebojoval a právo někam patřit ztratilo smysl. Jeho dům už dlouho nebyl útočištěm, ale přikázaným místem pobytu, odkud by rád bez pozdravu odešel, kolem garáže, dírou v plotě, prázdnou ulicí, a tam by zmizel.

Ležely před ním tři úkoly: ráno, poledne a večer. Každý den byly těžší a záluždnější, i když ještě nedávno věřil, že mají životodárnou moc. Všední věci omílají bolest jako říční proud a posunují člověka od hodiny k hodině: kancelář, daně, sprchy, složenky, příbuzní, vysvědčení, pár večerních skleniček. Když se Viktor s Veronikou ruku v ruce proklestí vším, co na ně den naloží, a budou to opakovat tisíckrát, dostaví se odměna. Pokud nebudou šťastní, mohou být aspoň spokojení. Chtěl to tak? Na tom nezáleželo, protože jiné řešení se nenabízelo. Ráno, poledne a večer. Ale v žádném případě noc. Ta se nějak vymkla a nebyla mu k ničemu, protože její pravda, důraznější než pravda dne, mu bránila s úspěchem splnit ono ráno, poledne a večer. Když Veronika procházela kolem něj, chytil ji za cíp košile:

„Dík. Až pojedu z práce, vyzvednu holku,“ řekl.

„Může jít sama,“ řekla polohlasem a Viktor znovu usnul.

II

Nenad později říkal, že Viktor mu toho dne před školou nabídl, že ho sveze domů. Cestou z práce se totiž zastavil pro svou dceru Lili, ale ta ho nečekala a odešla domů sama. Její spolužák z vyšší třídy, Nenad Džukič, nastoupil k němu do auta. Viktor se vrátil domů kolem sedmé a Nenada pak týden nikdo neviděl.

Viktor Herman tvrdil, že ho vysadil před domem jeho matky v nové vilové čtvrti na okraji města. Nenad prý nezašel do domu, ale díval se za ním. Viktor ho viděl v zrcátku, dokud nezajel za roh. Nikdo to nemohl dosvědčit, ale to nebylo nic divného – po ulici tu skoro nikdo nechodil. Dokud nová vilová čtvrť nestála, nikomu nechyběla.

Vyrostla původním obyvatelům města téměř za zády, z administrativního rozhodnutí, k němuž se později nikdo nehlásil. Byla slunná a měla svůj půvab, ale žádný starousedlík se tam nepřestěhoval. Starousedlíci si stavěli domy na západní straně, blízko náměstí, tak jako Viktor. Architekti nové čtvrti nechápali proč, ale nikdo z domácích jim důvod své nechuti nevysvětlil: nová čtvrť totiž ležela na východním okraji města u výpadekky na státní silnici, kam se nikdy nechodilo. Možná tam kdysi tábořili cikáni anebo se tam stalo něco zlého, na co všichni raději zapomněli. Nová čtvrť byla přesto plná obyvatel. Ti ovšem netušili, že bydlí na nevhodném místě, a se starousedlíky se nestýkali z vlastního rozhodnutí. Ráno odjížděli do práce, vracívali se po setmění a skoro nikdy nechodili na náměstí, protože nákupy si obstarávali v hypermarketech. Neznali se ani mezi sebou. Na okraj nové čtvrti navazovala průmyslová zóna a propojila město se sítí přilehlých

vesnic. Starousedlíci to všechno nebrali na vědomí. Nebylo možné zahrnout do života města tolik nových lidí, kteří navíc ani neprojevili snahu se nějak začlenit. Výjimkou byla Nenadova nevlastní matka, paní Jahnová. Pamatovali si ji aspoň od vidění všichni, třebaže to málokdo řekl nahlas.

Paní Jahnová ohlásila synovo zmizení teprve po třech dnech, ale policie po Nenadovi pátrala marně. Osmý den ráno ho matka našla schouleného přede dveřmi, měl na zápěstí modřiny, na těle škrábance a na bříše a předloktí jizvy, řezné rány a popáleniny. S některými před rokem přijel do města, jiné byly nové. Požádal ji, aby ho dovedla na policii. Tam prohlásil, že ho Viktor zavezl do prázdné kůlny za městem, tam mu spoutal ruce za zády a opakovaně se pokoušel ho znásilnit. Nakonec to prý udělal jenom jednou. Přijížděl prý vždycky navečer a zavázal Nenadovi oči šátkem. Pak nad ním masturboval a opakoval, že mu to udělá a pak ho zabije. Nakonec prý pouta sama povolila a jemu se podařilo z kůlny utéct. Vyšetřovatel se Nenada zeptal, jak může vědět, co Viktor dělal, když přece měl zavázané oči. Nenad řekl:

„A co by dělal jinýho?“

Vyšetřovatel si myslel svoje, protože lidem z vilové čtvrti nevěřil. Viktora znal ještě ze školy, zatímco Nenad byl válečný sirotek. Paní Jahnová s ním přišla do města teprve nedávno a nikdo nevěděl, z čeho vlastně žije a co dělá. Nenad měl potíže ve škole a říkalo se, že není schopen rozlišit sen, televizi a skutečnost. Navíc trpěl poruchami paměti. Bylo to sice lékařské tajemství, ale krajský psychiatr vyprávěl komukoliv, že se Nenad vůbec nepamatuje, co se s ním před lety za války na Balkáně dělo, jak zemřeli jeho rodiče a jak se dostal až sem. Nešlo jen o to, že o tom nechtěl mluvit – prostě to nevěděl, jeho paměť končila v období, kdy s rodiči odjel ze Sarajeva k příbuzným do hor.

Když paní Jahnová ohlásila jeho zmizení, upozornila policii, že Nenad má sklony k sebevraždě, že nezmizel z domova poprvé, ale vždycky se prý pak sám vrátil pár hodin po setmění. Kdyby nebyl pryč tak dlouho, byla by se na policii ani neobracela. Stejně to prý nakonec nebylo k ničemu.

„Zkuste Hlavní nádraží v Praze,“ poradila rozpačitě ve dnech, kdy ho hledali. „Jela bych tam sama, ale pokud je tam, schoval by se přede mnou.“

Vyšetřovatel chvíli sbíral odvalu k otázce, ale Nenadova matka ho předešla.

„Nejezdí se prodávat. Jenom tam sedí a dívá se kolem.“

„A vy s tím nic neděláte?“ ptal se vyšetřovatel.

„Měla bych ho poslat do polepšovny?“

„Snad by ho měl někdo sledovat, nějaký odborník.“

„A vy věříte, že by mu to pomohlo?“

Vyšetřovatel chtěl poznamenat, že by to mohlo pomoci tomu odborníkovi, ale nechal si to pro sebe.

Když Nenad líčil, co všechno se dělo v kůlně, paní Jahnová se ho nesnažila přerušit. Pak ho ale poslala na chvíli ven a naklonila se k vyšetřovateli. Řekla mu, že sama Nenadovi nevěří ani slovo. Má za sebou strašné věci. Mnohá jeho poranění jsou stará a jeho řeči o znásilnění také, stejně jako nepravdivá obvinění. To všechno ale prý neznamená, že Nenad lže, prostě se jinak pohybuje v čase a prostoru, vysvětlovala. Je jiný, chápe věci jinak a tím je zároveň méně i pro všechny ostatní.

„Jak to myslíte?“ ptal se vyšetřovatel, a narůstal v něm pocit, že se zapletl do něčeho, co mu přinese nepříjemnosti. „Jak by mohl měnit věci pro všechny ostatní?“

„Například nežije v čase. Nevnímá události ve stejném sledu jako vy nebo já. Minulost, přítomnost a budoucnost mají pro něj

jiný smysl. Je chvíli tady, chvíli tam a není odsouzený k tomu žít jedno po druhém jako vy nebo já. A někdy zmizí. Jenom na chvílku, třeba v supermarketu.“

„Promiňte, ale to není nic divného,“ namítl vyšetřovatel. „Moje děti taky... Člověk si jich prostě přestane všímat.“

„Možná. Najednou je pryč, já projdu celý obchod a on se pak vynoří vedle mě jakoby nic. Ale nevypadá to, jako kdyby jen poodešel, ale jako kdyby doopravdy zmizel, chápete?“

Vyšetřovatel potřásl hlavou. Zapsal, že podle názoru Nenadovy matky se v kůlně nemuselo nic stát. Mohlo jít o vzpomínku, fantazii nebo o reakci na nějaký film v televizi.

„V Orientě, ve středověku, se hodně mluvilo o lidech, kteří se vyskytovali na několika místech zároveň. Obecně se věřilo, že je to možné, víte?“ dodala.

„Proč mi to říkáte?“ řekl vyšetřovatel.

„Snažím se vám vysvětlit, co se stalo,“ řekla. „Když někdo může být na několika místech najednou, může jistě také na chvíli nebýt vůbec – aspoň ne tady, v našem světě. Abyste rozuměl: já vím, že si máme vyměňovat jenom některá slova a jiná jsou zakázaná, protože jsme na policii. Ale pokud vám nevysvětlím, kdo je Nenad, nikam se nedostanete.“

„Já potřebuju fakta. Čemu se věřilo v Orientě ve středověku, mě nezajímá.“

„Já chápu. Ale fakta už nejsou, co bývala, dá se říci, že nám mizejí přímo před očima. Je jich přemíra. Vy máte za úkol zjistit, jestli pan Herman Nenada unesl, znásilnil a týral. Já jsem přesvědčená, že ne, vy asi taky, a patrně pro jeho vinu nenajdete žádný důkaz. Ale pan Herman si možná myslí něco jiného. Z nějakého neznámého důvodu věří, že je vinen. A protože já budu přirozeně celou dobu na straně dítěte a proti němu, nezjistíte vůbec nic.“

„Budete proti němu? I přesto, že váš syn třeba lže?“

„Říkám vám přece, že nelže,“ odporovala paní Jahnová.

Po Nenadově návratu zajel vyšetřovatel do opuštěné kůlny, kterou chlapec označil za místo činu. V rohu našel starý slamník, hedvábnou šňůru od záclony a uzávěr drahého plnicího pera. Žádné otisky prstů tam nebyly, ale podle Nenada to nebylo nic divného, protože Viktor prý vždycky přicházel v černých kožených rukavicích. Nenad řekl, že ty rukavice byly hladké. Hledal další slovo, aby je popsal.

„Chceš říct měkké? Nebo jemné?“ napověděla mu jeho matka.

„Nevím,“ řekl Nenad. „Byly černé.“

„Nenade, ty zase nemluvíš pravdu,“ řekla matka. „Když budeš lhát, někomu ublížíš. Mluvili jsme o tom tolikrát.“

„Jen se ho zeptejte,“ odpověděl Nenad. „Zeptejte se Viktora. On ví, jak to je. Ví, kde jsou ty rukavice. Ví, jaké jsou. Černé.“

III

Emu vždycky věděla, že se to může stát. Otázka byla jen, kdy to doopravdy přijde a jestli tomu dokáže zabránit. Když to pak jednou přišlo za jasného dne, seběhlo se to přesně tak, jak to mnohokrát viděla ve snu. A nedokázala to změnit.

Hlídala tehdy na hřišti ve školní družině děti. Začínalo léto. Svítalo slunce. Ema zakláněla hlavu vzhůru a pozorovala stříbrnou čáru, kterou na nebi rozpouštěl tryskáč, a v tu chvíli rozbil Tomáš Ivanovi hlavu lešenářskou trubkou. Oběma bylo osm let. Nepředcházela tomu žádná rvačka ani hádka. Ivan si vkleče střídavě hrál a díval se spolu s Emou vzhůru na stopu po letadle. Tomáš zničehonic zvedl železnou trubku a vši silou ho zezadu udeřil. Ivan se potichu zhroutil na zem a ostatní děti stály kolem a pozorovaly proužek krve stékající mezi plevel na rozmezí trávníku a dlážděné cesty.

Ivan ležel na zádech. Netroufala si s ním pohnout, a tak si sundala tričko a přiložila ho k ráně. Držela Ivana za ruku, pak si lehla vedle něj na zem a tiskla se k němu. Byl v bezvědomí, dech i tep se mu vytrácely. Pak ho odvezla sanitka a Ema čekala na policii. Ptala se Tomáše, proč to udělal. Řekl, že neví, chtěl prý jenom slyšet prasknout lebku, tak jako včera v televizi. Později se ho zeptal psycholog, zda ten, co v televizi druhému rozbil lebku, byl dobrý, nebo zlý. Tomáš opakoval, že neví.

„Nevím,“ odpovídal na všechno. Věděl, že se stalo něco strašného a že to udělal on sám, ale nevěděl proč.

Večer Ivan v nemocnici zemřel. Ema až do konce seděla na chodbě a čekala na jeho rodiče. Chtěla Ivana vidět, ale jeho matka to odmítla.

Když pak odcházela, minula Emu mlčky, ale pak se k ní vrátila a tiše jí řekla:

„Proč se to nestalo vám?“

Emu práce v družině nijak zvlášť nebavila a děti ji nezajímaly, prostě jen potřebovala překlenout neurčité období, než podnikne něco doopravdy. Chodila do družiny každý den a přitom se pokoušela odhadnout, kam vlastně míří.

Tomáše odvezla to odpoledne policie a v lavici po něm zůstaly obrázkové učebnice. Emě šly vždycky na nervy. Děti se nesmějí bát, protože strach by je mohl poškodit. Dospělí myslí, že děti na strach mají dost času. Dopoledne děti sedí ve škole a dospělí věří, že mají jejich mysl pod kontrolou. Ale obrazy v hlavách dětí se nepodobají ničemu v učebnicích a možná také ničemu, čeho se bojí rodiče. Nikdo o těch obrazech nic neví.

Tomáš se dobře učil, rychle chápal a nikomu nepřekážel. Mluvil málo. Když se ostatní děti hádaly, používaly často sprostá slova. Jednu chvíli byly klidné a vzápětí se praly, surově, mlčky. Ema je slyšela volat: Já tě zabiju! Zabiju tě! Tomáš se nepral ani nekřičel.

Lavice byly plné plastických kulometů a pistolí, ale Ema věděla, že to nic neznamená. Například právě Tomáš takové hračky neměl. Sedával často sám stranou a klacíkem čmáral do písku. Ptávala se ho, jestli něco nechce. Odpovídal tiše, že nic.

Později se ukázalo, že odpoledne býval pravidelným klientem sousední videopůjčovny. Akční filmy, hry, play stations. Počítačové hry si půjčoval od spolužáků. Nic na tom nebylo, prostě jen dělal to, co ostatní. Ale chtěl být lepší než oni, vědět víc, dokázat víc. Do velkého čtverečkového sešitu si zapisoval úhledným písmem seznam filmů a her, včetně čísla, pokud byly z půjčovny. U každé položky stálo, kolik bylo nakonec mrtvých, jakou smrtí zemřeli a kolik vteřin trvala která akční scéna. Samotnému příběhu nevěnoval Tomáš pozornost, zajímalo ho jen zabíjení. S nikým o tom nemluvil, asi to nepotřeboval.

To všechno by mělo Emu děsit, ale kupodivu to bylo právě naopak. Ema cítila strach celých třicet pět let předtím. Mlčela o něm a nenávi-

děla ho, protože její strach se nedělil na hrůzu pro zábavu a na strach z války, nemoci nebo z neznáma. Ema měla jeden jediný strach, nikdy ji neopouštěl a teď najednou mlčel. Nahradila ho úleva: už se to stalo, Ema už se nemusí bát.

Oblíbenou hrou Emina dětství bylo krvavé koleno. Pro každé dítě na sebe bralo jinou podobu a například podle Emy vypadalo jako ukřižovaný Kristus na průčelí chrámu Panny Marie pod Řetězem v Praze. Hrál se podobně jako nebe, peklo, ráj nebo Honzo, vstávej. Hra začínala v tichu. Pak ten, kdo představoval Krvavé koleno, vyrazil, s řevem honil ostatní a těm přitom vyskakovaly v hlavách děsivé obrazy. Krvavé koleno ovšem nemizelo zároveň s koncem hry, uvízlo v hlavě a vracelo se pokaždé, když se večer zhaslo. Nebylo prostě pod kontrolou. Ema slýchala jeho kroky, praskání parket ve vedlejším pokoji, a dokud nezmizelo, zůstávaly i obrazy.

Sama nikdy neviděla nikoho umírat a vlastně ani trpět, ale myslela na děti zabitě v Osvětimi, na atomovou válku, která prý měla přijít, a další věci z minulosti i budoucnosti. Pak zase měla strach ze psů, pavouků, z cizích mužů, ze všeho, co zatím neznala. Předměty hrůzy se měnily jako obrazce v kaleidoskopu.

Teď věděla, že strach byl prostě branou k Ivanově smrti, a že tou branou prošla, aniž by si toho všimla.

Přestala se bát. Začala obrazy hrůzy ovládat. Ale pokud se rozhodla, viděla všechno strašné, co se kdy odehrálo, a někdy i věci, které teprve měly přijít. Možná, říkala si, že tedy dokáže některým věcem zabránit a jiné napravit.

IV

Když Viktor Herman uslyšel „tady Policie České republiky“, napadlo ho okamžitě, že jde o Sabinu. Už dva měsíce ji marně hledal a celou tu dobu sám sobě opakoval v duchu i nahlas: je konec. Je po všem. A někdy dodával: díky bohu, aby se ujistil, že konec může být dobrý. Jenže pravda byla taková, že nic neskončilo, že to prostě jenom nešlo dál. Sabina byla pryč, ale on jí přesto byl plný až po okraj, poslední kapka přetekla, džbán se rozbil a Sabina se rozlévala všude kolem něj a zaplavovala jeho dům i jeho blízké.

Policie České republiky, slyšel, a hned ho napadlo, že je mrtvá. Konečně, říkal si. Konečně konec, díky bohu. Nemyslel si, že Sabina zemřela násilnou smrtí, nepředstavoval si nic určitého. Bylo mu jen divné, že ho volají k výpovědi v jeho vlastním městě, když Sabina žila až v Ostravě, ale na tom nezáleželo. Čekal čtyřicet minut na chodbě, než ho zavolali dovnitř. Za oknem zmítal vítr zelenými větvemi, bylo studené léto. Vyšetřovatel seděl proti světlu a Viktor mu neviděl do tváře.

„Takový vítr a zima, a přitom je už červen,“ poznamenal Viktor, protože rád mluvil o počasí.

„Jo, je zima. Aspoň slunce že občas vykoukne,“ přisvědčil vyšetřovatel.

Naproti němu seděl chlapec, starší spolužák Viktorovy dcery. Otočil se a jeho tvář se octla ve stejném stínu jako vyšetřovatelova silueta. Pak vstal a upřel na Viktora tmavé, zlatě žíhané oči. Vyšetřovatel odložil brýle, vyhrnul Nenadovi rukáv, zvedl jeho paži jako mrtvou věc a nastavil Viktorovi před oči nahé předloktí:

„Začnu rovnou. Máš něco společného s tímhle?“ zeptal se.

Viktor hleděl na hubenou paži posetou ranami.

„Ať si taky vyhrne rukáv,“ řekl Nenad.

„Udělej, co říká,“ řekl vyšetřovatel.

Viktor poslechl, jeho paže byla poznamenána stejným týráním jako Nenadova: otlaky od pout, škrábance, stopy zubů, přesně na stejných místech. Paže-dvojčata, paže-zrcadla. Některé rány byly otevřené, jiné se jizvily.

„Jak to vysvětlíš?“ ptal se vyšetřovatel.

„Co to podle tebe dokazuje?“ ptal se Viktor.

„Já nevím. Ty se tomu nedivíš?“

„Nedivím,“ řekl Viktor. Chvilí mlčel a pak řekl: „Ano. Udělal jsem to.“

„Co přesně jsi udělal?“

Stáli proti sobě, Viktor a štíhlý dvanáctiletý chlapec. Nenad si vyhrnul triko a odhalil narudlou jizvu, která se táhla od prsní bradavky až k podbřišku. Viktor to chtěl udělat po něm a ukázat mu svou, úplně stejnou a ještě nezacelenou, ale včas se zarazil. Pak Nenad překonal nekonečnou vzdálenost dvou metrů, objal Viktora a položil mu hlavu na prsa. Viktor ho k sobě přitiskl.

„Cokoliv řekl, je pravda,“ řekl přes jeho rameno.

Vyšetřovatel vytáhl ze zásuvky uzávěr plicního pera.

„Je to tvoje?“

Viktor sáhl do kapsy a vytáhl otevřené zlaté pero.

„Kde jste to našli? V kůlně?“

„Běž ven, matka si pro tebe přijde,“ pobídl vyšetřovatel Nenada, a ten neochotně Viktora pustil a ploužil se ven. Vyšetřovatel pak položil několik otázek. Viktor na všechny téměř beze slova přikývl a podepsal protokol.

„Musím tě zadržet, jistě to chápeš. Aspoň zatím.“

„To je v pořádku,“ řekl Viktor.

Zavolal Veroniku. Řekl jí, aby si nedělala starosti.

„Dělej všechno jako dřív.“

„Dřív než co?“ ptala se Veronika.

„To nevím. Dřív, než to začalo. Třeba jako před rokem, nebo jako ještě daleko dřív. Sama uvidíš, k čemu to bude,“ dodal a zavěsil dřív, než mu stačila odpovědět.

Viktor nechtěl číst protokol. Požádal, aby Nenad všechno opakoval před ním. Přiznal se ke všemu, co o něm Nenad s barvitostí orientálního vypravěče a s tvrdým srbským přízvukem líčil. Seděl proti němu, užasle poslouchal a na vyšetřovatelovy otázky, zda Nenadovi udělal opravdu to či ono, odpovídal mechanicky: ano, ano.

„Chceš něco doplnit?“ ptával se vyšetřovatel.

„Ne,“ odpovídal Viktor. „Bylo to přesně tak, jak říká.“

Neudělal jsem to, říkal si přitom v duchu. Co tady dělám a proč? Vyšetřovatel zapisoval do počítače, občas přestal a pozoroval je. Z toho, co se dá prožít za branami pekel, znal Nenad jistě velkou část. Ale Viktor? Vždycky pozdě odpoledne pro Nenada přišla matka. Poslouchala, dívala se střídavě na Viktora i Nenada a mlčela. Proč nic neřekne? Proč mi neskočí po krku? napadalo Viktora. A kdo vůbec je?

„Paní Jahnová,“ oslovil ji jednoho dne vyšetřovatel a Viktor se na ni konečně pozorně zadíval. Ovšem že ji znal, ale nikdy s ní nemluvil. Přicházela s Nenadem do zámeckého parku anebo do hotelu na oběd. Vždycky s ním, nikdy sama. Chodila dlouhými kroky, a když si sedala, chovala se, jako kdyby kolem ní byla spousta místa, což většinou nebyla pravda. Ve městě byly všechny ulice úzké, místnosti malé a stropy nízké. Viktor měl dojem, že žila dlouho v cizině, v nějaké velké zemi, anebo že snad vůbec pochází odjinud. Občas ji zaslechl promluvit, zdálo se mu, že má

cizí přízvuk, ale možná prostě mluvila jinak než ostatní. Jednou když Nenada odvedla, řekl mu vyšetřovatel:

„Proč to všechno říkáš? Zbláznil jsi se? Já nevěřím, že jsi to udělal.“

Viktor mlčel jako dítě odhodlané zapírat za každou cenu.

„Ale mezi námi, i kdyby náhodou jenom něco z toho byla pravda, anebo třeba i všechno,“ pokračoval vyšetřovatel, „nikdo mu to nedokáže a nikdo mu neuvěří. Já tyhle případy znám. Všechno se mu stalo už dřív, to přeci víš. Kluk je tu cizí, a pak, ta ženská. Ta je taky cizí. Chtějí tě do toho namočit.“

„Chodíš teď rád do práce vid’?“ usmál se Viktor. „Trochu se toho případu bojíš, ale jinak tě to baví. A ve čtyři vždycky odejdeš domů, zamkneš mě tady a necháš to všechno spát až do rána.“

„Právě že už moc ne,“ přiznal vyšetřovatel. „Začíná se mi to všechno plést. Myslím na toho kluka, kudy chodím, ani nevím proč, a mám v tom pořád větší zmatek. Rád bych to nějak vyřídil a nechci tě potopit.“

„Klidně mě potop. Hlavně se nesnaž tomu porozumět, mohl bys do toho taky spadnout. Já nejsem tvoje zrcadlo,“ řekl Viktor.

„Co mi chceš říct?“

„Přestaň se sám hledat v tom, co vykládá on nebo na co kývám já. Tebe se to netýká.“

„Já to, Viktore, nechápu. Člověk může vyvádět, ale musí vědět, kdy přestat. Já jenom vím, že jsi musel vždycky být něco extra a vždycky mi bylo jasné, že na to doplatíš. A je to tady. Nehraj si,“ řekl policista.

„To ty si hraješ,“ odpověděl Viktor. „Jenom to ještě nevíš.“

Vyšetřovatel si vyžádal Viktorův psychiatrický posudek. Viktor nejprve odmítl doktora přijmout a podal písemné vysvětlení:

„To, co se stalo, nijak nesouvisí s mou duší.“

Doktor vzkázal, že mu nejde o duši, ale o vyšetření, a Viktor nakonec souhlasil. Z posudku plynulo, že Viktor má vysoké kombinační schopnosti, je nadmíru přizpůsobivý a nemá nijak mimořádnou obrazotvornost. Jeho osobnost byla v normě.

„Kvůli tomu jste sem nemusel chodit. Mohl jsem vám to říct,“ poznamenal Viktor.

„Ve vaší situaci na tom, co říkáte, bohužel příliš nezáleží,“ řekl psychiatr.

Venku se zatím udělalo horko. Viktor se díval na oblohu oknem vazební cely, lil se z něj pot a volnost mu vůbec nechyběla.

V

Za těch sedm dní bylo Viktorovi občas do smíchu. Znali se s vyšetřovatelem odmalička, hrávali spolu fotbal a vyšetřovateli se kdysi na střední škole líbila Veronika. Oba se dobře znali i se všemi ve městě a věděli o sobě ledacos, na co by si přáli zapomenout. Jenom Nenad tu byl nový, stejně jako vzrušení, že se něco děje. Všichni, kdo přicházeli vypovídat o Viktorovi a Nenadovi – učitelky, doktor, sousedé –, vstupovali roztřesení zvědavostí. Ale vyšetřovatel ho pokaždé nechal sedět v cele, a tak si mohli všichni jenom představovat, jak Viktor hubne, hledí do země a jak se mu všechno zhroutilo. Nikdo z nich nemluvil přímo proti němu, ale často nahlas naznačovali, o čem si léta vyprávěli za jeho zády: dalo se to čekat. Viktor byl vždycky divný.

Kdysi stáli všichni ve městě na stejné startovní čáře, trochu šediví a často neschopní. Pak někteří zůstali, jiní odjeli a další se pustili do oprav a rekonstrukcí domů, ulic, vlastních životů. Viktor neměl co vylepšovat či opravovat a svůj dosavadní život odhodil s úlevou jako těžký zimník prožraný od molů. Teprve po převratu se narodil, skoro nic z minulosti pro něj neplatilo. Patřil mu svět, měl ho v hrsti. Nikdo to o něm netušil, protože do té doby vedl nezajímavou existenci u rýsovacích prken ve státních podnicích a nikdy nic zvláštního neřekl ani nevymyslel. Proto se taky od něj ani do budoucna nic nečekalo a jen on sám věděl, že je pánem.

Půjčil si peníze a koupil zkrachovalý sklad s potahovými látkami. Bývalého majitele viděl jen jednou. Byl to Ital, kterému se po převratu zalíbilo ve městě s krásným barokním náměstím,

a zřejmě se domníval, že se tam někdy začne něco dít. Později zmizel stejně záhadně, jako se vynořil, a zanechal po sobě dluhy u městské správy a skladiště plné materiálu. Viktora tam náhodou zavedl starosta.

Do skladu pronikalo světlo proskleným stropem. Štočky rudého a černého hedvábí, barevné vlny a pastelových lnů. Mohly proměnit pokoj, kancelář, obchod anebo ženu v něco neobyčejného. Mohly dodat zdání luxusu a jedinečnosti čemukoliv, ale nikdo jiný ve městě to neviděl. Viktor přivíral oči, představoval si jemné i důrazné barevné kombinace, bral látky do rukou, v duchu viděl interiéry z Vermeerových obrazů, fresky Piera della Francesky, barevné kombinace iluminací z doby Františka Prvního, obrazy, které mu ve starých knihách ukazoval dávno zemřelý otec. Ve městě tohle všechno sice nikoho nezajímalo, ovšem jestliže kupa krásných látek zapůsobila na Viktora, mohla zaujmout i někoho jiného.

Látky měly cenu jenom jako celek, to mu bylo jasné. Ital měl patrně obchodní záměr, který nedotáhl. Italové někdy podnikají bez rozmyslu, jen protože se jim něco líbí. Nemělo smysl rozprodávat látky do obchodů, kde se kouzlo jejich akordu ztrácelo v záplavě zboží. Místní lidé neměli smysl pro krásu ani osobitost. Všichni měli skoro stejný nábytek a vybírali si nenápadné barvy. Připadali si jako doma u všech sousedů.

Radní Viktorovi přenechali sklad skoro zadarmo. „Vem to čert,“ řekl starosta, Viktorův přítel. „Lepší, když náš člověk dostane příležitost.“ Ceny hedvábí tehdy nikdo neznal.

Viktor Herman si pamatoval na jednoho z prvních bohatých klientů. Sekretářka ho tehdy posadila do čekárny ve výškové budově, která nedávno vyrostla na dálnici mezi Prahou a Viktorovým

městem, a požádala ho o chvíli strpení. Za okny nebylo nic, jen citronově žlutá odpolední obloha. Bylo to v pětadvacátém patře. Před Viktorem stála velká sklenice ledové vody. Za chvíli vstoupil tmavý muž s bystrými očima, o něco mladší než Viktor, a přinesl s sebou nekonečnou prázdnotu. Duchem byl někde jinde, ale ani tam nejspíš nepatřil. Taková škoda, napadlo Viktora. Vypadá, jako by ho sem vyklopili zároveň s celou budovou. Prázdnota se k němu nehodila, byl snědý, plný života, dral se někam dopředu. Mohl být z Indie, z Pákistánu, z Ameriky. Možná věnoval celý život tomu, aby se dopracoval sem, do pětadvacátého patra.

„Vaše země se mi líbí,“ řekl Viktorovi a ukázal na citronovou oblohu za oknem. Viktor vytáhl vzorník látek a krátce vysvětlil, jak by si představoval jeho kancelář.

„Myslel jsem, že půjde o můj byt,“ namítl muž. „Žena mi říkala, že váš přítel...“

„Můžeme si o tom promluvit, ale pocit jedinečnosti byste měl mít především tam, kde trávíte nejvíc času,“ pronesl Viktor větu, kterou pak po léta tisíckrát opakoval. Žít a pracovat jinak než ostatní. Mít kolem sebe prostředí, kde můžete být sami sebou, neopakovatelní a jedineční. Jeho samotného pocit jedinečnosti nikdy neopouštěl. Měl ho tolik, že ho mohl prodávat.

Muž potřásl hlavou a nechal ho pracovat na dekoraci z drahých látek v příjemných teplých barvách. Viděli se pak ještě několikrát a pokaždé to bylo pro obě strany stejně zajímavé jako zbytečné. Muž na něj pokaždé pevně upřel pohled, přestože ho ve skutečnosti neviděl, a pozorně mu naslouchal se založenýma rukama a hlavou na stranu. Patrně prošel stejným školením komunikace jako Viktor.

Zaplatal rychle a doporučil Viktora dál. Lidé jako on si pak objednávali zařízení, zvali ho na večírky, vyprávěli mu o svých

ženách a dětech a on zase jim. Za pár měsíců Viktor shledal, že ho pod proskleným stropem skladiště těší pracovat a vybavovat si v duchu prostory obydlené cizími lidmi, ale že už se s těmi lidmi nechce setkávat. Bylo to pořád stejné.

Pár týdnů uvažoval a pak si nechal udělat hezké internetové stránky. Ze Španělska a Itálie si nechal posílat vzorky hedvábí, sametu, lnu i kvalitních nápodob. Vzorky hledal v elektronickém katalogu, nechával si je posílat a sestavoval z nich vlastní kolekce. Se vzorníky v aktovce pak objel desítky adres v Praze, v Berlíně, ve Vídni, Salcburku a Mnichově. Volal sběratelům umění, majitelům drahých penzionů, malých luxusních obchodů a galerií, kaváren, agentur, nevěstinců a podniků, jejichž činnost mu byla úplnou záhadou. Někdy sám volal a psal hercům nebo hudebníkům, které znal, a dotvářel kolem nich prostředí, kde si připadali pohodlně a na výši. Nedalo se říci, že by pohádkově zbohatl. Ale během pěti let se o něm vědělo, jeho práce měla jasný rukopis a vydělal dost na to, aby se doma ve městě mohl počítat k honoraci.

Když odvedl svou práci, už se do galerií a kaváren nevracel a zůstaly mu jen fotografie uložené v počítači, adresy klientů a záblesky vzpomínek na sloupce čísel, na stovky tváří, na chuť kávy během jednání. S italskými a španělskými velkosklady a s klienty zůstal ve styku elektronicky. Pracoval s jedním asistentem v malé kanceláři, kde se povalovalo pár vzorníků.

Nikdo nevěřil, že je to samo sebou, musel v tom být nějaký trik. Na dům a drahé auto nemohl přece Viktor vydělat jen tak. Vždyť neměl obchod a potom, co vyprodal Italův sklad, neměl u sebe ani zboží. Říkalo se, že pere cizí peníze. Nikdo ve městě si od něj neobjednal práci a nikdo nevěřil, že má zákazníky po celé střední Evropě, protože nikdo jeho zákazníky neviděl. Myšlení ve městě

se měnilo jen pomalu a Viktorovi vrstevníci brali vážně jen lidi, s nimiž se opravdu setkali. Viktor byl doma podezřelý, protože se stýkal s cizinci a ti se řídili jinými zákonitostmi. Ve městě proto jeho kariéra nikoho nezajímala a on sám neměl důvod se o svých úspěších šířit. Chápal, že ho chtějí vidět právě takového, jaký byl před dvaceti lety, protože přátelská strnulost byla základem jejich jistot, a právě do strnulosti se místní starousedlíci vracívali z prázdnin anebo z jiných cest, které většinou podnikali neradi. Ostatně i Viktorovy vlastní děti trávily nejraději prázdniny doma nebo na táborech u rybníka vzdáleného deset kilometrů.

Viktora nikdy nenapadlo, že by měl žít jinde než právě tady, a když se před lety odstěhovala jeho podruhé provdaná matka do Prahy, nemohl ji pochopit. Sám se vracel do města rád, protože mu jeho strnulost připomínala, kam to dotáhl. Z vrcholu úspěchu, který mu připadal bezvýznamný i samozřejmý, viděl, že se odrazil od své původní podoby, kterou dodnes nastavoval ostatním, a že se kosmickou rychlostí řítí neznámým směrem. Časem viděl, že je ve městě cizí a že to nikdy nebude jinak. Při každém návratu nastoupil do ztřešlé kukly, z níž ve skutečnosti dávno vyletěl. Ale nadobro odcházet nemělo smysl, protože nikde jinde nebylo místo, kam by patřil. A tak předstíral, že patří dál právě sem, a bral si z toho to lepší.

VI

Poslední tři dny už se ho vyšetřovatel nesnažil přesvědčit, aby přiznání odvolal, a úmyslně odváděl od případu řeč. Viktor mluvil volně a dlouho, vyprávěl historky z mládí nebo z cest, věci, které sám hned zapomínal. Říkal, co chtěl, a bylo mu jedno, co si o tom vyšetřovatel myslí.

„Dobře. Nevěřím ti, ale ať je po tvém,“ řekl nakonec vyšetřovatel. „Jenže přiznání nestačí. Ten týden tě vídali buď u tebe v kanceláři anebo na nádraží a vypadá to, že na výlety někam do kůlny jsi neměl čas. Chtěl jsi někam jet?“

„Nechtěl. Prostě jen jsem byl na nádraží, mám rád vlaky.“

„Čekal jsi na někoho?“

Viktor nevěděl, jak říci, že čekal na někoho, o kom věděl, že se nikdy nevrátí.

„Ale byl jsi na nádraží v době, kdy, jak říká kluk, jsi měl být v kůlně.“

„Člověk stihne spoustu věcí, to jsi nevěděl?“ odpověděl Viktor.

„Ale těžko může být na dvou místech zároveň. Viktore, ptám se tě naposled, proč tohle všechno děláš. Uvědomuješ si, kam tě to může dovést?“ ptal se vyšetřovatel.

„Je to, jak to je. Udělal jsem to. Třeba i tobě to něco přinese.“

„Mně?“

„Jedte na nádraží,“ řekl Viktor. „V sejfu číslo sedmnáct najdete rukavice a další věci.“

Podal policistovi klíček a za hodinu se vrátili dva strážníci s plátěnou kabelou plnou zvláštních erotických hraček. Vyšetřovatel je rozložil na stůl. Nepocházely ze sériových sexshopů a na

první pohled nepůsobily obscénně. Ale kdo se na ně chvíli díval, nikdy na ně nezapomněl. Měly klidné barvy, materiál byl hebký. Vyšetřovatel vzal jednu z nich do ruky a vůbec se mu nechtělo ji položit zpátky na stůl. Na dotek se ničemu nepodobaly. Ovšem, byly neživé, ale pocit v konečcích prstů byl právě opačný – ty věci sálaly tělem. Některé předměty měly běžný tvar a říkaly si o pohlázení jako kočky. Další byly vzrušující a nápadité, a jiné byly vyšetřovateli naprostou záhadou. Zkoumal hlavně široký černý pás s řetízky ukončenými klipsami s ostrým zubatým okrajem.

„Prosím tě, k čemu je tohle?“ ptal se.

„Tak různě,“ řekl Viktor. „Je to z Japonska a stojí to spoustu peněz. Nejde o nápad, ale o provedení. Každá taková hračka má spoustu variant. Jako všechno ostatní, třeba boty. V levných botách si užiješ jen do chvíle, než si obuješ ty drahé a poznáš rozdíl. Tohle –“ Viktor vzal do ruky černé kalhotky, k nimž se dal zvenčí i zevnitř připnout umělý úd – „je stejné. Pokud chceš vážně pochopit, o co jde, musí být materiál prvotřídní. Já materiálu rozumím.“

Vyšetřovatel mlčky zíral na stůl.

„Tohle jsou ty rukavice,“ řekl Viktor. „Patří k pásu, ale nepoužívám je často. Když někoho miluješ, nechceš se ho dotýkat přes mrtvou kůži, ani přes tu nejjemnější. Protože živá kůže je prostupná a tepe. Chceš slyšet, co se s tím dá dělat?“

„Nechci,“ řekl vyšetřovatel. „To sem nepatří.“

„To je právě omyl,“ řekl Viktor. „Obleč si je.“

Vyšetřovatel si natáhl rukavici a stiskl předloktí, které mu Viktor podal.

„Není to zvláštní?“ ptal se Viktor.

„Nic necítím,“ řekl vyšetřovatel. „Jenom, že jsi cvok, a to jsi byl vždycky.“

„Ty jsi kandidát číslo jedna. Příště do toho spadneš ty,“ řekl Viktor.

Žasl, kolika lidem svým přiznáním prospěl. Nenad vypadal spokojeně. Viktorovi dlužníci si potvrdili, že někomu, jako je on, nemá smysl vracet peníze, a Veronika si spočítala, nakolik její představy i nedávné události do sebe zapadaly. Osobodil ji. Zbývaly děti. Syn byl dospělý a Viktor ho nemohl šetřit věčně. Dceři napsal, že se brzo vrátí.

Vyšetřovatel předal případ soudu. Tam ovšem znali Viktora také. Přidělili mu obhájce, ale vzkázal, že ho nepotřebuje. Pak seděl klidně v cele, kouřil a zíral před sebe. Konečně našel způsob, jak být se Sabinou. Konečně ji vyvedl ze stínu. Škoda, že neví, jak jí to dát najevo, protože by pochopila, že jí přináší jediný důkaz lásky, jakého jsou oba schopni. Četl noviny a hledal v nich nějakou zmínku o sobě, ale marně.

„Píše se o tom v novinách?“ ptal se vyšetřovatele.

„Ne. Buď rád,“ odpověděl vyšetřovatel.

„Mělo by se o tom psát,“ poznamenal Viktor.

Státní zástupce si případ prošel a nařídil propuštění z vazby. Došel k názoru, že se pravděpodobně vůbec nic nestalo. Bylo tu sice doznání, ale kromě Viktorovy dosavadní bezúhonnosti také nejasná místa v Nenadově výpovědi.

„Kdyby šlo o kluka, který se tu narodil, třeba o vaše dítě, tak to byste se na to dívali jinak, že?“ rozčílil se Viktor.

„Chceme prostě zjistit, co se stalo. A všechno svědčí o tom, že se nestalo vůbec nic,“ řekl vyšetřovatel. „Ale nemusíš se bát, soud bude. Jenom se spakuj, běž domů a odevzdej pas.“

„Ale já jsem se přece přiznal,“ trval Viktor na svém. Chtěl ve vazbě zůstat, ale řekli mu, že celý potřebují pro jiné. Namítal, že nemá kam jít. Nebyla to pravda. Veronika za ním byla a sdělila mu, že se „na tu krátkou dobu“ může vrátit. Pozorně si ji prohlédl:

„Myslíš, než mě zavřou?“ ptal se.

„Možná. Když už ses do toho dostal, pomůžu ti.“

„Takže ty tomu věříš.“

„Ano. Ty víš proč.“

„Baví tě to hodně?“ zeptal se Viktor.

„Co myslíš?“ ptala se a zářila vzrušením jako barokní světilice. „Je mi z tebe akorát špatně.“

„Mně je špatně z tebe,“ prohlásil Viktor. „Dvacet let čekáš, až se objeví hrdina tvých snů, a on je konečně tady, vid'š? A tys to nevěděla. Chceš si mě užít aspoň na chvíli?“

„Užili jsme si už dost. Co jsem řekla, platí,“ trvala na svém. „Můžeš domů.“

„Domov je místo, kde člověk může být sám sebou, a to já u tebe nedokážu. Jsem někdo jiný, než koho vidíš. Ano, můžu se přemáhat. Já můžu přinášet oběti dalších dvacet let, ale co dál? Co ta oběť přinese mně?“

„Nevypadalo to, že se obětuješ,“ řekla škodolibě.

„Já jsem se tolik snažil,“ řekl Viktor. „Nevěděl jsem, jak je to doopravdy. Myslel jsem, že když dělám všechno pro vás, dělám to správně.“

„Nikdo nás přece k ničemu nenutil,“ řekla Veronika tiše. „Tebe ani mě. Je to tak?“

„Už se nepamatuju,“ řekl Viktor. „Snad jsem se nutil sám.“

VII

Venku chvíli přemýšlel, co udělá. Mohl by zůstat u Veroniky, v plném slunci strachu a pohrdání celého města. Ale on k ní nemusel. Místo, kam patřil, nepocházelo ze světa, kde vládne ráno, poledne a večer. Pokud by se na tom místě ocitl, poznal by ho. Ale nevěděl předem, jak vypadá. Šel tedy červencovou ulicí, v zádech pohledy sousedů, věděl, jak vypadá každý kámen za nejbližším rohem, a vypadalo to beznadějně.

„Ty svině. Ty zvíře,“ ozval se někdo za ním. Otočil se. Po ulici procházelo několik chodců, mohl to říci kdokoli.

Zamířil k viaduktu, který přetínal širokou ulici vedoucí do středu města. Pilíř viaduktu byl vlastně patrový domek, jehož okna v prvním poschodí vedla pod mostní oblouk, na náměstí periferie a na začátek hlavní široké ulice. Viktor zašel na nádraží a zeptal se, zda je pilíř viaduktu k pronajmutí.

„Nechápu, proč to nikoho nenapadlo,“ řekl Viktor. „Už dlouho tam chci otevřít bar. Chtěl bych tam strávit pár dní, udělat projekt a stavět můžeme na podzim.“

„A vlaky?“

„Mně se líbí. Večer v baru bude hrát hudba, lidi je neuslyší. Uvažoval jsem taky, že dám na chodník před viadukt stolky. Svítí tam slunce. V Německu to tak dělají.“

„Nejste první,“ řekl mu úředník. „Asi před rokem tam chvíli někdo bydlel.“

„Ale kdo?“

„Jeden cizinec. Byl tu sotva tři měsíce, pak táhl dál.“

Dokud nestála vilová čtvrť, ve městě nebydlel nikdo odjinud. Nebyl důvod.

„Co tu dělal?“

Úředník pokrčil rameny.

„Dřív jsem se takhle ptával – co tu ten člověk dělá? Ale dneska to ani nestihnu, protože než si těch cizích lidí všimnu, jsou zase pryč.“ A dal mu klíče.

Jediná místnost v prvním patře paty viaduktu byla uvnitř mnohem světlejší, než se zdálo zvenčí. V rohu byl sprchový kout, nově vymalováno. Viktor si koupil slamník, deku, malou lampu, stůl a židli z překližky. Ve dne tu měl hodně světla, viděl na všechny strany, ale nikdo neviděl jeho. V noci mu jedním oknem proudilo dovnitř světlo pouliční lampy a reflektory projíždějících aut promítaly po zdech stíny. Nad hlavou mu rachotily vlaky. Když usínal, světla a zvuky svištěly kolem. Možná byly světla a zvuky nehybné a on sám letěl. Byl dokonale volný a zároveň se to místo podobalo cele, kterou právě opustil.

To bylo v pořádku. Svět byl vězení a nemělo smysl chodit po náměstí a představovat si, že je to obrázková knížka pro hodné děti. Kdysi věřil, že vězení je obklopeno světem a že stačí uniknout. Později byl přesvědčen, že se mu to podařilo. Cítil se svobodný a užil své svobody k tomu, aby budoval zázemí. Ale k čemu vlastně? Pokud zařizoval prostor k žití pro ty ostatní, nebyla to jeho věc. Dotvářel prostor a pak s ním obchodoval. V jeho branži nezůstávalo většinou u barev a potahů. Vybíral nábytek a stavěl ho na příhodné místo. Dělal to v práci a pak ve vlastním domě.

Pracoval, a kolem něj se přirozeně hromadily věci: židle, dopisy, technika, faktury, auta, plány, vzorky. Najednou jich bylo tolik, že on sám se nikam nevešel. Věci ho zradily. Zatímco je pořizoval, šustil někde písek v přesýpacích hodinách. Věci zabíraly mysl,

čas i prostor, nebylo kam před nimi utéci. Chybělo mu i světlo, potřeboval najednou spoustu světla. Předepsali mu brýle, ale nepomáhaly, viděl stejně špatně jako dřív. Nevěděl proč, a nemluvil o tom.

Komu a jak vysvětlovat změny, které zdánlivě nehrály roli. Proč měl dříve dost času, světla a místa k životu, když teď najednou potřebuje jasný den anebo prázdnou ulici k tomu, aby mohl klidně rozložit ramena a protáhnout se? Proč byly najednou jeho vlastní prsty přejíždějící po kůře stromů důležitější než většina lidí, anebo proč se mu tak zkazil rukopis, že už sám po sobě nepřečetl ani obsah snů, které si občas zapisoval? A proč si už nedokázal vybavit dotek látek, které na dálku prodával? A jak na tom byli ostatní, ti, které denně potkával? Cítili totéž? Nebo snad necítili vůbec nic? Viktor se neptal. Všichni ve městě měli málo soukromí a podobné otázky by je připravily o to poslední.

Nakonec bylo věcí kolem něj tolik, že se doma neměli kde otočit, a bylo to nápadné i Veronice. Dovolil jí, aby vybrala velký dům s francouzským oknem do zahrady. On sám nikdy vlastní dům nechtěl. Nešlo mu o to, odkud se dívá, nýbrž co vidí. Když dům postavili, vypadal stejně jako většina nových staveb kolem. Ale Viktor měl radost, protože dům byl daleko hezčí, než si původně myslel. Společně s Veronikou zvali hosty, bývali do rána vzhůru a pili jednu láhev za druhou. Veronice se dlouho zdálo, že se k ní dům nehodí, že je příliš okázalý, že brzo přijde jeho skutečný majitel a vyžene je. Dva roky, možná víc, si připadali jako podvodníci na prázdninách. Z čeho pocházel ten dům, z jakého úsilí? Vyrostl, jako kdyby Viktor podepsal smlouvu s ďáblem.

Ale on sám si uchoval rozvahu. Dům není důležitý, nic nedokazuje, opakoval si. Jde mi o něco jiného. Důležití jsou lidé kolem. Veronika, děti. Přátelé. Není důležité, odkud se dívám, ale co

vidím. Vlastně nesplácel dům, ale slunce na koberci a vyhlídku z vyhrátého pokoje na zlaté listy na trávě pokryté jinovatkou.

Jenže postupně se ukázalo, že místnost, odkud se rád díval ven, jednoduše zařízený obývací pokoj s kuchyní, nebyla tím správným místem. Nevěděl proč. Nepřekážely tu žádné věci, ale něco v ní chybělo, nebo tam snad bylo něco navíc. Byla dobrá pro ty druhé, tak jako byl pro ně všechny docela dobrý on sám. Ale nehodila se mu. Nacházel nejrůznější vysvětlení. Přestavoval nábytek, přepínal televizi, přemontoval osvětlení. Ale místnost byla pořád víc k ničemu a Viktor o tom nechtěl s nikým mluvit, protože všichni by mysleli, že celá chyba je v něm. A tehdy to začalo.

Když nakonec Sabina zmizela, všechno ostatní, co dříve považoval za pravé – lidé, věci a účty, se proměnilo v prach. Z něj samotného zůstaly jenom barvy neviditelných látek a vyhlídka do zahrady. Teď seděl uvnitř pilíře viaduktu s neurčitým obviněním ze zneužívání dětí na krku, uprostřed dopravního hluku, ve slabém světle plastické lampy. Konečně z něj spadla tíha. Tohle místo si vybral sám. A ono nic nepředstíralo a mohlo i nemuselo být konečnou stanicí. To záleželo hlavně na něm. Mohl tu být v duchu s ní, anebo jenom sám se sebou. Nešlo mu o vzpomínky, i když ano, každá láska, která životu dá jiný směr, je věčná. Vždycky zůstane aspoň kus věčnosti, kterou ten, co odešel, nechal povalovat někde pod postelí. Ovšem dokáže se s ní Viktor srovnat? Dokáže se teď a tady v duchu vrátit k její tváři, vlasům, způsobu, jakým mu před usnutím pokládala ruku na pohlaví? Dokáže se přitom nerozplakat?

S pohledem upřeným na ucpanou vozovku se o to pokusil a bolelo to o něco méně než včera. A daleko méně než před týdnem. To bylo dobře, ale na druhou stranu, co když z něj Sabina

zmizí zároveň s jeho bolestí? Co když mu dala na vybranou: buď se uzdraví a vymaže ji z každého záhybu těla a myslí, anebo si ji uchová za cenu, že ho to rozerve zevnitř? Nemohl by si ze Sabiny nechat jenom něco neškodného, tak jako si dříve milenci stříhali na památku kadeře vlasů?

Chtěl si vybavit zvuk jejího hlasu, ale slyšel jen auta a vlaky. Bože můj, neber mi ji ještě a nech mne raději trpět.

VIII

Emu obvinili ze zanedbání dozoru a neúmyslného zabití. Po několika stáních ji podmíněčně odsoudili. Řekli jí, že se může odvolat, a její advokát soudil, že by nakonec vyhrála. Ale nad kým? Ema se ptala soudních znalců, co bude s Tomášem. Řekli jí, že mu dají sedativa a budou ho sledovat. Kromě toho, že zabil Ivana, není prý nic neobvyklého na něm, na jeho rodině, na jeho okolí. Tomáš trpí zkratovým jednáním a ztrátou zábran, za pár let bude možné zjistit víc. Zeptala se, jestli Tomáš může zabít znovu.

„Co mám podle vás udělat?“ řekl jí psycholog. „Zavřít ho do blázince?“

„Copak se nedá zjistit, jestli je rozený vrah anebo nějak posedlý?“

„Myslíte posedlý ďáblem?“

„Myslím tím, že se třeba kolem něj dějí věci, které ho k tomu dohnaly. Nemluví o rodině, ale prostě o světě kolem.“

„Svět kolem – to je taky ten váš nebo můj, ne?“

„Ano. Ale každý ho snášíme jinak,“ řekla Ema.

Tomáš přešel do jiné školy a Ema se proti rozsudku neodvolala. Týdny, měsíce a nakonec roky klesal obraz dítěte s rozbitou hlavou na dno její mysli. Postupně ztrácel obrysy a stále méně jí napovídal, co měla tehdy udělat, aby Ivanovi zachránila život.

Během dvou let po jeho smrti se přestala Ema vídat se známými a mluvila, jenom když musela: co si přejete, kolik to stojí, mohu otevřít okno. Poslouchala při obědě a v kavárnách cizí řeči o tom, kdo koho nechce, jaký má kdo telefon, peníze, psa, děti, auta, volný čas. Každého se chtěla zeptat: může se cokoliv odehrát jinak, než jak je to v nás předem zapsáno? Proč se v tu chvíli dívala, jak se na nebi rozplývá stříbrná stopa, když věděla, že se má otočit a chytit Tomáše za zápěstí?

Nevypadalo to, že by kdokoliv byl připravený ji vyslechnout anebo dokonce jí odpovědět. Ti lidé nesli vlastní břemena a nikdo je s nimi nemohl sdílet, snad jenom občas, z lásky anebo z donucení. Proč tedy s nimi mluvit anebo být, jestliže jsou na tom stejně jako ona? Tváře kolem ní si byly podobné, přestala je snášet a hledala si práci tam, kde nikoho nepotkávala pravidelně. Jenže to nepomáhalo, protože do každé školy, pekárny, knihkupectví i kanceláře chodili tíž lidé, vedli podobné řeči, všichni ji viděli, ale nikdo ji neznal.

Pak jednou potkala Tomáše. Nesl matce tašku s nákupem, nepoznal ji a neměl nikde napsáno, že někoho zabil. Ani ona by si nebyla jistá, že je to opravdu on, protože teď dospíval. Vlasy měl ostríhané na ježka a házel kolem sebe příliš dlouhýma rukama a nohama. Jeho matka tlačila kočárek, okamžitě Emu poznala, kývla jí mlčky na pozdrav a přidala do kroku.

Předměty strachu a vzpomínky se mění jako obrazce v kaleidoskopu a z otázek časem samovolně plynou odpovědi. Jsou prostě věci, které Ema nemusí zažít, aby je věděla. Tomáš necítil tak jako kdysi ona bezejmennou hrůzu z toho, co bylo a co se může opakovat – z války, z dospělých anebo z Krvavého kolena. Nikdy se mu nic nestalo a nikdy mu o ničem zlém slyšet nedovolili. Nikdy nestál tváří v tvář něčemu, co by mu nahnalo strach. Zlo považoval za hru. Hra na zlo byla náhražka. A tak nakonec filmy a hry přeskočily z jeho mysli do skutečnosti, na druhou stranu.

Za tryskovým letadlem zůstává stříbrná stopa. Když letadlo proletí, je nějakou chvíli zřetelná – ale za chvíli se rozplyne, až zmizí. A přesně taková je hranice mezi představou a skutečností. Je neurčitá. Je stále méně jasné, kam co vlastně patří.

Emu došla ke zvláštnímu závěru: v hlubokém míru jejího světa vyrazily obrazy hrůzy a násilí z lidské mysli, popraskaly chladem a nechaly se pochytnat. Vtělily se do Tomášových her a filmů. Zatímco se všichni

navzájem uklidňují, že všechny tyhle výrobky ventilují agresivitu a chrání nás před zločinem, je to právě naopak: obrazy hrůzy přestaly násilí bránit a začaly ho podněcovat. Otázkou už nebylo jen, proč Ema nedala na Ivana lepší pozor, ale proč vůbec Tomáš zvedl ruku s lešnářskou trubkou.

Nakonec si řekla, že Ivanovu smrt zavinili ti, kdo čistě pro zisk vyráběli krvavé a odtažité filmy a hry na zabíjení, které si Tomáš každé odpoledne půjčoval. Zbývalo obchodníky se zlem usvědčit.

IX

Na nepovedenou obývací halu v domě myslíval Viktor jenom někdy, původně tu byly důležitější věci. Dlaně propletené za klidných nocí. Úspěchy, za které už nikdo nechválil, protože pro ně byli stvoření. Ničeho se nemuseli vzdávat. Syn měl vlastní život, dcera jím byla pro radost. V létě cestovali. Když pak potkávali sousedy, vyptávali se navzájem, kde všude byli. Říkávali: „Hodně jsme toho viděli, ale...“ a nechávali viset větu ve vzduchu.

Viktor si pamatoval jména míst, která navštívil. Ale nedokázal si vybavit portály, kostelní věže, chuť jídel ani tváře lidí. Jen zvlující postavy turistů v šortkách a slunečních brýlích s kamerami v rukou. Všichni se stejně jako on vydali na cesty, aby zažili něco „jiného“, a většinou vypadali všichni stejně a dělali a říkali totéž. Ale zdálo se mu to tak v pořádku, tím spíš, že sotva se vrátil domů, už nebyl jedním z mnoha. Byl utvořen vším, co dokázal, tak jako renesančního šlechtice na obraze utváří hranostajový plášť a smyšlená krajina s palácem v pozadí.

Každé ráno nasedal do auta a s rukou na řadicí páce si říkal: Mám rodinu, dům a úspěch a nedovolím, aby mi to někdo vzal. Nikdo mu to všechno ale brát nechtěl. Věci byly lepší, než si kdy mohl přát, a nebyl důvod, proč by tak neměly zůstat ještě čtyřicet let.

Až se jednou v noci Viktorovi zdálo, že vedle něj proletěla hvězda, a probudil se nárazem, jako by spadl do jámy. Posadil se, dotkl chodidly parket. Vstal, protože nedokázal ležet vedle Veroniky. Najednou to nebyla žena, ale horký oddechující kámen, a ten mu překážel.

Stál pak v kuchyni v bílém tričku a ve spodkách, negativ toho, čím byl za dne, uvnitř i navenek. A nazřel, že je jako svatý Jiří. Že

jeho život je saň a on ji vláčí za sebou. Je k ní přikován řetězem. Kráčí spolu s ní a přitom jí sráží hlavy a sani narůstají nové. I kdyby ji nakonec zabil, potáhne ji za sebou mrtvou, a ona bude ještě těžší než dřív.

Vypil pivo a vrátil se do postele. Ještě pár hodin předtím byla postel útočištěm. Teď byla vězením. Mám doživotí. Vždycky jsem měl doživotí, řekl si polohlasem.

Ráno se probudil a svítilo slunce, na balkoně poskakovali dva králíci, kvetla forzýtie a jasně zelené lístky a první tráva byly skutečné, třebaže vypadaly, jako by je malovalo dítě. Obhlédl to všechno, rozhodnut být šťastný. Šťěstí je otázka rozhodnutí. Spokojenost je štěstí. Pak se v garáži posadil za volant, zabořily ho všechny kosti a padla na něj únava, protože neměl na vybranou. Karty ve hře byly rozdané a on je nedokázal hodit na stůl.

Saň byla den za dnem stejná a její sřaté hlavy se mu pletly pod nohama. Už nezůstalo nic mimo ráno, poledne a večer. Sunul před sebou valník obřadů, radostí, zásluh, povinností, smutků a malých neřestí. Nakonec měl štěstí. Ani nevěděl, že to dotáhne tak daleko. Patrně dosáhl cíle a minul ho, aniž si ho vůbec všiml. Ale co leží za cílem, když dál už nic není a zpátky Viktor nemůže?

Na cizí ženy myslel bez lítosti. Občas míval milenky, vždycky v jiných městech. Oznámil jim dopředu, že je nechce zranit, ale nikdy neopustí rodinu. Sám sebe přitom pozoroval: čeho si nejdříve všiml na ženách? Měl rád cizí ruce, hlas a prsa. Nezáleželo na tom, komu patřily. Hledal ten pravý hlas, ty pravé ruce, jistý typ jemné kůže, kterou nelze zachytit žádnou technikou. Dívky, s nimiž spával, mu skládaly dohromady obraz, o němž nemohl říci, že představuje určitou ženu, protože se pomalu a trvale měnil. Viktor měl ten plynoucí obraz rád. Byla to směs teplých barev, doteků, smíchu

zaslechnutého z cizích koupelen, vůně kávy a pomerančů v cizích kuchyních, klapotu podpatků, pohledů a vlhkých pohlaví, která k nikomu přesně nepatřila. Žádná tvář. Měl všechny ty dívky rád, protože všechny mu přinášely kus čehosi chybějícího a nevěděly, že to ostatní z nich nepotřebuje. Jednal s nimi proto s úctou a stejně tak je opouštěl nebo nechával odcházet. Někdy bezbolestně, jindy s příkrou zuřivostí navenek a bezmocnou touhou uvnitř, ale vždycky s úlevou. Bylo skvělé je mít, ale každý konec připomínal radostný návrat domů po vydařeném výletu.

Občas ho napadalo, že i Veronika má milence. Neptal se jí. Bylo mu trapné žárlit na ženu jen proto, že k němu patří. Pokud se pamatoval, nepřišlo to samo sebou, musel na tom pracovat.

On a Veronika byli mladí v letech, kdy volná láska byla jediná svoboda, kterou lidem doba dopřála, a oni si ji užívali s chutí. Byla to hra, na kterou měl každý právo, a přirozené bylo i žít s vědomím, že všichni zůstanou ve společném prostoru a budou se nevyhnutelně dál potkávat, zdravit, hádat, půjčovat si peníze a znovu spolu spát. Sex nenaháněl strach a nevypařoval do okolí matoucí obrazy. Přinášel radost, bolest, lhostejnost nebo zklamání, ale vždycky začínal a končil mezi vstřícnými nebo ustrašenými těly. Nic víc.

Viktorovi i Veronice byla k smíchu askeze a výčitky svědomí. Kdo se od toho všeho neoprostil, byl v jejich očích spoutaný. Pokud se věcem nechá volný průběh, věřili oba, najde si každý přirozeně místo, kam patří. Věci sexu se mají vynášet z temnoty na světlo, je třeba smát se jim, hrát si s nimi. Společensky přijatelné bylo cokoli, co si dokázali užít. Jediná společná noc bývala často základem otevřeného přátelství, zatímco ctnostná soužití často ústila do smrtelných nepřátelství. Viktor s Veronikou si byli jistí, že tomu se dokáží vyhnout.

Pak se vzali a proti všemu přesvědčení najednou měli být, dítě a nakonec dům. Přestali se postupně při milování dívat jeden druhému do očí a věnovali se vlastním představám. Každý jiným. Jejich vnitřní obrazy tehdy ještě odplavoval spánek a denní světlo. Nepotkávali přízraky na ulici ani po nocích v koupelně. Viktora později napadlo, že v těch klidných dobách, kdy děti byly malé a život se skládal z rutinních úkonů, že tehdy v jejich tělech při milování přebýval někdo cizí. Každý z těch dvou cizinců provozoval něco jiného s někým dalším. S pípáním budíku se všichni cizinci z jejich myslí vytráceli a zůstávali jen oni dva, Viktor a Veronika, a jejich bezprostřední úkoly: ráno, poledne a večer.

Když se poznali, Veronika už měla synka, a Viktor ho bezvýhradně přijal. Chlapeček se mu čím dál víc podobal, jako kdyby byl jeho vlastní. Bylo to trochu, jako kdyby on sám byl také Veroničin syn. Všichni tři si byli jistí, že našli řešení jednou provždy. Byla to doba bojů, které se nedaly vyhrát, ale udržovaly je ve formě: proti režimu, proti nedostatku peněz, proti duchu maloměsta. Vlastně nebyli pár, ale bojová jednotka.

Pak se jim narodila dcera. Veronika byla neklidná a chtěla změnit povolání, anebo se přestěhovat, anebo možná změnit jméno nebo barvu vlasů. Ale nechala si poměrně snadno vysvětlit, že nic z toho jí nepomůže. Viktor tehdy mířil vzhůru a dopředu. Rozjel svůj podnik, už nemusel namáhavě šlapat do kopce a věci se samy odvíjely jedna od druhé. Veronika časem přestala o svých potížích mluvit, jen občas před ním počítala roky, kdy bude „zase svobodná“. Nevěděl, co tím myslí, a netrápil se tím.

Při jednom večírku ji přistihl, jak se líbá se společným známým. Mlčky se vzdálil, ale doma jí dal facku.

„Nejsem tvůj majetek. Nech mě žít,“ řekla tiše a odešla vedle.

Viktor sice křičel, že jeho majetek není, ale proto se ještě nemusí chovat jako děvka, ale věděl, že Veronika má pravdu. V noci si tu scénu znovu vybavil a zarazilo ho, že ti dva se neobjímali z opilosti, ale se vši vážností. Možná je v tom víc. Měl by po tom pátrat, ale nechtělo se mu. Neměl čas ani náladu. Ale co vlastně bylo smyslem Veroničina života? On? Tomu už nevěřil. Děti? Práce, která ji nebavila? Někdo jiný? Ráno ji vzal za ruku a omluvil se jí.

„Co vlastně děláš celý den? Myslím tím, co nosíš v hlavě?“

Odpověděla okamžitě:

„Čekám.“

„A na copak?“

„No právě. Já nečekám na to, co má přijít. Čekám, až uplyne pryč to, čím se zabývám teď: až bude Lili velká, až přejde zima, až se odněkud vrátíš nebo až někam odjedeš. Nepamatuju se, kdy jsem naposledy žila okamžikem.“

Viktor slyšel jednotlivá slova a rozuměl jim, jenomže kupodivu nijak nesouvisela s Veronikou ani s tím, že se včera objímala se sousedem uprostřed špinavého nádobí. Zvykl si poslouchat, co mu říká, a občas si z toho vybíral, co potřeboval. Čekala na nějakou změnu, budiž. Zvykl si také vycházet jí vstříc a hledat řešení.

„Něco děláme špatně,“ řekl.

„Ale co? Děláme to, co ostatní,“ namítla soustředěně.

Chvíli mlčky seděli naproti sobě.

„Děláme špatně všechno,“ řekla Veronika.

„Já bych řekl,“ nadechl se pomalu Viktor, „že jsi, Veroniko, nevděčná mrcha.“

Beze slova si povzdechla a šla si po svých, a Viktor viděl, jak jeden druhého nenávidí za všechnu snadnost, kterou si navzájem způsobili, a že mezi jejich vzájemnou záští jsou jen krátké chvíle oddechu, které ale tráví každý s někým jiným – ať už ve skutečnos-

ti, nebo v představách. Že jsou jako dva boxeři po dvaceti kolech, oba vyčerpaně oddychují v provazišti, neschopní toho druhého dorazit a neochotní se sami zhroutit. Na boj neměli sílu a odejít z ringu nemohli. Muž, který Veroniku líbal, mu byl lhostejný a ona sama najednou také.

X

Ema hledala nepřímé viníky Ivanovy smrti. A někde také musely být jejich další oběti. I ty bylo třeba najít.

„Čeho se bojíš?“ ptávala se děti i dospělých. „Bojíš se, když se díváš na filmy, kde se zabíjí?“

„Ani ne,“ odpovídali většinou.

Požádala o kopii Tomášova čtverečkovaného sešitu se seznamem filmů a her a začala je postupně shánět. Někdy to bylo nemožné, sériové gangsterky, hry na válku se rychle stahují z půjčoven i z prodeje. Seděla u počítače a porážela armády. Chodila do kin a pak stála u východu, v ruce desky a tužku. Předstírala, že patří k průzkumové agentuře, a ptala se diváků, co se jim líbilo na filmech, kde se celou dobu jenom zabíjí.

„Odpočinu si při tom,“ odpovídali, a nanejvýš dodali: „Je to maso. Je tam trochu moc krve.“

„Mělo by jí tam být míň?“

„No, člověk tak nějak ví, že to není pravda, a tak mu to nevadí.“

„Máte po takovém filmu taky chuť někoho zabít?“

Tomu se všichni smáli a odpovídali, že ne. Ženám se ale tyhle filmy obvykle nelíbily, a prohlašovaly, že jsou v kině spíš jako doprovod. Říkaly, že zavírají při zabíjení oči. Na rozdíl od mužů si myslely, že zabíjení ve filmu a ve skutečnosti spolu může souviset.

Ema teď měla doma archiv několika set zabijáckých filmů, her a seriálů. Některé scény si pouštěla opakovaně. Přepisovala je do slov a pojmenovávala, co se dělo s těly obětí: fraktura lebky, uříznutý penis, přeražená čelist. Zároveň stahovala a vystříhovala články o zločinech,

teroristických aktech a genocidách, které se těm filmům a hrám nějak podobaly. Její archiv byl rozsáhlým svědectvím o vraždách, jejichž motiv ležel mimo skutečnost: vrahy k obětem nepoutala vášeň, nenávist ani chamtivost. Zabíjeli, protože cítili nutkání udělat to také. Jednali jakoby na skrytý příkaz. Nikdo ho ale nevydal.

XI

Jednou jel Viktor Herman vlakem do Prahy a naproti němu seděla tmavovlasá dívka, mohlo jí být kolem pětadvaceti. Usmála se na něj a on na ni. Seděli v kupé, snažili se nedotýkat kolena a vyhýbali se pohledům toho druhého. Když už to dál nešlo, dívali se jeden druhému do očí a letmo se dotýkali nataženými nohama.

V Kolíně dívka beze slova vystoupila a Viktor se někam propadl. V příštím okamžiku, jak se mu zdálo, vlak zastavil uprostřed polí. Viktor sebou trhnul, jako by padal ze skály, asi na chvíli usnul. Nepamatoval si její tvář ani barvu jejích očí, její nohy ani její oblečení. Kdyby ji potkal, nepoznal by ji, a přitom tolik doufal, že tady nastoupí znova, ona anebo někdo jiný, a dojede s ním ten kousek cesty, který mu zbýval, že jí položí ruku na koleno a že mu ona sama pak naznačí, co mají spolu udělat dál. Ve vlaku se toho dá dělat hodně, ale on si přál, aby to za něj vymyslel někdo jiný.

Od té chvíle čekal. Na někoho, na něco, na úder, který ho měl odpálit směrem, kterým se neuměl vydat sám. Někde byl pro něj připravený jeho pravý svět. Bylo třeba to čekání něčím vyplnit.

Když se vrátil, řekl Veronice, že si koupí motorku. Koupil si ji a pak s rámusem kroužil po okreskách lemovaných jabloněmi. Chtěl ji svézt, ale řekla, že se bojí, a ptala se, co ho na tom baví. Odpověděl, že si k motorce koupí kožený oblek a možná spoustu dalších věcí. Když je bude mít, vysvětlil jí, možná porozumí tomu, proč lidé to všechno tolik chtějí. Koupil si drahé boty, hedvábnou kravatu, kožený oblek na motorku a potápěčský kurs. Nikdy na něj nešel. A potom už nevěděl, co dál.

Nerad mluvil. Nikdy nemluvil mnoho a tak nikdo nepostřehl ten rozdíl: dříve Viktor nerad mluvil, protože byl takový. Teď nevěděl, o čem. Dny trávil v hale bývalého skladu, kam nechal vestavět kancelář. Seděl u počítače a prodával zboží, které neměl u sebe. Dvakrát měsíčně vyrážel za klienty. Zpravidla vyslechl, co chtějí, pak navrhl, co se líbilo jemu, a všichni byli spokojení. Večery trávil doma se sluchátky na uších, protože jeho nevlastní syn byl rocker s docela slibnou budoucností a posílal mu svou i cizí hudbu. To mu umožnilo přinutit návštěvy poslouchat ji s ním, takže se už nemuselo mluvit vůbec.

Pak ho přestala bavit i synova hudba a bolely ho z ní uši. Začal si z nudy prohlížet synovy internetové stránky a navrhl na nich několik změn. Pak bezcílně prohlížel, co psali jeho fanoušci, a na některé dopisy odpovídal, aby se na stránkách vůbec něco dělo.

Tak se stalo, že si z nudy začal hrát na svého syna a začal si psát s dívkou, které se sice líbil synův koncert i syn sám, ale mínila, že by měl napřed něco skutečně zažít, protože z jeho textů je jasné, že si všechno jen vymýšlí. Viktorovi byly synovy texty k smíchu. Většinou v nich někdo umíral na předávkování anebo kráčel zešerelým městem, v jedné z nich se osamělec pokoušel vykrvácet do naftových kaluží. Syn byl ve skutečnosti veselý a užíval si úspěchy s nadšením, kterého on sám nebyl schopen. Rozhořčení té dívky ho bavilo. Přesto jí vážně napsal: co to znamená něco zažít? On, Jakub, zpívá jménem všech, kdo by třeba chtěli něco zažít, ale už si netroufají a třeba se bojí trpět.

Snažil se používat synův slovník a uvažovat, jako kdyby mu bylo dvacet. Mezi ním a synem ovšem neleželo jen pětadvacet let, ale celá snadnost doby, do níž syn dospěl. Všechny proměny, k nimž ve městě patnáct let docházelo, pozoroval Viktor jako di-

vák. Z barokního náměstí zmizelo lešení a plechové rolety pod podloubím vyjely vzhůru. Vietnamci si pronajali největší obchody ve městě a jejich děti byly ve škole nejlepší. Na nádraží začaly stavět evropské vlaky a kolem města vyrostly celé čtvrti stejných rodinných domků. To všechno Viktor sledoval a jeho život se dělil na předtím a potom. Ale jeho syn žádné předtím neznal a neuměl si ho představit. Viktor ještě musel bojovat o právo být jiný než lidé ve městě, o právo pátrat, kým vlastně je. Nikdy ho nepřestalo překvapovat, že jeho život patří výhradně jemu samotnému. Jeho syna nikdy nenapadlo, že by to mohlo být jinak. A Viktor žasnul, jak svázaní jsou lidé, kteří do svobody vyrostli. Mohli podniknout cokoli, ale často nedělali nic, protože nevěděli proč. Co vlastně viděli kolem sebe? A co když odjížděli do světa? Totéž, co on? Něco jiného? Někdy se jich ptal, a oni zdvořile mlčeli. On pak také.

Styděl se synovi říci, že pokud nebude muset ničemu čelit, nic pro něj nebude mít cenu. Snadnost a pohodlí odepíná křídla. Jeho samotného zničila právě snadnost. A Veronika. Ano, byl zničený. Ale té dívce to nenapsal.

Dívka odpověděla, že sama toho moc za sebou nemá, ale je rozhodnutá ničemu se nevyhýbat. Odepsal jí, že na světě je spousta věcí, kterým se on sám vyhne docela rád, a všechny je vyjmenoval, od práce a zkouškového období přes cestu do Iráku až po televizi v neděli odpoledne. Vyměnili si pár zpráv. Ona psala o sobě, on o tom, co vidí oknem z univerzitní posluchárny, o tom, co bude dělat, až dokončí výtvarnou školu, o cestě do Ameriky, kterou nikdy nepodnikl. Byla to stejná zábava jako jezdit na motorce. Zdála se mu tišší a bezpečná.

XII

Jmenovala se Sabina a bylo jí třiaadvacet. Psala, že je z Ostravy a měla pět sourozenců. Chodila s otcem sbírat houby na haldy, měla ráda filmy a slivovici. Studovala práva. Chtěla odjet do Vietnamu, chodit do hvězdárny, koupit si spisy Franze Kafky, ale nechtěla to hned, snad někdy později. Potom, až to všechno udělá, psala, pak se do Ostravy vrátí. Studovat práva ji nebavilo, ale představovala si, že nakonec bude pomáhat Romům. Viktor na ni myslíval s tichou radostí. Nešlo o houby ani o sourozence. Hlavně bylo báječné, že ještě nebyla ničím nalomená a všechno leželo tak daleko před ní. Neměla žádné předtím.

Asi za dva měsíce ho požádala o telefonní číslo. Viktor byl rozpačitý. Zašli sice někdy dál, než měli – ptal se jí například, jestli někoho má, a ona jeho zase, jestli s někým chtěl zůstat na celý život. Ale zapomínal na to, jakmile si přečetl odpověď. Obsah jejích zpráv ho nezajímal. Šlo o to, jak bude odpovídat na jeho výmysly a jestli jim uvěří. Tahle hra ho bavila, protože měla pravidla. Šlo o to být někým jiným, vybudovat mladého muže bez zkušeností, ale přitom zralého a připraveného dávat. Trávil s neexistujícím hrdinou spoustu času. Poslal ho na seminář o existencialistech, na výstavu MOMA a do tantrických kurzů, na nichž sám nikdy nebyl, ale jeho mladého muže přesto otrávil. Mluvil a plnil povinnosti jako Viktor, ale cítil a snil jako ten mladý muž.

Teď chtěla Sabina pravidla změnit a o to nestál, protože ji nechtěl poznat. Na to hlavní, totiž jak vysvětlit, že jí lhal, vůbec nepomyslel. Ve vztahu k Sabině byl pouze tím chlapcem, a ten si chtěl udržet odstup a netroufal si přiznat, že se bojí žen. Viktor

dva dny rozmrzele odsekával každému, kdo na něj promluvil. Co je? divili se. Když už měl sebe sama dost, rozhodl se, že zůstane pánem situace za každou cenu. Pokud se mají pravidla hry mezi ním a Sabinou změnit, bude je určovat on sám. Posadil se k počítači a poslal jí telefonní číslo, ale položil si podmínku. Až mu Sabina zavolá, představí se a pak bude mlčet. Mluvit bude jenom on. Netušil, co udělá, kdyby se opravdu ozvala, a doufal, že k tomu nedojde. Dva týdny se nedělo nic a skoro na ni zapomněl. Ale jednou ráno mu zazvonil telefon a ozval se zralý ženský hlas:

„To jsem já. Tak mluv. Dělej.“

„Kdo?“

„To jsem já. Sabina. Chtěl jsi mluvit sám, nebo ne? Mám zavolat jindy?“

„Ne,“ řekl Viktor. „Zůstaň a mlč.“

„Určitě?“

„Ano. Určitě.“

Přistoupil s telefonem k oknu, zahleděl se na proluku mezi dvěma protějšími paneláky, na hromadu štěrku a kopce pokryté sněhem. Pak začal vzrušeně mluvit o sobě. Asi ještě nikdy nemluvil tak dlouho. Řekl, že mu není dvacet, ale čtyřicet čtyři a prodává hedvábí, na které si nemůže sáhnout, protože ho nemá u sebe, a malé vzorky v kartonových deskách mu ke štěstí nestačí. Že se mu to celé, jeho obchod, zdálo být jako dobrý nápad a vynáší to peníze, ale že ho to požírá. Že Jakub je jeho nevlastní syn, že ho kdysi měl rád, ale dneska se na to sotva pamatuje a skoro se nevidají. Jakub je mu cizí a on s ním mluví jen proto, že to od něj čekají ostatní. Že má přátele, ale je strašně sám, protože si mezi nimi připadá jako mezi vycpanými zvířaty. Že má rád svou rodinu a je beze všeho ochotný za ni zemřít, ale žít s ní asi neumí. Že by chtěl někoho milovat až za hrob a bojí se, že už to nestihne a ne-

dokáže, že ho beztak nikdo nebude chtít, že už nikoho nepotká. Že se bojí ještě víc, že se to stane a on to nepozná, protože jeho srdce zamrzá a on tomu nedokáže zabránit. Že skoro každý den zjišťuje, že je někým jiným než tím, koho vidí lidé kolem. Že chtěl být archeologem, ale nestačil na to, a teď je mu to jedno. Že celý jeho život je lež nebo omyl, na všechno je pozdě, a to jenom proto, že před dvaceti lety nevěděl to, co ví dnes.

Pak se odmlčel a řekl:

„Jsi tam?“

Neodpověděla, ale zdálo se mu, že slyší její dech. Mluvil dál. Mluvil o své matce, o tom, jak jí jako dítě kradl peníze. O tom, co všechno chtěl zažít a kam všude chtěl jet a jak neměl pas. O tom, jak vyrostl na malém městě a zůstal tam, protože ho nic lepšího nenapadlo. Jak to chtěl vyrovnat aspoň tím, že zbohatl a jezdil po světě, ale nakonec všude přijel pozdě, do Číny, do Egypta, anebo tam nedojel vůbec a už se mu tam nechce, jako třeba do Ameriky. Protože všude by dorazil o pět tisíc nebo o dvě stě let později, než měl, země jsou všechny stejné a lidem, kteří v nich žijí, stejně za tak krátkou dobu nemůže porozumět. O tom, že všude, kde byl, nechal kousek sebe a tak se vlastně odnikud úplně nevrátil, je rozbitý a jeho střepy se válejí v Číně, v Egyptě a kdesi v počítačích, odkud každou chvíli vybafne reklama na stejně divný obchod, jaký má on sám.

Pak mluvil o tom, jak se oženil s Veronikou, protože mu s ní bylo dobře a její syn se mu tolik podobal, jako by byl jeho vlastní, a on, Viktor, věřil, že je proto součástí Veroniky. Že věřil, že láska je jako vlídná matka a narůstá úměrně se zásluhami, ale že to není pravda. Řekl, že nemůže z toho všeho najít cestu ven. Že všechno myslel dobře a chtěl, aby lidé kolem něj byli šťastní, a místo toho se všechno, co vybuduje, postupně promění ve vězení, v past na něj

samotného a dost možná i na všechny kolem. Jsem budovatel žalářů, řekl. Nakonec mluvil o louce plné červnových květin a vůni malinových keřů. Pak chvíli mlčel.

„Děkuju. Zavolej zase,“ řekl po chvíli a zavěsil.

Sabina zavolala ještě mnohokrát a pokaždé byl právě sám a mohl si dovolit být s ní. Neříkala, kdy se ozve příště, volala jednou za tři dny, málokdy se odmlčela déle než na týden. Nikdy nevěděl, co bude vyprávět, ale brzo ho napadlo, že přece nemůže mluvit jen o sobě. Začal jí vyprávět o městě, kde žil. Popsal jí spolužáky ze školy, vinice na kopcích, náměstí s kostelem.

Slyšel, jak se směje, když jí říká, počkej, to v Ostravě nemáte, na náměstí je pošta, policejní stanice, a hotel opravili, vypadá hrozně. Máte v Ostravě hotel? Třeba hotel Halda? A pak jí řekl:

„Nesměj se. To jsme si nedomluvili.“

Po každém rozhovoru byl chvíli ubitý, ale pak najednou zdvihl hlavu a až do konečku prstů se mu rozlila síla, připravenost k činu, o jehož povaze neměl ponětí, takže ho nemohl uskutečnit. Za tři dny ho zase opouštěla a on čekal, až Sabina zavolá.

„To jsem já. Můžeš mluvit,“ řekla pokaždé.

Mám všechno pod kontrolou, říkal si. A doufal, že Sabina vůbec nežije v Ostravě, nechodí na práva a nepije slivovici. Možná jí také nebylo pětadvacet a třeba sledovala od samého začátku nějaký způsob, jak ho položit na lopatky, ale na to byl připravený. Stačilo nepřijmout neznámé číslo, které blikalo na displeji, a všechno by zase bylo jako dřív. Mohl to udělat kdykoliv.

Dál žil svůj život se ženou, dcerkou a víkendy na venkově. Jezdil do fabrik a na veletrhy pro vzorky, hledal módní barvy a bohaté klienty po střední Evropě. Někdy si vypínal telefon, aby ji potrestal za všechno, co se o něm dozvěděla. Většinou na cestách, ty byly

tehdy jenom jeho. A pak se vracel domů a celé dny čekal, až mu zavolá.

Jednou se v kanceláři přistihl, jak už dvacet minut zírá střídavě na šetřič obrazovky a displej telefonu a neví, co vlastně chce udělat. Nedávno to mohla být rozržitost, teď to byl další příznak změny, kterou nedokázal zastavit. Viktor se začal vytrácet z vlastního života. Už nebyl obchodník, otec, manžel ani přítel, nebyl spáč, řidič ani tenisový hráč. Byl mužem, který čeká na Sabinin telefon. Ona byla paní jeho času, jeho řeči, měla klíč k jediným jeho pravdivým slovům a mohla ho také kdykoliv umlčet, pokud by se už neozvala. A pokud to někdy vypadalo jinak, pak jenom proto, že to ona dovolila.

„Nezavěšuj. Prosím,“ říkal jí vždycky asi po dvaceti minutách.

Přesně v tu chvíli Sabina vždycky zavěsila. Řekl pak ještě jednou pro sebe:

„Prosím. Já nechci být sám.“

Potom ještě chvíli stál a zíral do prázdna, než se dokázal vrátit do světa všedních věcí, jejichž smysl ustupoval před Sabinou, kterou nikdy neviděl, tak jako své látky. Když na ni myslel dlouho, ucítil její dech a pak i její tělo. Musel v tu chvíli vždycky najít místo, kde byl sám. V noci ji dokázal obejmout a ponořit se do ní způsobem, jakého do té doby nebyl schopen, a když skončil, upadal do mrákot, s pohlavím v ruce.

Nic nebylo jednodušší než celou hru zrušit, obrátit, promluvit jinak, sejít se s ní, klást jí otázky. Ale to nechtěl. Tak jako předtím nechtěl slyšet její hlas, teď zase nechtěl vidět její tvář. V jeho představách to byla tmavá mladá žena se štíhlýma rukama a pevným tělem, s vlasy, které se nedají pořádně učesat a jsou lesklé a trochu hrubé na dotek. Měla oči, nos a ústa, ale její čidla dohromady nic nevyjadřovala. Dalo se říci, že neměla tvář. Jen někdy ráno byla

dívkou z pompejského portrétu, který si s Veronikou pověsili nad postel, protože se jim oběma líbil.

Viktor si blahopřál. Bylo to lepší než mít milenku. Sabina měla krásný hlas a ten opakoval pokaždé stejnou větu:

„To jsem já. Můžeš mluvit?“

Nepochybně měla i tělo, ale to se měnilo, jak právě chtěl, a v duchu se ho dotýkal tak zřetelně, jako by leželo vedle něj. Další skutečné ženské tělo nepotřeboval.

Jednou jel do Prahy k zákazníkovi, který zařizoval kavárnu a nechal ho chvíli čekat. Viktor se ocitl v malé kanceláři naproti mladé asistentce. Provedla se sebou patrně všechno, co se dočetla v časopisech, a jak vypadala původně, nejspíš sama dávno zapoměla. Upírala na něj kulaté oči a roztržitě se usmívala oplzle blyštivými rty obtaženými konturovací tužkou.

Tuhá prsa trčela výhrůžně proti Viktorovu nosu, a protože se děl na nízké židli, mohl si všimnout, že dívka má velice krátkou sukni a punčochy s krajkovým okrajem. Hledal očima kolem něco ke čtení, ale kromě dívky tam nic nebylo.

Uvažoval, jestli by se na ni neměl prostě vrhnout, ale hned si uvědomil, že se mu vůbec nechce. Kdo jsou lidé, kteří vymýšlejí tenhle styl, napadlo ho. Vědí, co dělají? Mají vůbec duši? Měla ta dívka někdy duši, anebo místo ní jen kráter? Jeho partner otevřel dveře a pozval ho k sobě. Viktor neodolal a položil dívce ruku na rameno:

„Oblečte se, slečno. Bude vám zima.“

Upřela na něj prázdný pohled, ale její rameno bylo hladké a příjemně teplé. Pokaždé když se pak ozvala Sabina, nevyhnutelně si představil tuhle dívku v místnůstce ozářené zářivkou.

XIII

Začínal podzim a on jí jako obvykle nakonec řekl „díky, a ozvi se co nejdřív“. Chystal se zavěsit a Sabina ho zarazila:

„Teď budu mluvit já. Poslouchej.“

Řekla mu, že není psychiatr, aby pro nic za nic poslouchala řeči chlápka, který všechno má a neví, co s tím. Že Viktor zrazuje všechno, co prožil, a každého, koho k sobě připoutal. Doufá, že sama prožije přesně takový život, jaký je teď jemu tolik na obtíž, ale s někým lepším. Ráda by věděla, proč Viktor prodává věci, které nevidí, když mu to vadí. Proč radši neprodává nebo nekupuje věci, na které si teď hned může sáhnout? Proč vůbec něco prodává?

„Ty zasloužíš to nejhorší,“ řekla mu.

„Myslíš?“ zeptal se jí. „A co takhle to zkusit? Najdi si někoho, měj děti a věř, že to proběhne tak, jak si představuješ. Třeba to bude idyla. Ale možná taky nebude, pak si to povíme.“

„Chci vidět, jak vypadáš,“ řekla Sabina. „Protože když chodím po ulici, představuju si, že všichni jsou jako ty. A tak to určitě není.“

Nelíbila se mu představa, že je pro ni tak špatný jen proto, že se jí svěřil. Udělal chybu, ale může ji napravit. Když teď zavěsí, všechno skončí. Zavěsí pokaždé, když ona zavolá. Je to jednoduché. Místo toho řekl:

„Budeš zklamaná. Vypadám jako anděl.“

„Jak pro koho. Ale na tom nezáleží, beztak se uvidíme jenom jednou,“ řekla.

„Dobře, přijedu do Ostravy,“ navrhl jí.

„Ne, do Ostravy ne. Sejdeme se jinde, někde tady blízko.“

„Opava? Šumperk?“

„Šumperk.“

Bála se, že je někdo uvidí? To byla konečně její věc.

O víkendu jel tedy za ní do Šumperka, kde nedávno zařizoval malý hotel. Nemusel ji hledat, poznal ji už na náměstí, kde si kupovala cigarety. Tmavovlasá, v kožené bundě. Do tváře jí neviděl, jako by ji opravdu neměla, zato její postava odpovídala obrazu, který ho poslední dobou budil: byla vysoká a dobře stavěná. Šla s rukama zabořenýma do kapes na bříše, vítr jí sfoukl tmavé vlasy do čela. Trochu za sebou tahala nohy a teprve po chvíli si všiml, že to není nedbalost ani vada chůze. Sabina měla na nohou špičaté lodičky s vysokými podpatky.

Sledoval ji na místo, kde měli schůzku, a cestou vybral v hotelu pokoj potažený v chladných modrých tónech. Nenapadlo ho, že by se to mohlo odehrát jinak, chtěl to celé vyřešit, zlikvidovat, odsunout, a jinou cestu neviděl. Bude s ní spát, tím všechno zboří, a bude to mít za sebou.

Poslední rok Viktor spával jenom s Veronikou a v bezpečí jejích dlaní se nechával unášet obrazy, které s ní nesouvisely. Nesahal už rád na neznámá těla. Báł se jich, narušovala ho a nechtěl si na ně zvykat. Ale obrazy v jeho hlavě se množily a braly mu klid. Sabina se k tomu, co se chystal udělat, výborně hodila. Vynořila se odnikud, bylo třeba ji tam vrátit a rozhovor na to nestačil. Udělají to a pak se oba, mírně poranění, ale celí, vrátí tam, kam správně patří.

Došel na místo schůzky, přistoupil k ní zezadu a položil jí ruku na rameno. Obrátila se a upřela na něj zvědavé oči a přirozenou mladou tvář s velkými ústy. Ta tvář čekala, co do ní vtiskne Viktor, ona sama i všichni ostatní, a byla tak prázdná, že ji hned zapomněl.

„Myslela jsem, že ses urazil a nepřijedeš,“ řekla mu. A dodala: „Na čtyřiačtyřicet nevypadáš.“

Nezeptal se, co tím myslí. Seděl naproti ní na zahrádce kavárny a byl zaražený, protože nikoliv on, ale ona byla obyčejná. Mladá, otevřená, připravená vybrat si dluh, balila si zažloutlými prsty jednu cigaretu za druhou a mluvila, mluvila, mluvila, musel to nějak vydržet. Řekla mu, že se přednedávnem rozešla s přítelem. Byl to její první kluk. Teď neví, co dál, protože vidí, že chodit s někým určitě není jediná věc, na kterou by se měla v životě soustředit. Rodiče hlavně chtějí, aby dokončila školu a odjela na čas do ciziny. Jenže škola ji nebaví a do ciziny se jí nechce, protože všude je to stejné a stejně jako tady tam na ni nikdo nečeká. Nic jí nepřipadá tak důležité jako mít někoho rád. Co si o tom Viktor myslí?

„Jasně,“ řekl roztržitě.

„Ty neposloucháš.“

Proč mi to říká? Abych byl něžný? Abych u ní zůstal? Poslouchal ji, ale hned zase všechno zapomínal. Pozoroval prsty s okousanými nehty, hedvábný šátek s medvídky, předloktí popsané fixem. Před dvaceti lety nebyly žádné holky takhle mladé. Nenosily v pětadvaceti šátky s medvídky. Byly dospělé, nebo se aspoň snažily tak vypadat. Ale třeba tohle vůbec nebyla žena, které se několik měsíců svěřoval. Možná za sebe poslala kamarádku. Vlastně mu spadl kámen ze srdce. Může klidně nasednout do auta a odjet domů. Viktor se usmál.

„Co když to nejsi ty, Sabino?“

„To je pravda. Nejsem to já,“ usmála se. Uměla si hrát.

Pozorně si ji prohlížel. Není to ona. To je v pořádku. Ani Viktor teď není Viktorem. Oba mohou být kýmkoliv.

„Co když nás tady někdo pozná? Příště se musíme sejít jinde,“ řekla Sabina.

Překvapeně se na ni podíval. Proč by vlastně mělo vadit, že je někdo pozná? Co by na nich viděl?

„My se ještě uvidíme?“ zeptal se s úsměvem.

„Co myslíš ty?“

Viktor si nic nemyslel, ale přestalo ho to bavit stejně jako hudba, kterou do prázdné kavárny pouštěl holohlavý číšník.

„Nic pro tebe nemůžu udělat,“ řekl Viktor. „Jak sama vidíš, já nejsem tak strašný, jak se ti zdálo, ale k tobě se nehodím. Mohl bych ti ublížit a nic by mi to nedalo. Neboj se, on se časem někdo najde. Přestaň hledat, přijde to samo.“

Prošli se mlčky po městě a pak ji doprovodil na autobus. Poděkoval jí, že ho několik měsíců vydržela poslouchat, a na nástupišti se přátelsky objali. Přitiskl ji ze zvědavosti k sobě, už byli mimo nebezpečí.

Sabina zvedla nohu a otočila mu ji kolem boků, jemně, jako výzvu k tanci. Teď, když ho vzala do náruče, byla dospělá a hotová. Složil jí hlavu na rameno. Položila mu dlaň na šíji a pomalu mu přejela tváří po vlasech. Ještě pořád se zdálo, že mohou jeden druhého kdykoliv pustit, že Sabina může nastoupit. Asi deset vteřin poté, co řidič zapnul motor, se pustit skutečně chtěli, ale nešlo to. Potom autobus odjel.

Začalo sněžit, vzal ji kolem ramen a odvedl ji do hotelu. Chvilí leželi oblečení na posteli, drželi se za ruce a dívali se do stropu. Tohle je chyba, napadlo Viktora. Ruku v ruce se rodí pouta. Musím buďto vstát a odejít, anebo s ní teď hned spát. A odejít hned potom a už nikdy se nevrátit.

„Ať udělám cokoliv, bude to chyba,“ řekl nahlas.

Sabina mlčela. Viktor vstal, hodil si přes rameno tašku a vyšel z místnosti. Dole prošel halou a zastavil se až na ulici. Bodlo ho bílé předjarní světlo, na hlavu mu padal prach ze stavby protější-

ho domu a o kus dál se muž v montérkách pokoušel nastartovat starou motorku. V celé ulici, v celém Šumperku, v celé malé zemi se děly jen věci, které znal. A tak to už zůstane. Otočil se a vrátil se nahoru do pokoje. Sabina se právě chystala odejít.

„Můžeš se prosím svléknout?“ zeptal se Viktor.

Poslechla klidně a rychle.

Na Sabině nebylo nic neobvyklého a miloval se s ní stejně jako s kýmkoliv jiným. V noci několikrát vstali a překládali matrace napříč a zase podélně, protože levné se rozestupovaly a jeden z nich vždycky uvízl v mezeře. Probíral se a zase usínal, v hlavě pár obrazů cizích měst a tváří, nedokázal si vzpomenout, jak Sabina vypadá. Oddechovala vedle něj, chvílemi si ho přitáhla a obracela na sebe, ale Viktorovo tělo si na ty chvíle později nevzpomínalo, protože u ní vlastně ještě nebyl, ještě k ní nedorazil. Ale přitom záhyby kůže, doteky, vůně, vlhkost a šustění nahých nohou po prostěradlech patřily dohromady a skládaly přesně tu bytost, kterou dlouhá léta sbíral v jiných postelích, bytost bez tváře, povahy a minulosti, a nedalo se dokonce ani říci, jestli je to žena, muž, nebo snad něco úplně jiného.

Do té doby se do něj otiskovaly záblesky cizích žen. Teď se Sabina přirozeně vlila do těch otisků jako socha ulitá z látky neznámých vlastností, mohla explodovat anebo jím protékat a zároveň mu ulpívala v prstech. Upředl si ji z okolností a zapomněl jí říct, co od ní čeká. A tak to zůstalo.

„Zůstaneš se mnou?“ ptala se ráno Sabina.

„Jak to udělat? A co to znamená?“ ptal se, protože nechtěl uvažovat, co dál.

„Na tom nezáleží. Já beru všechno, co mi dáš,“ odpověděla.

„Nedám ti nic,“ řekl Viktor.

Stejně tak ale mohl prohlásit, že jí dá všechno. Slova mezi ně dva nepatřila, protože už o ni nestál, a proto neplatila – aspoň pro něj. Byl spokojený. Měl to za sebou. Ale cestou domů najednou zjistil, že se nemá kam vrátit, a několikrát zastavil na odpočívadle a podřimoval uprostřed předjarních metelic a lánů lemovaných zbytky sněhu.

Uvázl v hotelové posteli. K Sabině nemohl, protože ji vrátil, odkud přišla. K Veronice nechtěl, protože u ní najednou neměl co pohledávat, a na samotu si netroufal. Najel na dálnici, ale ploužil se sotva šedesátkou, protože neměl žádný cíl. Věděl, co udělá za hodinu a za týden. Ale nevěděl najednou proč.

XIV

Dneska v noci jsem se probudil, protože jsem v posteli seděl a bolela mne z toho záda. Bílé světlo zalévalo za oknem holé stromy a rachot mi drásal útroby. Hned jsem věděl, že je válka, že musím vstát, najít ve skříni plynovou masku a běžet do krytu. Ale kam? A s kým se tam setkám?

Zatím ale jen venku začala zimní bouře. Nikdy předtím jsem ji nezažil, asi proto mě vyděsila. Válku jsem znal. Narodil jsem se do ní a byla mi samozřejmá. Kdosi mě zvedá, přehazuje si přes rameno vak s maskami a jídlem, vlněná deka mě štípe do nohou. Hukot strojů na obloze. Pak jsem prošel neviditelnou branou a otevřel oči.

Chvíli jsem byl šťastný, že není válka, a nepotřeboval jsem víc. Teprve potom začaly připlouvat myšlenky jako černé lodky a připomínaly mi všechno ostatní: že je mi šedesát pět let a že všechno, čemu jsem se naučil, stejně nikomu jinému neposlouží. Nezachránil jsem svět, nanejvýš pár nešťastníků. Nestihl jsem uskutečnit skoro žádné velké plány, protože na nich přestalo záležet z důvodů, které jsem zapomněl. Moje dcera je sama s dítětem a potřebuje víc peněz, než jí můžu dávat. Mému otci je devadesát a záleží jenom na mně, jak dlouho ještě ho udržím při životě. Jsem zevnitř prázdný a vyjedený od lidí, kteří ode mne pořád něco chtějí, ale hlavně od žen, které se mnou chtěly být a lícily na mě pastí, před nimiž jsem nestačil uskakovat. Umím se ještě tvářit jako můj otec, umím předstírat, že přejímám odpovědnost za svět kolem a že za to žádám plnou oddanost. Umím jako on sedět za stolem, držet noviny jako svatý grál, mluvit a chodit. Umím naslouchat, včas vypnout a pak pokyvovat hlavou, jako bych poslouchal dál. Ale už nevím, proč to všechno dělám.

Už kolik let se takhle budím uprostřed noci a na všechno je pozdě. Je to budík smrti. Čím častěji zvoní, tím lhostejnější jsem ke všemu, co se mi nepovedlo, co jsem nestačil, co jsem zradil.

Už dlouho mě tak nevyděsil jako za zimní bouřky.

Ráno jsem přišel do kanceláře. Ve složce připravené na jednání parlamentní Mediální etické komise jsem našel dopis. Přečetl jsem ho a zeptal se asistentky, proč ho zařadila právě sem. Odpověděla, že ji nic lepšího nenapadlo. Kdybych byl na jejím místě, nejspíš bych ho vyhodil. Byl od ředitelky nadace Stříbrná stopa. Psala mi, že se pokouší vymezit pojem „oběť mediálního násilí“.

„Jsem přesvědčena,“ psala mi, „že zločin zobrazený v médiích, zejména pokud vznikl za účelem zisku, je předstupněm kriminálního činu. Je vždycky návodný, zejména dnes, kdy se díky plátnům a obrazovkám množí v milionech kopií. V některých případech je inspirací ke skutečným vraždám, k nimž by jinak nedošlo. Naše děti přestaly rozlišovat mezi obrazem a skutečností, a audiovizuální výrobky s motivy násilí představují nebezpečí pro celou společnost.“

K dopisu byly přiloženy dokumentace tří zločinů, za nimiž podle autorky dopisu stály hry a filmy. Závěrem mě ta žena žádala o pomoc a právníckou spolupráci. Měl jsem určit, zda v takových případech existuje ještě jiný pachatel než ten, kdo zabil. Třeba ten, kdo obrazy násilí vyrobil nebo je šíří.

Zasedám v komisi osm let a můj mandát končí za dva měsíce. Kolem mě zatím vyrostli mladí muži, kteří vědí, že pár mrtvol nebo znásilněných holek na obrazovce je úplně nic proti skutečné válce, která se vede na všech frontách o obrazy, které mají ovládnout mysl každého obyvatele planety. Je to vymývání mozků, všichni to víme, a nikde žádný diktátor, proti kterému se dá protestovat. Ale když jim ten dopis přinesu, budu směšný. I sobě. Svou účast v té komisi považuju za prohru,

vždyť samy etické principy nic nezachrání, jelikož se denně obracejí jako rukavice. Etika nesouvisí s právem. Etika je biologický kodex jak přežít jako živočišný druh.

Všichni v komisi jsou ke mně zdvořilí, protože jsem starý a strávil jsem tolik let na Ústavním soudu, ale já se cítím jako idiot. Mám chuť jim říct, že mě naplňuje úžasem hvězdné nebe nad hlavou a mravní zákon ve mně, pak se zvednout, důstojně odejít a šlapat si přitom na plnovous. Ale vím, že to neudělám.

Toho dne večer jsem přišel domů pozdě a dole v prázdné hale běžela televize. Chtěl jsem ten film vypnout, ale nakonec jsem se vestoje chvíli díval. Maskovaný zloduch pronásledoval mladou ženu až domů, svázal ji, připoutal jí ruce želízky k rouře nade dveřmi a pak jí pouštěl do vagíny elektrošoky. Když jsem se chystal místnost opustit a televizi vypnout, ucítil jsem, že nejsem sám. Za mnou se na pohovce choulil můj vnuk.

„Na co se to koukáš?“ zeptal jsem se.

„Nevím,“ odpověděl.

„A proč se na to koukáš?“ chtěl jsem vědět.

„Nevím.“

„A to se ti líbí?“

Neodpověděl a zíral na obrazovku, kde mezitím vrah vytáhl na přivázanou mladou ženu dlouhý nůž a chystal se jí proříznout hrdlo. Vzal jsem ze stolu ovladač a televizi vypnul. Chlapec sklouzl z pohovky a neslyšně vyběhl nahoru do ložnice.

Šel jsem spát. Předtím jsem si pustil Schuberta a díval se z okna, jak sněží v kuželu světla pod pouliční lampou. Proč vlastně můj vnuk nespál? Má také někde nařízený budík smrti? Druhý den jsem to řekl jeho matce. Zjistili jsme, že si vnuk nařizuje budíka sám a chodí se v noci dívat na filmy. Vybírá si je v programu. Baví se o nich s dětmi a nedokáže říct proč. Slíbil, že už to neudělá, dcera mu věřila, já ne.

Měli by začít děti varovat, tak jako dřív, a vylíčit jim peklo. Ovšem ďábel bývá okouzlující a máme na něj právo, když si ho necháme pro sebe. Nepamatoval jsem si skoro nic z toho filmu. Jen okamžik, kdy jsem se otočil a uviděl vnukův nepřítomný pohled, a pak chvíli, kdy tiše jako na povel vyběhl po schodech a zmizel v ložnici.

XV

Později, za hlučných nocí strávených ve sloupu viaduktu, Viktor uvažoval, jestli v době, kdy si začal se Sabinou, už byla ve městě Nenadova matka. Město by bez ní nebylo úplné, ale přesto s ní on ani nikdo jiný nemluvil. Samozřejmě, tu a tam něco řekla v obchodě nebo na obecním úřadě. Ale nikdo se s ní po sousedsku nezastavoval a nedával do řeči. Ne snad, že by ve městě neměli rádi cizince. Ale nechávali všechno na ní. Ať ukáže, co je zač. Kromě toho, mluvit s ní znamenalo také mluvit o sobě a do toho se nikomu nechtělo, každý si chtěl v malém městečku s úzkými ulicemi a přehledným náměstím chránit aspoň jednu věrohodnou masku.

Nedalo se říci, jak je stará, mohlo jí být mezi třiceti a padesáti. Chodívala zpřímá, dlouhými kroky, které se do města vůbec nehodily, protože tu nikdo nespěchal. V zimě nosila na hlavě manšestrovou kšiltovku, v létě si dlouhé vlasy stočila pod plátěný klobouk podobný květináči. Nosívala tříčtvrteční kalhoty, tenisky, na zádech ruksak s nákupem. Měla po boku Nenada a nepřetržitě na něj mluvila, zatímco on upíral oči do země. Jen výjimečně šla sama a mluvila do telefonu, tak tiše, že se nikomu nepodařilo zaslechnout, o čem. Bylo možné, že prošla celý svět, ale třeba naopak vždycky žila jenom uvnitř a nedělila se o to s ostatními. Nebyla to žena, za kterou by se Viktor ohlédl se žádostí, ale teď si najednou vzpomínal na každý její krok a na pohyb, jímž si zastrkovala vlasy pod kšiltovku.

Nebylo nic jednoduššího než se s ní někdy zastavit na pár slov, pozdravit, zeptat se, odkud přišla a proč se rozhodla bydlet právě

tady. Proč právě tenhle Zapadákov, když jich všude bylo tolik? Viktor by rád věděl spoustu dalších věcí. Proč si k sobě vzala Nenada, proč je s ním sama, jestli něco nepotřebuje, co dělá nejraději a jestli by nešla na oběd. Otázky se naskýtal, ale na odpovědi vlastně nebyl zvědavý. Teď se mu zdálo, že je zná i bez ptaní.

Pokaždé se za ním otočila, ale na tom nebylo nic divného, Viktor už dlouho žil jinak než ostatní a bylo to na něm vidět stejně jako na ní. Cívil deset hodin denně na obrazovku počítače a vyměňoval si dopisy, účty a pozdravy s lidmi odevšad. Neznal je osobně, ale myslel na ně a představoval si je. Byl tím nadšený. Kdo jsou ti lidé, čím se mu podobají? Byl by rád věděl, jestli řeší podobné problémy jako on, jestli se také jejich domy, děti, přání a auta někam vytrácejí. Jestli na pozadí všeho, co důvěrně znali v dětství, vyrůstá neuchopitelný proměnlivý svět. Viktorovi unikaly staré jistoty tak viditelně, že se ho často známí na ulici ptali, jestli něco neztratil nebo něco nepotřebuje.

„Ne, děkuju,“ odpovídal, ale nebyl si jistý.

Také on se výjimečně za paní Jahnovou ohlédl a někdy se na sebe přitom usmáli jako spiklenci, ale nic víc. Vzpomněl si, že při jedné takové příležitosti šla s Nenadem. Vyměnila si s Viktorem úsměv a Nenad začal hlasitě a nesrozumitelně láteřit. Viktor pokračoval v chůzi, ale o kus dál se ohlédl. Nenad se ještě prudce dohadoval s matkou a ukazoval na něj.

Znali moje tajemství, přestože já sám jsem o něm nevěděl, nepadalo teď Viktora. Poznali ho, protože mají sami podobné. Kdybych za ní přišel, třeba i teď, otevřela by mi, nejspíš by mě posadila ke stolu a nechala mne mluvit. Ale co bych jí řekl? Tušil jen, co by paní Jahnová řekla jemu: že je otevřená dokořán jako okno před bouřkou a nic ji nemůže minout.

XVI

Od první schůzky se Sabinou uplynulo skoro čtrnáct dní. Čekal ale, že se ozve, a čekal marně. Nechala ho. To by si neměla dovolovat. Nechyběla mu, ale čas bez ní plynul jednotvárně a Viktor propadal nudě, zatímco se na kopcích kolem města probouzelo jaro. Cože? Prosím? ptal se pokaždé, když na něj někdo promluvil. Koncem druhého týdne jí napsal: „Velké Losiny, penzion Augšpurk, pátek, 16.00. Šest hodin času.“ Okamžitě odpověděla, že přijede.

Řekl Veronice, že by si rád sám zajel naposled na běžky, a pak toho litoval, když je sundával ze střechy auta, aby je schoval v kůlně za městem.

Sabina čekala v hotelové recepci, a když vešel, rychle vstala a usmála se na něj.

Od té doby si od ní bral bez výčitek všechno, co mu chybělo, rozebíral ji na kousky, skládal dohromady a ukrýval ji před ostatními a někdy i sám před sebou. Vyrážel za ní postupně do všech malých měst v Čechách a na Moravě. Nikdy nejezdil dvakrát na totéž místo a nezajímalo ho, jak se tam Sabina dostane. Posílal jí jen věcné zprávy: adresu, hodinu, krátký příkaz, kde má čekat. Vždycky poslechla.

On sám cestoval vlakem a vystupoval na rozbitých nádražích. Obcházel přilehlé sklady cihel, v mrazivé zimě skákal přes výkopy v ulicích a hledal cestu do velkých hotelů uprostřed náměstí. Jezdil autem, míjel ztuhlé stromy kolem okresek a barevné haly podél dálnic, zabočoval do polí a hledal motely. Vytrásal se v autobusech, tělo na tělo se spolucestujícími ponořenými do novin, poslouchal útržky telefonních rozhovorů pasažérů zavřených v neviditelné bublině telefonních sítí. Rozehřátý vystupoval na vymrzlých za-

stávkách. Jezdili do malých penzionů a bungalovů, ale ze všeho nejraději do velkých anonymních hotelů pro obchodníky, jako byl on sám, do starých i nových budov s rozlehlými bary v podzemí a bohatou snídaní ráno.

Milovali se několikrát za noc a dopoledne po snídani se vraceli do pokoje, kde zpravidla nedokázali dojít ani k posteli a zhroutili se jeden druhému v náručí ve stísněných předsíních. Později někdy leželi vedle sebe ruku v ruce a jeden z nich občas tiše pronesl z polospánku několik slov, jako by měli moře času před sebou a mohli si dovolit s ním plýtvat. Nepamatoval se, co jí říkal. Popísoval, co mu letělo hlavou. Ona také. Ke komu mluvil? Co z toho Sabina slyšela a jak mu rozuměla? Někdy ji varoval: neznáš mě, říkal jí. Ty mě ano, to mi stačí, odpovídala.

Doma lhal, že musí častěji než dříve k zákazníkům a do skladů, že si potřebuje odpočinout, že jezdí na kurzy účetnictví. Lhal rád a považoval to za svou povinnost. Nikomu to zřejmě nevadilo a nikdo na něm nic nepoznal. Bylo s podivem, že k napodobování všeho, co lidé považují za život, stačilo jenom nastavit horní slupku sebe sama a nechávat po ní klouzat jeden závazek za druhým. Nepotřeboval k tomu žádnou sílu. Nechápal, jak je možné, že Veronika nic nepoznala, proč ho nevyhodila, proč neodešla, ale to byla konečně její věc. Kupodivu s ním byli všichni spokojenější než dřív. Jednou večer ho Veronika vzala za ruku:

„Takhle jsem to vždycky chtěla.“

„Jak?“ ptal se jí.

„Jsi spokojený. Je s tebou dobře.“

Měl často chuť ji udeřit, ale vždycky ho zmohla únava. Konečně, to ona s ním sdílela pěnu ze Sabiny, to, co překypělo z víkendů, zpocených prostěradel a vzdechů. Třeba na Sabině vydělávají oba, myslel si někdy.

Jednou v pátek mu Sabina řekla, že odešla z fakulty.

„Neudělala jsem zkoušky. Nedokážu to zvládnout. Všechno kromě tebe ztratilo smysl.“

„Ale proč? A co bys chtěla?“

Začít Sabině radit znamenalo přijmout za ni odpovědnost. To nemohl. Narůstající rozkoš, propadání do jiných světů a neochota se z nich vracet, to všechno nemělo nic společného s právnickou fakultou v Ostravě ani s ničím podobným. Podílet se na jejích starostech by znamenalo s ní žít. Mohlo by se mu po ní stýskat. A v patách za steskem by se mohly rýsovat plány domu, v němž bydlet nemínil. Jeden dům, jeden omyl stačil.

„Co mám dělat?“ ptala se Sabina. „Pomůžeš mi?“

„Ne,“ řekl.

„Dobře.“

Krátce kývla a usmála se. Viktor mlčel. Také si nestěžoval, také se jí neptal, co budou dělat. Platili oba, to bylo samozřejmé. Od té doby, co o víkendech nepracoval, přišel o hodně zakázek a z nepozornosti prohrál soudní spor. Cesty za ní ho stály tolik, že musel odříct zimní dovolenou s rodinou. Občas objednával to nejdražší hedvábí a dával z něj Sabině šít šaty. Chtěl po ní, aby se v nich před ním procházela, a když se mu pak nelíbily, zahodil je a dal jí další látku a peníze. To všechno dělal s vědomím, že přesně takhle je to správně, že něco ho Sabina stát musí. Věci zapadaly jedna do druhé. Důležité bylo, že už nebyl tím, kdo čeká: to ona čekala na něj. Držel v ruce kouzelný proutek. Sabina volala, a on její hovory nepřijímal. Psala mu každý den, a on odpovídal, jen když chtěl.

V posteli jí říkal: jsem jenom tvůj. Ale to byla jenom hra a věděl, že sotva vstanou, bude to naopak. Říkal často: nemám čas. A ona jemu: já bez tebe nemůžu žít, prosím... Stačilo říci ano, zítra, ale právě proto to říkat nemusel. Zeptal se jí, jestli potřebuje peníze.

„Ne,“ řekla. A za chvíli dodala: „Já беру všechno, co mi dáš.“

Počítal, kolik ho její ochota brát bude stát. Mělo by to být dost, aby nežila v bídě, ale zase ne tolik, aby se zruinoval. Vztekle kopl do patníku – starosti se dají zvládnout, jenže problém je, že se vždycky pletou tam, kam nepatří. Držet život pod kontrolou znamenalo pěstovat ve zvláštních příhrádkách Sabinu, práci i dům. Tři malé byty přijdou draž než jeden velký, to ví každý.

Jednou se všechno málem prozradilo. Sabina mu usnula v náručí v hotelu Slovan v Liberci a Viktor nemohl spát. Sešel dolů do baru a tam narazil na známého, na bývalého spolužáka z architektury. Podle oblečení, obrouček brýlí a značky hodinek povýšil stejně jako Viktor ze světa, kde je člověk sám sebou, až do sfér, kde se stává „někým“. Je zvláštní, že právě když se člověk stane někým, začne vypadat jako všichni ostatní, napadlo Viktora. Vypadám taky tak? Třebaže mám tak neobvyklou práci?

Muž seděl u baru, a přestože byl opilý, okamžitě Viktora poznal. Bylo by nejlepší říci mu pravdu, ale Viktorovi se nechtělo. Muže beztak jeho pravda nezajímala a okamžitě se mu začal svěřovat – jak se to stává v hotelích a na cestách v náhodných rozhovorech. Viktor se dozvěděl, že jeho spolužáka opouští žena, přišla mu na nějaké pletky. Nic prý nehnal do krajnosti, jen pár dopisů, snad dvě schůzky, pornočasopisy, modřiny na krku a stopa po piercingu na pohlaví, pár neopatrně uložených zpráv v počítači. Chápe svou ženu, že netušila, jakých slov je schopen používat a na co všechno tajně myslí, ale ona by taky mohla projevit pochopení. Nepodváděl ji vlastně, nezamíloval se, ale ta dokořán otevřená pohlaví všude kolem, to tu dřív nebylo. Prostě jen pár lepších prostitutek a jedna kamarádka, co taky neví kudy kam. Konečně by se ženě docela rád svěřil, že spát s někým dvacet let, spát s ním dvakrát za měsíc a nic

víc, je pro něj k nevydržení. Ale to nemohl, protože ze všech žen se člověk nejvíc stydí před svou vlastní. Ke konci spolužák skoro plakal: je to nespravedlivé, vždyť já jsem si skoro nic neužil a za nic nemůžu. Já chci domů.

„Tak pěkně popros a buď hodný, bude ti odpuštěno,“ poradil mu Viktor.

„Tobě se to nikdy nestalo?“ ptal se spolužák.

„Ne,“ řekl Viktor.

„Tvoje se mi vždycky líbila. Silná ženská. Ty máš kliku.“

Mluvil o Veronice, ale Viktor to nepochopil a uvažoval, odkud může spolužák Sabinu znát a proč si myslí, že je silná. Asi ano. Sám o tom nikdy nepřemýšlel, bylo to samozřejmé. Líbily se mu velké a silné ženy, a když u nich usínal, byly jeho starosti menší. Sabina k nim patřila.

„Ano, mám kliku,“ řekl.

Dopil a představil si Sabinu spící nahoře na boku, s tmavými vlasy rozhozenými na polštáři, s jednou pokrčenou nohou, malou bradavicí pod ramenem a záhybem mezi žebry, se zvednutou kyčlí a s rukou ohnutou v lokti přes hlavu, jako by se bránila před útokem. Spí, protože je z něj unavená. A nejspíš i ze života, který vede. Tohle přece nejde. Jak ji v tom všem může takhle nechat. Dává mu tolik a on ji k sobě nepustí, je jako ten člověk naproti němu – s tou jeho kamarádkou, co taky neví kudy kam. Jaké má Viktor štěstí. Taková krásná holka, a on ji mučí a ani jí nepodá ruku, aby přeskočila na jeho břeh. Nezáleží na tom, jakými cestami se k němu dostala, prostě je tady.

Vracel se k ní do pokoje jako vítěz, připravený ztratit hlavu a snad i všechno změnit. Políbil Sabině konečky prstů a vzal ji do náruče. Nakonec to může někam dospět, říkal si. Může to být můj nový život, ten pravý. Prostě skončila jedna kapitola a začala jiná.

Nemůžu zůstat jako tenhle člověk. Co by ze mě bylo. Už nebudu lhát, odejdu a budu s ní. Všechno s ní. Znovu. Poštovní schránka se jmény jich obou, odkapávající kohoutky a kočka ve skříni. Přece to nemůže být těžké. Musí si s ní promluvit, zeptat se jí, jak by si představovala budoucnost, co by si doopravdy přála.

Ale když se v neděli večer vrátil domů a oblékl si člověka, jímž býval přes týden, věděl, že to nikdy neudělá.

XVII

Jednou v létě si najali zařízený byt ve městě kousek od rakouských hranic. Najedli se v kuchyni s oknem otevřeným do zahrady. Viktor začal mluvit o tom, že se brzo budou muset rozloučit, protože nemají žádnou budoucnost. Obojí bylo vlastně totéž, jak se mu teď zdálo. Možná odjede na rok pryč. Možná se vidí dneska naposled.

Říkal jí to poslední měsíc pokaždé a skoro stejnými slovy. Když se setkali, usmál se a objal ji. Později u stolu pak mluvil o tom, že je unavený a že to celé nemá smysl. A když se Sabina ptávala, zda má tedy raději hned odejít, mlčel. Za chvíli natáhl ruku a sáhl na ni, na kteroukoliv část jejího těla. A v tu chvíli to bylo tady, se vším všudy, hotové, připravené pro ně oba. Měli před sebou čas, který nebyl jejich, protože naopak oni patřili tomu času. Ten čas trval několik hodin anebo dní. A když konečně vstali, Viktor opakoval totéž, co na začátku:

„Nejsem do tebe zamilovaný. Nikdy jsem nebyl. Jsou to jen okamžiky, nic víc. Řada okamžiků.“

„Já přece nic víc nechci,“ namítala Sabina.

„Tak proč tu sedím?“

„Tak dobře. Já budu něco chtít.“

„Ne. Já ti nemám co dát. Chtěl jsem, ale nejde to. Nic nechceš, nemám tu co pohledávat, když něco chtít budeš, nedám ti to a odejdu. Tak je to.“

Ten rozhovor mu pomáhal držet věci pod kontrolou. Sabinu musel udržovat v šachu. Musela vědět, že pokud bude protestovat proti čemukoliv, nebo řekne-li dokonce, že se Viktor chová jako

grázl, on bez řeči vstane a odejde. Lásku měla cítit jen z toho, jak se jí dotýkal. Jenže se mu stávalo stále častěji, že říkal něco jiného, než chtěl, anebo že snad Sabina slyšela něco jiného, než říkal.

Když jí například popisoval svůj předchozí den, viděl jí na očích, že ona neslyší jeho všední zprávy o klientech a penězích. Slyšela ho říkat: Celý týden tě mám plnou hlavu a v pátek ráno se bojím. Než nasednu do auta, připadám si, že se chystám na popraviště. Pak se mi líbí cesta. A když tě vidím, mám takovou radost, že nedokážu mluvit. Chci s tebou být pořád, Sabino.

„Sabino, posloucháš vůbec, co říkám?“

„Ale ano.“

Poslední dobou ho během společných víkendů obvykle něco vyvedlo z míry a nedokázal dodržet plán. Nemělo to co dělat se Sabinou, ta se chovala tak, jak očekával. Ale někdy za okny vyšlo slunce a bodalo ho do očí, anebo se mu dralo na mysl všechno, co ho čekalo v pondělí, anebo si nebyl jistý, že správně vybral místo, kde budou spát. Místo útrob měl najednou ledový krápník. Necítil nic, Sabina překážela, chtěl od ní pryč, ale neměl kam. Slyšel svůj vlastní hlas:

„Tobě se zdá, že bez tebe nedokážu žít. A právě proto, víš, najednou vidím, že mezi námi vlastně nic není. Ty sis asi něčím jistá, jenže to jsi na omylu. Neznáš mě. Protože není žádná naděje, že... chápeš?“

Krátce po poledni se zatmělo a začalo pršet. Viktor a Sabina seděli mlčky a pak si na chvíli lehli do postele a usnuli.

K večeru se Viktor probudil. Sabina ležela vedle něj na zádech a dívala se mlčky do stropu. Viktora napadlo, že zatímco spal, Sabina byla vypnutá. Měl si toho všimnout na začátku. Neměla svůj vlastní život. Byla jen pro něj. Teprve když se jí dotkl, ožila a otočila se k němu.

„Vstaň, ukážu ti něco,“ řekl, ačkoliv nevěděl, co udělá. Vzal ji za ruku a odvedl ji vedle.

V koupelně bylo šero a za okny šuměl déšť. Viktor přinesl židli a posadil na ni Sabinu. Dal jí napít vína a pak jí vzal sklenici z ruky a rozbil ji o okraj prázdné vany.

„Řekni, co to je,“ zašeptal jí do ucha.

Sabina upírala oči na rudou kaluž a střepy na dně a Viktor jí položil dlaň na ústa.

Ráno Sabina spala klidně, zahalená do jeho pláště, za oknem ještě přšelo a Viktorovi se táhl od ramene až po slabiny bolestivý rudý pruh jako po ráně bičem. Nebo po řezu tenkým nožem. Odhrnul plášť a podíval se, jak Sabina vypadá, ale kromě malé jizvy na koleně byla neporušená a dokonalá.

„Co se stalo? Co to bylo?“ otevřela oči a odhrnula Viktorův plášť.

„Nic tam nemáš,“ řekl Viktor.

S tímhle nechtěl mít nic společného, tohle nemohl být on. Pryč od toho. Zpátky domů. Časem najde prostředek, jak zapomenout. Nechal ji bez rozloučení v domě, nasedl do auta a jel odnikud nikam a nakonec do města k Veronice a Lili. Nedokáže bez Sabiny žít. Nedokáže žít bez toho, na co si právě teď nedokáže vzpomenout, na to, co bylo v noci.

Od té doby žil s utkvělou představou, že bydlí sám v malém domku uprostřed lesa a čeká na Sabinu. A když vkročila, věděl, že je tam jen pro ni a splní všechno, co od něj bude chtít.

XVIII

Ta žena z nadace Stříbrná stopa přicházela denně před budovu soudu a nedala mi pokoj. Odkazovali ji na mou asistentku, ale nechtěla o tom ani slyšet. Bylo jí asi pětatřicet a na barvu jejích očí ani na její tvář jsem si dlouho nedokázal vzpomenout. Ptala se, zda jsem četl její dopis. Chtěla vědět, jestli promítání, natáčení či psaní o násilí za účelem výdělků může být trestné.

Ptal jsem se, co přesně myslí slovy násilí a výdělek. Řekla, že jí určité rozumím. Nemá na mysli žádné umění, ale ty krvavé filmy a hry, kde se střílejí figurky. Však vím. Člověk prý vždycky pozná, když se o smrti mluví důstojně. A pozná se taky, když někdo ukazuje utrpení nebo smrt jen proto, aby na tom vydělal peníze. Jde přece nakonec o to, že všechno máme v hlavě. Všechno je tam uloženo dávno předtím, než se s tím setkáme. A proto jestliže pokládáme kečup za krev, pak se krví nakonec stává.

„Proč s tím jdete právě za mnou?“ ptal jsem se jí.

„Protože vy tomu nejspíš porozumíte. Je to váš obor, ne?“

„Ono je otázka, koho byste chtěla stíhat. Toho, kdo to financoval? Kdo to napsal? Kdo to šíří? Teoreticky by se dal trestně stíhat promítač v kině nebo ředitel televize. Ale řekl bych, že to všechno není tak hrozné jako dřív. Tyhle filmy se už dnes nemohou hrát v hlavním čase a ty hry...“

„To říkáte, protože se jim život čím dál víc podobá,“ řekla. „Takže už nevidíte ten rozdíl.“

„Život je stejný jako dřív,“ řekl jsem. „Není možné, aby na světě byla větší míra zla než dřív.“

„To nevím. Nechci bojovat proti přírodě. Ale obrazy zla přece mají varovat, nejsou na prodej. Protože potom...“

Požádal jsem ji, aby to zkrátila, protože mi jel autobus.

„Obrazy zla mohou přeskakovat do skutečnosti a nakazit ji. Nesmějí se zneužívat. Obrazy zla jsou tabu, rozumíte? Musí se s nimi zacházet opatrně.“

Její vzrušení mi šlo na nervy.

„Jak chcete prokázat, že něco vzniklo čistě pro peníze a něco zase z vyšších pohnutek?“

„To nevím,“ řekla. „Proto jsem právě přišla za vámi.“

Budova našeho soudu je nová. Dříve se soudy stavěly na náměstí, dneska je levnější postavit je na periferii. Začínala zima, padal sníh s deštěm. Chodníky ještě nebyly hotové a blátem rozestavěné vozovky se potácel opilec. Autobus ujel.

„Takhle se nikam nedostaneme,“ řekl jsem jí. „Když natočíte, jak někdo někoho zavraždil, tak to ještě není vražda, že? Nemůžete nikoho stíhat za myšlenky.“

„Obrazy nejsou myšlenky. Nevymýšlíme si je, jsme z nich utvoření. Nemáme je pod kontrolou, obrazy dneska kontrolují nás.“

Bylo mi zima a přemýšlel jsem, jestli si mám zavolat taxíka. Chtělo se mi ji pozvat někam na čaj, ale rozmyslel jsem si to.

„Slečno nebo paní, já jsem právník. Já nepracuju s obrazy, ale s fakty.“

„Já jsem Ema,“ řekla a nechala mi vizitku. „Jede vám další autobus,“ dodala.

XIX

Rudý pruh na Viktorově kůži mizel pomalu. Následující týden se Sabina neozvala, ani ten další. Viktor se díval na telefon a chtěl vytočit číslo, ale nedokázal to. Báł se, že ho odmítne. Konečně sebral odvahu.

„Tak mluv,“ řekla mu jako dřív.

Smluvil si s ní schůzku a připravil si jako obvykle řeč na rozloučenou. A právě toho dne mu řekla hned na nádraží, sotva vystoupil z vlaku, že je těhotná. Viktor se styděl. Taková obyčejná věc. To se nemohlo stát něco jiného?

„Neměla jsi mi to říkat,“ řekl zamyšleně.

„A komu jsem to měla říct?“ ptala se.

„Nemůžeš si to dítě nechat, teď, když to vím,“ vysvětlil jí.

„Kdybych ti to neřekla, bylo by to jiné?“

„Ano,“ řekl Viktor. „Kdybych to nevěděl...“

Přišel čas, aby ho viděla v tom nejhorším světle. Aby pro ni byl podvodník, který se vydával za dvacetiletého chlapce, svedl ji, dával jí šaty a nakonec všechno zničil.

Před dvaceti lety by Viktor něco takového neřekl ani neudělal. Kdokoliv tehdy potřeboval najíst, přespat, peníze anebo vyřešit cokoliv, mohl se na něj spolehnout. Na něj, na jeho ženu, na jejich známé. Lidé tehdy mohli obstát jen v záchranné síti, kterou si vzájemně nastavovali. Tehdy by řekl Veronice, co se stalo. Veronika by byla chtěla Sabinu poznat. Pak by pravděpodobně všichni tři společně rozhodli, co dál.

Ale ta doba byla pryč. Každý dnes hraje jinou hru, každý chce určovat pravidla, takže nakonec žádná neplatí. Dříve existovaly

hmatatelné věci a sny a mezi obojím byla neprostupná zeď. Teď se to nějak pokazilo. Je třeba to opravit. Sabina se vynořila ze světa, z něhož pro něj sice plynuly důležité zprávy, ale nebyl to hmatatelný svět, a proto nemohl být pravý. Bylo by k smíchu si myslet, že sen má nějaká morální pravidla. Za představy a sny se Viktor nemusí trestat.

Nejlepší by prostě bylo stisknout klávesu a Sabinu vypnout.

V nádražní hospodě nabízeli teplou desítku, chlebičky a nakyslého turka. Objednali si to všechno. Spustil se únavný, bolestný rozhovor. Cos čekala? Nečekala jsem nic, ale teď... Viktor neopustí rodinu. Sabina to po něm nechce, stačí jí jeho dítě. Nemusí ho už nikdy vidět. Nikdy od něj nic nechtěla. Zná ho přece. Věděla, co od něj může čekat - nic. To nestačí. Viktor s ní přesto nechce mít dítě.

„Copak nechceš vědět pravdu, Sabino?“

„Ne. Teď ne. Pravda je mi fakt k ničemu.“

„Nemůžeme mít děti. Nechci ti lhát. Ani jí.“

„Stejně lžeš. Lžeš jí od začátku. Sobě taky.“

„Sobě ne.“

„Je úplně normální mít několik životů,“ řekla Sabina. Podíval se na ni překvapeně. Jak to ví?

„A ty je máš, Sabino?“

„Nikdy ses mě neptal,“ řekla.

„Nezajímaly mě. Nezajímalo mě nic z toho, co děláš. Nezajímá mě to ani teď.“

„Věříš v boha?“ zeptala se Sabina.

„Pochybuju, že mu právě na tomhle záleží. Na dítěti. Už to viděl víckrát, není to pro něj novinka.“

„Já asi věřím,“ řekla Sabina.

Viktor mlčel. Nechtěl ji připravit o dítě a o boha zároveň, ale také tím bohem nechtěl být sám. A neměl náladu vyprávět jí proč.

Jeho dědeček před sto lety vystoupil z církve, aby dal najevo, že bude uznávat jenom autoritu, kterou si vybere. Jako učitel vštípil dětem ve škole i doma, že hodnota člověka je v tom, čím se liší od ostatních. Zemřel na infarkt uprostřed náměstí. Nikdo mu nepomohl, byl večer a všem se zdálo, že je opilý. Dědeček věřil, že i v utrpení a ve smrti jsme neopakovatelní. Byla to závěť a Viktor ji od něj a od svého otce převzal rád. Ale nemohl ji předat Sabině.

Ten zkrvavený muž na kříži u vchodu do kostela v něm kdysi budil děs a teď mu ho bylo líto: v konkurenci s filmy, které sledoval jeho syn, neměl Ježíš naději vzbudit ani soucit, natož touhu trpět pro ostatní. Jestliže cítil vůbec nějaký závazek spojený s náboženstvím, pak jedině respekt k dědečkovu rozhodnutí vystoupit z církve. Převzít odpovědnost za vlastní tělo a svědomí, nikoliv za vlastní či cizí zatracení. Nezcizitelné právo na sebe sama. Je pouze jediný a neopakovatelný Viktor. Ale Sabina? Kdo to je? Sabina je cizí.

Jednou v opilosti řekl, že Ježíš byl úchylný. Prohlásil to u stolu v hotelu na náměstí, kolem seděli známí, s nimiž se hluboce nudil už od patnácti a teď je trochu nenáviděl za to, že s nimi zůstal. Mállokdo z nich byl věřící, ale stejně jako Viktor se většina z nich domnívala, že některé věci platí, dokonce i když jim nevěříme. Nikdo ho nenapomenul, ale u stolu se rozhostilo ticho.

U soudu to vytáhnou, napadlo ho později. Vzpomenou si na všechno, co ho přivedlo až do domu ve sloupu viaduktu. I na ten večer. Veronika mu často připomínala, že to tenkrát přehnal. Ale stejně – Ježíš pokrytý ranami je zvrácený. Přichází víra, když si představujeme, že někdo pro nás trpěl? Viktor přece ví, že Sabina trpí, a přesto nikde žádný soucit, o víře nemluvě.

Stiskl jí na stole ruku a zahleděl se za její hlavu na vlhkou skvrnu na zdi. Sabina mohla být kýmkoliv. Byla by se mu mohla ozvat kterákoliv jiná dívka, nakonec třeba i ta, kterou kdysi viděl sedět v malé kanceláři s lesklými rty a roztaženýma nohama. Sabina byla možná jedinečná jako hvězda, jako on, ale její neopakovatelná podstata mu byla stejně cizí jako dítě v jejím břiše. Nevěřil v jedno ani v druhé.

„Já o tobě nic nevím,“ řekl Sabině. „Vždycky jsem doufal, že mi neříkáš pravdu, a pokud ano, tak že to je aspoň pravda pootočená ke mně tou stranou, která se mi má hodit.“

„Ale vždyť o mně všechno víš!“

„Nikdy jsem ti nevěřil ani slovo. Nikdy jsem o tom ani nezačal přemýšlet. Nemůžu si to dovolit.“

„Ale to jen proto, že jsi to tak chtěl!“

„Možná. Nevím.“

„Zůstaň se mnou. Mám strach,“ řekla mu.

„Já taky,“ řekl Viktor. „Nepočítal jsem s tím. Nemůžu s tebou zůstat. Nebyla bys šťastná. Neznáš mě.“

„Nemusím být šťastná. Chci být s tebou.“

„Já s tebou ne. Budeme přátelé?“

Celý arzenál řečí, které odjakživa sám považoval za nadávky, kolikrát je slyšel, kolikrát je říkal, a teď je opakoval, a až se mu to stane příště, tak je zopakuje znovu.

„Nemám, kam jít,“ řekla Sabina. „Nemůžu domů.“

„Na tom, kam půjdeš, nezáleží, to teď vidím,“ řekl jí. „Někde začít musíš.“

„Nemáš mě rád. Nemáš rád nic.“

Viktor se zničehonic propadl do něhy hluboké jako studna a přitáhl její hlavu k sobě.

„Miluju tě, Sabino.“

Pronajali si pokoj na kraji města, s dlaždicemi na podlaze a policí plnou odložených knih. Sabina otevřela jednu z nich a Viktor jinou. Nechtěl s ní spát. Jenže sotva zvedl oči od knihy a podíval se na ni, sotva se jí dotkl, vyvstala ta věc stejně rychle jako vždycky.

„Nechme si to dítě, nějak to udělám,“ řekla Sabina.

„Slyšela jsi vůbec, co jsem prve říkal?“

„Ano. Nechceš moje dítě a nechceš ani mě. Ale co mám dělat?“

V sobotu ráno Viktor telefonoval a sháněl známé na místní klinice. Doprovodil ji do nemocnice, zaplatil potrat a odvedl ji do pokoje.

„Chci teď být sám,“ řekl, když odcházel, a políbil ji na čelo. „Neboj se. Není to pro tebe konec, je to šance.“

Nemohl jí říct, jak je to doopravdy. Co se stalo jí, stalo se i jemu. Ta chvíle, kdy stál s telefonem v ruce u okna a pokoušel se vysvětlit, kým je, se stejně nedala vrátit. Nic jiného než tu chvíli jí nemohl dát. Láska zůstala, ale nepatřila jim. Viktor ji proto zkoušel zničit, schovat a zakopat. Ale nepodařilo se to.

XX

Odjel domů. Spát se mu nechtělo, ale šel si odevzdaně lehnout, přestože postel v jeho domě už dlouho byla jenom pastí. Probudil se unavený a slyšel z kuchyně pískání čajové konvice a něžná slova, která si jeho dcera vyměňovala s Veronikou. On sám taková slova už dlouho nepoužíval.

Pod peřinou ležela jen jeho skořápka, zatímco on sám zůstal daleko, v pokoji plném nudných detektivek a Sabiny. Ne, duše není uvnitř těla. Naopak. Viktor byl teď duší a jeho tělo se choulilo hluboko uvnitř. A každý mohl jeho duši vidět, zranit a zabít. Už aby to bylo, přál si.

V následujících týdnech získal zvláštní schopnost: jednou k večeru hrabal na zahradě uschlé listí, pak otevřel francouzské okno, vkročil do obýváku a spatřil Veroniku, jak nehybně sedí na židli a upírá oči do šera.

„Na co myslíš?“ ptal se.

Seděla ještě pár vteřin, pak mlčky vstala a odešla někam do zadu do tmy, neslyšně jako kočka. A přesto, když se pozorně podíval, seděla na své židli dál.

Viktor se naučil vnímat skrytou přítomnost a nepřítomnost věcí a lidí. Například Lili byla vždycky tělem i duší na stejném místě: vešla do zahrady a hrála si tam tak dlouho, dokud ji to nepřestalo bavit. Pak odešla se vším všudy a na zahradě po ní nic nezůstalo. Ale třeba Viktorův účetní za sebe posílal jen svou schránku. Skláněl se v kanceláři nad papíry, ale Viktor viděl, že účetní je prázdný.

On sám teď občas na chvíli zmizel. Stávalo se, že mu Veronika třeba při nákupu řekla:

„Kde jsi? Hledám tě už půl hodiny!“

A Viktor odpověděl, vždyť já jsem celou dobu tady, vedle tebe! Ale nedokázal si vůbec vybavit, co poslední půl hodiny dělal a co viděl, jestli s ní procházel mezi regály a co v nich leželo. Ať byl kdekoliv, byly si věci kolem navzájem podobné, žádná se k ničemu nehodila a Viktorovi se zdálo, že se právě probudil. Nedokázal ani říci, která jeho ruka je levá nebo pravá, a bylo mu to stejně jedno jako to, kam s Veronikou půjdou večer anebo jestli budova s jeho skladem bez látek ještě stojí.

Ráno, v poledne a večer říkal doma věci, kterým se sám divil. Poslouchal se, jako by mluvil někdo cizí. Někdy dokonce řval: uklidte to tady, sakra. Já chci mít pořádek. Jednou už by měl někdo přijít a vzít to tady pevně do ruky. V tomhle domě, v týhle pitomý malý zemi. Je tu moc cizích lidí. Dřív to bylo lepší. Budeš poslouchat? Žádal taky Veroniku, aby nechodila před synem nahá. Je to hnus, říkal.

Sabina se ozvala až na podzim. Nejdříve ji v telefonu nepoznal, její hlas zněl nebojácně a optimisticky. Řekla mu, že má novou práci a přítele, že spolu bydlí a že doufá, že i pro něj, pro Viktora, se nakonec všechno šťastně vyřešilo. Všem rozumí a chápe ho. Volá, aby se s ním rozloučila.

Požádal ji, aby se s ním sešla, musel přece vidět, jestli je opravdu spokojená. Jel za ní do města, kde se milovali poprvé. Celou cestu pevně věřil, že by prostě nebylo správné ji po tom všem nechat beze slova odejít. Chtěl jí říci, že selhal. Chtěl se omluvit za to, že si o ní nepřál nic vědět. Především ji chtěl ujistit, že s ní byl neskonalé šťastný, že za to draze platí, ale nijak nelituje, a že dodnes kvůli tomu na dlouhé minuty mizí mezi regály supermarketů a na vlastní zahradě.

Hotelová kavárna byla prázdná. Ptal se, zda někdo neviděl tmavovlasou dívku v černém.

„Tu černooukou?“ ptal se vrchní.

Viktor si nebyl jistý. Nevěděl, jaké má Sabina oči, a překvapovalo ho, že si toho nějaký muž všiml. Vrchní ho poslal nahoru do čísla 312. Otevřela mu. Chtěl jí říci, jak je krásná, ale nedokázal to.

Objal ji. Tentokrát nezmizel, ale na několik minut ztratil vědomí. Byl se Sabinou, ale nevěděl jak, ani jestli někdo z nich plakal, a vlastně se ani nepamatoval, jestli do ní pronikl, anebo ji jenom držel v náručí. Nakonec otevřel oči, vstal a začal se oblékat. Chtěl co nejrychleji odejít. Ne, říkal, když se ho snažila zadržet, ale nakonec zůstal povolně stát a spustil ruce podél těla.

Sabina mu svázala ruce provazem a přivázala ho k pelesti. Chvilí se tiše smáli. Neboj se, říkali jeden druhému, aby zahrnali strach a proklestili si cestu do hry.

„Je to hra. Neboj se,“ opakoval.

Ta hra měla pravidla, rytmus a ovšem i nástroje a hračky. Některé tu najednou docela přirozeně ležely kolem, ty další je jenom napadaly. Ovšem, byla tu zranění a jizvy, ale mizely rychle a dělaly místo dalším. Budou těch věcí potřebovat daleko víc, říkali si. Budou si je muset koupit nebo udělat. Záleží na tom, z čeho, opakoval Viktor. Materiál je nejdůležitější.

Hráli podle hotových pravidel a ta se vynořovala docela přirozeně s každým dalším nápadem. Do toho, s čím začali, patřila bolest, ale ne krutá, aspoň zpočátku ne, a ne za každou cenu. Možná jí bude víc, později, za nejbližší zatačkou hladce vydlážděné cesty do tmy.

Když od Sabiny ráno vstával, klidně spala, bílá a neporušená, a on měl po těle modřiny, popáleniny a rány. Ano, mizely rychleji, než se znovu setkali, ale zdaleka ne tak rychle, jak by Viktor potřeboval.

Nevěděl, jak se stigmaty od milování žít. Jediná možnost byla vyhybat se Veronice, ale na druhou stranu, její podezření se dalo otupit, jedině pokud s ní byl zadobře. Nebylo to těžké. Vyhlídka na další schůzku se Sabinou, na její tělo, pouta, zuby a nehty, na věci, které poslední dobou nechával vyrábět na míru v podnicích, o nichž donedávna neměl tušení, mu umožňovala přežít s Veronikou čas, který se teď stal odpadkem podstatného.

Někdy se on a Sabina stávali na krátkou dobu obyčejnou dvojicí. Viktor si to přál, přestože Sabina opakovala, že s ním nechce mít společné zvyky ani plány. Nikdy nemluvila o nich dvou, vlastně nemluvila vůbec. Zato Viktorova paměť teď podávala výkony, o které vlastně nestál. Pamatoval se najednou na všechno, co jí říkal do telefonu v době, než se osobně setkali, na její i svá slova lásky. Chtěl s ní být venku, dotýkat se trávy, říkat, co pro něj znamená – ale měl pro ta vyznání jenom těsné pokoje. Koberce, vrzající postele, rozkoš, bolest a utkvělé obrazy tiché černovlasé ženy s podpatky, v kožené bundě na nahém těle a s rukou na jeho pohlaví. Kdyby mu aspoň mysl posílala něco nevšedního. Tohle všechno už někde viděl.

Později, v domku pod viaduktem si vzpomněl na výlet, kdy se začátkem podzimu se Sabinou ruku v ruce brodili v botách mělkým potokem proti proudu, větve vrb je šlehaly do tváře, ostré kamení na dně pokrývala kluzká řasa. V kabele přes rameno měl Viktor pás s okovanými přezkami a rukavice.

„Brzo to skončí,“ řekla tehdy. „Připrav se na to.“

„Ne. To mi nemůžeš udělat,“ řekl. Byla to jenom hra, ještě se tomu smál.

„Viktore, brzo to skončí. Pomalu uvažuj, co uděláš potom.“

Jednou v březnu, když mu pod nohama ještě chrastil zmrzlý štěrka, ale slunce ostře svítilo do očí, mu Sabina zavolala z budky na rohu u něj ve městě. Po tom všem, co s ní prožil, se s ní mohl sejít kdekoliv. Nikdo ji neznal, nikdo nevěděl, jak vypadá. Přes rameno měla černou kabelu a řekla, že se rozhodla změnit způsob jejich vzájemných styků. Ona teď bude jezdit za ním – tak, jak bude sama chtít. Jednou za týden, za měsíc anebo denně. Doufá, že to Viktorovi v ničem nepřekáží.

Tehdy už mu bylo dávno jedno, jestli se o ní někdo dozví, protože ze všeho ostatního zbyl jenom její stín. Ulevilo by se mu, kdyby se ho zbavil. Řekl Sabině, že je to výborný nápad. Vyvezl z garáže motorku a bez vysvětlení řekl ženě, že se vrátí druhý den ráno nebo později. Sabina si sedla za něj a objala ho.

Kdysi na začátku, když jí telefonoval, jí chtěl ukázat místa, kde si hrával, fotografie příbuzných a svou dceru. Teď ji zavezl na vyhlídku za městem a tiše jí vyprávěl, co pro něj tohle místo kdysi znamenalo.

„Na tohle je pozdě,“ řekla Sabina.

V hotelovém pokoji se to dopoledne netopilo, na úzké posteli leželo laciné mýdlo a ručník, okno vedlo do dvora a Viktor nevěděl, jak se tam dostal. Napůl se svlékli, protože to tak dělali vždycky, neschopní se obejmout. Ale stačilo dvacet vteřin ležet nehybně vedle sebe, z jejich těl vyrostla džungle a spojila je.

„Nemůžu bez tebe žít,“ řekl jí. „Nemůžu zpátky. Nemám kam.“

Přitiskl ji k sobě, šeptal její jméno. Železná panna. Ano, ano, takhle, říkala mu. Buď jenom se mnou.

Stačilo toho vyřešit jen málo. Podíval se na hodinky a řekl, že bude za chvíli zpátky, že musí jen odvézt dceru do školy a rozloučit se s ní. Mlčela a dívala se, jak se obléká.

Sedl na motorku a jel domů pro Lili. Když se vrátil, byla Sabina pryč a v hotelu zbyla jen černá kabelka s hračkami. Nenechala žádný vzkaz.

Chvilí jen seděl a uvažoval, co udělá dál. Nevěděl, jestli ještě běhá v kruzích jako slepice s utatou hlavou, anebo jestli jde nějakým směrem. Ale bylo mu jasné, že neměl odcházet, že neměl právo odvézt Lili do školy a dívat se, jak v hloučku dětí vybíhá po schodech. Člověk si musí vybrat. Podíval se na kabelku. Nedokázal ty věci vyhodit, a tak nakonec kabelku uložil do seřfu na nádraží.

A pak už Sabinu nikdy neviděl. Volal jí skoro každou hodinu, několik týdnů. Někdy uplynuly celé dny, kdy po ní netoužil, ale neměl je rád. Věděl, že se to vrátí. Celé, připravené, a že ona tady nebude.

Nasedl do auta a jel do Ostravy. Hledal Sabinu po kavárnách a barech s hracími automaty. Chodil do knihoven a čekáren lékařských ordinací. Procházel romským ghettem, koridory vybydlených domů, bezzubých přízraků a vyšinutých dětí. Několikrát se mu zdálo, že zahlédl Sabinu na nádraží, s vysokými podpatky a v džínách, vzpřímenou, s nejistou chůzí. Ale hned zase mizela. Volal jí pravidelně dál. Nebrala telefon. Jindy slyšel její kroky na asfaltu. Slyšel její smích a pak vypnula telefon. A pak se jednou ozvalo: číslo bylo zrušeno.

Na nádraží v jeho městě po ní zůstala kabelka s předměty, které byly teď Viktorovi k smíchu a neměly smysl. Tak jako její adresa, kam denně bez odpovědi psal. Pak ho Sabina začala navštěvovat převlečená za jiné lidi. Vídal ji všude. Kdykoliv zvedl telefon a uslyšel ženský hlas, byl to ten její. Viktor řekl rychle: Sabino! A na druhé straně mu někdo vysvětloval, že není Sabina. Pak ho začal telefon budit ze spánku. Rychle po něm sáhl. Ale telefon byl hluchý a Veronika klidně spala.

Bolest a zranění spolu nesouvisí. Při krajní hrůze vyloučí lidský mozek obrovské množství adrenalinu. Proto se stává, že lidé po havárii vystoupí z auta s rozervanými útroby a obejdou vůz, aby se podívali, jestli nemá poškrábaný lak. Teprve pak padnou mrtví na zem. Hranice mezi životem a smrtí prochází zónou, kde bolest už není na stráži, kde se sklenula v bránu do míst, odkud přicházejí zprávy bez zpáteční adresy. Krev je duše, hlavně ta jasná, tepenná. Nedá se vrátit zpátky do žil. Když unikne, Viktor ji nechce vidět, ale nakonec to nevydrží, rozmaže ji prstem, olíže jazykem. Svou krev. Její krev. Pak si namlouvá, že je to stejně jen hra, vždyť rány se hojí a příště se dá začít znovu. Jenže jeho zranění přetrvávala, jako by tělo ztratilo obrannou schopnost. Po Sabině zůstala rána tak hluboká, že se v ní mohl stulit jako v doupěti.

XXI

Když jsem poprvé vytácel Emino číslo, uvědomil jsem si, že už léta volám ženy, jen pokud vím, proč. Telefonoval jsem dceři, kolegyním, kamarádkám a ženám, s nimiž jsem chodil. Těm ale méně, většinou ony volaly mě. Teď jsem nevěděl, zda volám Emu kvůli její nešťastné nadaci Stříbrná stopa, anebo protože ji chci vidět. Kým je Ema? Kým byla předtím? Cítla, že má poslání. Byla hezká a zajímavá, a tak asi málokdo skutečně poslouchal, co o něm říká. Ale já jsem si mohl dovolit jistou pokoru a vzal jsem to vážně, protože jsem ji chtěl poznat blíž. Chtěl jsem vidět Emu právě takovou, jak se viděla sama. Myslím, že muž nemůže pro ženu udělat nic většího.

Podle Eminy teorie měly obrazy schopnost přeskakovat do skutečnosti. Ti, kdo vydělávali na obrazech násilí, tím byli vinni a ona chtěla dokázat, že je možné je odsoudit, její základní otázka zněla: co se stane, když civilizace vytěsňuje zlo z denního života do mysli občanů, jejichž zákony ho odsuzují? Do hlav lidí, kteří sami nezabíjejí a netýrají a většinou ani neviděli nikoho zabitého? Když někdo násilí pouze vymyslí a jeho obrazy uměle namnoží? Může to mít následky?

Věděl jsem, že se Ema se svou teorií nikam nedostane, vždyť vycházela jenom z dojmů – ale něco na tom bylo. Nešlo jí o morálku, ale o kauzální řetěz. O miliardy obrazovek, pláten a displejů. O kšeft s rozkoší z násilí sdílenou v bačkorách a bez rizika. I ten, kdo se jde podívat na popravu, nese větší zodpovědnost než my všichni u televize. Veřejná poprava je kolektivní sadistický rituál. Ale obrazy krutosti otvírají černou mysl lidí tam, kde je klid a bezpečí, a nikdo neví, co to přesně znamená.

Podle Emy je to past na společnost, která pokrytecky mluví o míru a toleranci. Komerční obrazy násilí nás prý postupně dokážou do-

hnat k vraždě nebo genocidě. Jestliže uvolníme z hloubi vlastní mysli nebezpečnou představu, jsme za ni stejně zodpovědní jako za psa bez vodítka.

Emu našla dívku, kterou na sídlišti znásilnili podobně jako ve filmu. Kluky zavřené v pastáku, protože přepadli banku a zbili pokladní, jak to viděli v televizi. Nevěděli, jak se dostat k penězům. Ale nastudovali, jak tu ženu svázat, jak ji bezbrannou tlouct. Naposledy mi vyprávěla o satanistické sektě, která přejímala rituály z komiksů a filmů.

Potíž byla hlavně v tom, že Ema zacházela moc daleko. Ke každé zprávě z černé kroniky dokázala přiřadit nějaký film. Nakonec obcházela videopůjčovny, věděla, které filmy o vraždách jsou zrovna v kurzu, a pokoušela se varovat policii před zločiny, které se ještě nestaly. Podrobnosti ji zajímaly do té míry, že jsem pochopil to hlavní: jde především o ni samotnou. O to, co ji potkalo.

Trvalo ale týdny, než jsem se Emě dovolal – byla tehdy na cestách. Přemýšlel jsem o ní. Zvykl jsem si na ni, na její hlas, chůzi, ruce, tak jak jsem si to všechno pamatoval. A nakonec i na všechno, co jsem od ní slyšel. Přes den jsem neměl čas. Přivolával jsem si ji v noci, v takových okamžicích jako tehdy za zimní bouře, když se ozval můj budík smrti, aby mi připomněl všechno, co nebude. To byla ta pravá chvíle pro Emu, pro jedinou ženu, kterou jsem z hloubi srdce a upřímně chtěl poznat, abych vyplnil okamžiky strachu před smrtí.

Nakonec jsem jí napsal dopis. Během příštích dvou let jsme si těch dopisů vyměnili několik desítek. Vídali jsme se málo a strávili spolu jedinou noc. Ema na ni myslím zapomněla, ale já ne – půjčil jsem jí tehdy pruhované pyžamo. Měla zvláštní ruce. Cítil jsem se s ní v bezpečí.

Co bylo dál? Vyhýbala se mi a já jsem byl nakonec rád, že mi dovo-lila, abych její práci podporoval. Nejdřív jsem tomu všemu nevěřil, ale podstatné bylo, že jsme dokázali ledacos podchytit a něco málo změnit.

To, co zůstalo po nás dvou, je to nejlepší, čeho jsme byli oba schopni: Emin podivný archiv, který bych jednou rád vydal jako knihu povídek. Naše dopisy (psali jsme je perem a posílali si je poštou). Zvláštní dřevěná soška, která se objevovala na různých místech a záhadně mizela. A nakonec Eminovo rozhodnutí pomoci aspoň jedinému člověku změnit život. To jsem jí poradil já.

XXII

Viktor potřeboval oporu. Potřeboval roub, na němž by vyrašil nový smysl. Zkusil přestat kouřit. Vypadalo to docela jednoduše – během několika dnů už nemyslel na Sabinu, ale na cigarety. Je mnohem jednodušší přestat milovat než přestat kouřit, říkal si. Myslel na cigarety nepřetržitě a mučivě, ale nekouřil. Stávalo se, že na Sabinu zapomněl, a jindy bylo jasné, že se jí zbavil. Pak někdy v červnu ho vzbudil jeho vlastní hlas:

„Sabino! Sabino!“ řval.

Veronika se posadila a zeptala se:

„Něco se ti zdálo? Není ti zima? Nemám zavřít okno?“

Bylo pod mrakem a chýlilo se k ránu.

„To je hnusná hodina. Chtěl bych cigaretu,“ řekl Viktor.

Veronika mu jednu zapálila. Viktor chvíli mlčel a kouřil.

„Potkal jsem dívku a našel jsem se v ní,“ začal. „Znamená pro mě víc než ty, víc než děti. Víc než já sám. Nechal bych se od ní zabít. Ale zároveň je mi jedno, co s ní bude. Když trpí, nelituji ji. Když bude v nebezpečí, nepřijdu jí na pomoc. Kdyby umřela, nepřijdu jí na pohřeb. Vím, jak vypadá, ale nedokážu ji popsat a nevím, kdo je. To, co k ní cítím, má větší cenu než ona. Teď je konec, už mě nechce a já jsem s tím nepočítal. Nechci žít, ale nevím, proč bych umíral. Ty mě znáš nejlíp. Co si o tom myslíš?“

„Co je s ní teď? Kde je?“

„Netuším. Když není se mnou, není vůbec. Vím, že jsem jí ublížil. Nemůžu s tím nic udělat, a když na to přijde, ublížím jí zas. Myslí, že nemá peníze, a možná že nemá kam jít. A já jí nepomůžu, protože tím bych se s ní dostal na stejnou cestu jako s tebou, a to

nejde. Ale poprvé v životě, a za to jí nikdy nepřestanu být vděčný, jsem byl sám sebou.“

„A tohle je podle tebe láska?“ ptala se.

„Přesně tohle,“ řekl Viktor. „Jsou to dvě samoty spjaté provazy z touhy. Znáš jenom jednu část, tu svoji. A ten druhý také. To si jenom občas myslíme, že oba děláme nebo cítíme totéž. Nevěřila bys, ale když se zamiluješ, tak o toho druhého ti vůbec nejde. Je to duha sklenutá nad dvěma iluzemi.“

„Láska je pro radost. Měla by být.“

„Možná ta příští. Tohle si nevybíráš. Stalo se ti to někdy?“

„Stalo se mi to s tebou.“

„Sama tomu nevěříš.“

Chvilí mlčky leželi vedle sebe, byly čtyři hodiny v noci, ta nejméně vhodná hodina k usmíření. A pak Viktor, přestože se ho nikdo neprosil, začal Veronice od začátku vyprávět, co se stalo, od první zprávy pro Sabinu až po kabelu s erotickými hračkami na nádraží.

„Dříve si tohle všechno mohl člověk jako ty prostě koupit,“ řekla Veronika. „Někoho si vydržoval. Většinu času trávil kšefty anebo stavěl domy anebo vysvětloval ženě a dětem, jak se mají chovat a jak mají myslet a jak se pro ně může strhat. A když všechno běželo jak na drátkách, anebo když naopak nebyl spokojený, prostě za nimi zavřel dveře. Vystoupil z toho, čemu říkal úděl, jako z autobusu a nastoupil do jiného. Když měl zrovna volno, chtěl prostor, kde rozhoduje touha. Na rozumnou dobu si ho kupoval. A pak z něho zase vystoupil a šel domů, ale ten předmět jeho touhy dostal aspoň pořádně zapláceno. Ta tvoje Sabina nedostala vůbec nic.“

Viktor se jí snažil sledovat, ale postupně se v jejím výkladu ztrácel.

„Nedokázala nic z toho pro sebe proměnit. Za to já nemůžu.“

„Ne. Ale jen proto, že jí nerozumíš. Muži dávají všechno do oddělených krabiček a skládají z nich stavby. Ženy v nich potom bydlí, a když se jim tam nelíbí, tak muži zuří a hledají si jiné ženy, které se do jejich krabiček vejdou. Dělají to tak dlouho, až se nakonec unaví. Ale já nechci bydlet ve zvláštní krabičce. Já nejsem zvlášť v práci nebo s tebou nebo v lese. Jsem ve všem najednou a všechno najednou je ve mně. Jsem jako řeka.“

„Co ti na to mám říct? I když budu souhlasit, co s tím?“

„Viktore, Sabina je holka jako já nebo jako bude za deset let Lili. Myslí si, že muži jsou na světě proto, aby s nimi byla šťastná. Věřila, že když bude taková, jak po ní toužíš, tak s ní budeš chtít zůstat. A když jsi jí ublížil, měla jen jedinou zbraň: tvou představu o ní. Ty sis ji takhle vymyslel a ona je tady s námi. Tuším, jak vypadá. Cítím ji, už dlouho, a někdy se mi zdá, že ji vidím, anebo že se mě dotýká. Třeba se to dá ještě zastavit. Nevím.“

„Krabičky?“ zeptal se mechanicky Viktor. „Co se dá zastavit?“

„To není všechno, ještě se něco stane. Odejdeš?“ zeptala se Veronika.

„Asi bych měl. Je to jedno, kde jsem. Co myslíš? Co chceš ty?“

„Chceš něco slyšet, Viktore? Voláš to jméno na celý dům už tři měsíce. Dávno jsme si všichni zvykli.“

„Proč jsi mi nic neřekla? Proč ses nezeptala?“

„Nechtěli jsme slyšet odpověď. Ale všichni čekáme, až vypadneš. Až zmizíš.“

„Já už jsem zmizel,“ řekl Viktor.

„To se ti jenom zdá,“ odpověděla Veronika.

„Zmizel jsem. Jenom jsem neodešel.“

Najednou se rozplakal. Taková škoda! Otočil se a přehlížel všechno, co prožil a co nechtěl, protože k tomu nikdy docela ne-

patřil. A bylo to nádherné. Viděl překrásnou krajinu zalitou sluncem, město uprostřed zelených pahorků, viděl sebe mezi přáteli z dětství, Veronikou a dětmi, viděl jistotu, která zmizela, protože ji nechtěl, protože v ní nedokázal žít.

„Odpusť,“ řekl jí.

„Ale samozřejmě,“ odpověděla unaveně. „To se může stát komukoliv.“

Venku už bylo světlo. Co když je to všechno? Co když už vyčerpal všechno, co ho mělo potkat?

XXIII

Toho chlapce musel vidět mnohokrát, ale všiml si ho teprve, když projížděl alejí za městem. Kůlnu už tehdy znal, schoval si do ní kdysi zjara běžky. Krajina byla stejná past jako jeho postel a šla mu na nervy, protože ji důvěrně znal a nic se v ní neměnilo. Ale kůlna byla jiná, tichá, panovalo v ní přítmí a utápělo hrábě, pár starých dek a prázdný kontejner. Viktor tam jezdil pozorovat dění ve vlastní hlavě.

Ve středověku se věřilo nejen, že se lidé vyskytují na několika místech zároveň, ale také, že myši se rodí ze starých hadrů. Proto si Viktor netroufal odhadnout, odkud se berou obrazy v jeho hlavě a po kom je zdědil. Věřil ale, že když si je v klidu prohlédne, porozumí jim. Někdy unikaly bez návratu, jako kdyby otáčel kaleidoskopem, ale jindy stanuly v jeho mysli jako ochočená zvířata. Jen tak. Být sám. Myslet na ni. Najít pohyby a skutky, které Sabinu přivolají. Najít obřad pro ně dva.

Hledal ho v kůlně, dělal přitom všelicos, a jakmile ucítil vůni Sabininých vlasů, pouštěl všechno z hlavy. Někdy mu vydržela, ještě když z kůlny odešel. Nasedl do auta a ještě byl její. Ještě seděla vedle něj.

Kaštany spínaly větve vysoko nad Viktorovou hlavou. Za zatáčkou uviděl Nenada mlátit železnou tyčí do pytle odpadků. Zastavil, vystoupil a chvíli ho pozoroval.

„Proč to děláš?“ ptal se.

Nenad na okamžik přestal, ale nepodíval se na něj.

„Neuneseš to,“ řekl mu Viktor. „Půjč mi na chvíli tu tyč.“

„Unesu,“ řekl Nenad. „Najdi si taky.“

Viktor ho ještě chvíli sledoval a poohlížel se po jiné tyči, ale žádnou nenašel. Nenad zničehonic přestal, obrátil se na něj a divoce vykřikl:

„Na tebe taky dojde!“

Jak může dát dohromady takovou větu, napadlo Viktora, je cizinec, kde ji asi slyšel? Těsně vedle něj zabrzdilo auto. Paní Jahnová, s vlasy, pláštěm a kůží barvy písku, otevřela dveře a vyzvala Nenada, aby nastoupil. Mlčel, díval se na ni a pak s úsměvem zahodil tyč a podíval se na Viktora:

„Tak se rozhodni,“ řekl mu Viktor.

Nenad si otevřel dveře, usadil se vedle Viktora a zapnul si bezpečnostní pás. Díval se přímo před sebe.

„Na co myslíš? Co vidíš?“ zeptal se ho.

„Nic. Nic tady není,“ řekl Nenad.

„Jasně. Co chceš?“

Nenad mlčel. Paní Jahnová vystoupila z auta a postavila se před Viktorův vůz s rukama založenýma za zády. Viktor si ji prohlížel. Dobře a dávno ji znal, jako by s ní prožil dvacet let. Jako by to byla jeho žena. Jako by Nenad byl jejich dítě. Třeba nasedne k nim a odjedou. Vlastně pojedou bez cíle.

V duchu viděl paní Jahnovou kráčet širokými ulicemi velkoměsta a proplétat se mezi chodci v metru. Někoho hledá. Lidé všech barev, v oblecích, v afrických halenách, ženy v šátcích a pláštích na paty, krásné dívky podobné Sabině a staří muži s rozřesenými rukama, všichni vypadají, že hledí před sebe, ale zatím sledují obrazy uvnitř svých hlav tak jako teď Nenad a on. Jedou společně, ale nic je nespojuje a nikdo z nich nevidí paní Jahnovou, která si je upřeně prohlíží a skrze jejich tváře vidí obrazy jejich touhy i úzkosti. Nikdo z nich ji nepotřebuje, ale Viktor ano.

To tihle dva byli jediná správná cesta od Sabiny. Jestli s nimi dokáže být, dostane se z toho. Vynoří se nad hladinu na správném místě. Paní Jahnová se usmála a zvedla jemnou a silnou ruku jako na pozdrav, sklouzl jí rukáv košile a odhalil předloktí. Viktor měl chuť se jí dotknout.

Nenad si rozepnul pás, vystoupil a připojil se k ní. Viktor slyšel odjíždět jejich auto.

XXIV

Bydlel ve sloupu viaduktu už týdný a čekal na obsílku od soudu. Občas chodil domů za dcerou, někdy do kanceláře. Vyřizoval všechno, jak byl zvyklý, a nikdo si nevšiml, že všechny ty objednávky a faktury jsou už jen jeho pozůstalost. Viktor už tam vlastně nebyl. Koncem léta se rozhodl obchod pomalu likvidovat. Vlastně zbytečně, vždyť šel docela dobře. Uchoval si smysl pro povinnost, i teď přijímal zakázky, jezdil do stejných měst, potkával zákazníky. Opakoval jim, že mají pracovat v interiérech, které si příchozí zapamatují, že mají právo být jiní, sví. Nepřestal jim to opakovat.

Na stole měl hromadu pošty, účetní mu nechal pár zmatených vzkazů. Zazvonil telefon. Na druhém konci se lámanou angličtinou ozval mužský hlas. Představil se jako Giorgio di Lago a řekl, že je z Milána.

„Chci koupit váš obchod,“ řekl Viktorovi.

„Jak víte, že ho prodávám?“

„A neprodáváte?“

„Ještě nevím.“

„To já jsem tenkrát nechal ve městě sklad. A teď chci ty věci zpátky.“

„Měl jste dluhy. Ty věci jsou dávno pryč.“

„Ne všechny. Vy dluhy nemáte?“

„Nemám. Daří se nám skvěle.“

„Tak jak se my dva domluvíme?“

„Poslyšte, zavolejte mi za měsíc. Musí proběhnout pár věcí. Až skončí ty nepříjemnosti, budu vědět, jak jsem na tom,“ řekl Viktor.

„Já to chci koupit hned,“ řekl Ital.

„Kolik mi dáte?“ ptal se Viktor.

Giorgio di Lago vyřkl číslo. Byla to slušná, ale celkem obvyklá cena za dobře zavedený obchod se sítí stálých zákazníků. Viktor souhlasil a měl jedinou podmínku: že se už nikdy nesetkají.

„Pošlu vaši adresu právníkovi. Ještě dneska,“ řekl mu.

„Prodávám, ale to nevádí,“ řekl di Lago.

„Někdo prodělat musí. Jinak by to nebyl žádný kšeft,“ řekl Viktor.

U soudu si Veronika vzpomněla na všechno. Na Viktorovo prohlášení, že Ježíš byl perverzní, na to, že si koupil motorku, místo aby poslal dceru na prázdniny do ciziny. Pozoroval, jak se jí s každým nadechnutím derou na rty věci, které chtěla říct jemu a nikdy to neudělala. Řekla, jak se ho celá léta bála, když jenom pracoval a doma na ni křičel. Vůbec se na to nepamatoval, proč by měl na Veroniku křičet. Ano, možná se párkrát rozčílil, jako každý. A taky je pravda, že jí jednou roztrhl rukáv, když chtěla vystoupit za jízdy z auta. Proč? Ne, nepamatuje se, co tomu předcházelo. Nebylo to důležité. Takhle to chodí mezi lidmi, kteří jsou dlouho spolu. Je mu to líto, ale minulost nezmění. Právě prodal obchod a srovná všechno, co bude třeba.

Ne, Veronice se nikdy nezdálo, že Viktorovi na někom záleží. Jenom na penězích. Proto podporoval syna a jeho hudbu, chtěl na něm vydělat. Viktor klidně pozoroval gejzíry její zášti. Neřekla, že měl přítelkyni, a on věděl proč: mluvit o Sabině znamenalo pustit si ji ještě blíž k tělu. Doufal, že se na ni soudce zeptá. Ale nezeptal.

Pak si státní zástupce nechal zavolat paní Jahnovou. Přišla pozdě. Viktor si prohlédl její postavu, ruku pod volným rukávem,

poslouchal její hlas. Proč k nám tehdy nepřistoupila do auta? Proč si ji neprohlédl dřív? Proč Sabina, proč ne ona? Proč ne tahle žena, která je všude cizí a k níž tedy patřím? Zním její hlas, tělo a tvář, jako kdybychom spolu prožili celý život, ale nikdy jsem se s ní ani nezastavil na pár slov. Místo toho jsem zneužil cizí dívku a znásilnil ji ke svému obrazu. Ten se teď přesmykuje mezi mnou a tímhle Nenadem, ohrožuje celé město a možná i víc. Zapletl jsem se do hry a nepochopil jsem pravidla. Jen paní Jahnová mě dokáže vyvést z labyrintu, jen ona mě zná. Jak ji teď požádat, aby správně složila střežiny, do nichž jsem se rozpadl?

Pod tím, co Viktor dělal poslední rok, zmizelo všechno, co dříve znal, tak jako mizí stůl pod rozházenými látkami. Jen paní Jahnová měla klíč ke všemu, co doopravdy platí.

Nenad u soudu nebyl. Paní Jahnová řekla, že zase někam zmizel. Ale to nikomu nevadilo: lékařské posudky vypracované v poslední době shodně potvrzovaly, že Nenadovy výpovědi – jakékoliv – nejsou důvěryhodné. Paní Jahnová řekla, že její syn lže následkem traumatu a že má na to doklady. Někdo ho zneužíval, je to jisté, třebaže paní Jahnová nikdy nepřipustila, aby ho tělesně vyšetřili. Stalo se to dávno, jinde, v Bosně, v Kosovu, nebo to udělali zloději dětí, když ho pašovali na Západ. Proč Viktora obvinil? Paní Jahnová se domnívá, že ze žárlivosti. Ona a Viktor byli přátelé, často se spolu zastavovali na ulici a mluvili spolu, dlouho, a Nenad býval u toho a těžce nesl, když mu nevěnovala pozornost.

„Vždyť jsme spolu nikdy nemluvili,“ namítl Viktor. Podívala se na něj.

„Jak můžete tohle říct?“

Poslední dny se Viktorův stav zhoršil: jakmile pronesl nějaké tvrzení nebo popsal minulou událost, představil si ji, a ta představovala odporovala jeho slovům. Nedávno u večeře vzpomínal na svoje

první auto a řekl, že bylo zelené. Mozek mu promítl obraz muže v klobouku za volantem červeného auta. A někdy obrazy naprosto odporovaly tomu, co Viktor říkal:

„Byl jste v té kůlně? Udělal jste to?“

„V kůlně jsem byl, ale jinak nevím,“ řekl Viktor.

„Proč jste se tedy doznával?“

„Špatně jsem si to pamatoval.“

„Každý si pamatujeme něco jiného,“ povzdechla paní Jahnová.

„Nechci vědět, co si pamatujete, ale co se stalo,“ řekl zástupce.

„Proč podle vás měl váš syn a pan Herman stejná poranění? A vy, jak jste k těm ranám přišel?“

Soudce před ně rozložil fotografie polonahého Nenada a Viktora, pořízené v den Viktorova zatčení. Viktor si nasadil brýle a prohlížel si je dlouho, jako by je viděl poprvé.

„Při jiné příležitosti,“ řekl.

Soudce se na Viktora zmateně zahleděl.

„Takže to s tímhle případem nesouvisí?“

„To netvrdím.“

„Viktore Hermane, zneužil jste to dítě? Nenada Džukiče?“

„Zeptejte se ho,“ řekl Viktor.

Takhle to šlo ještě několik hodin.

„Vím, že se tady něco děje,“ řekl nakonec soudce. „Ale právně se není čeho chytit. Soukromě bych vám oběma radil, abyste si dali pozor,“ obrátil se na Viktora a paní Jahnovou, jako by byli spoluviníky.

Poslal je pryč. A téhož dne nařídil státní zástupce policii Viktorův případ odložit.

XXV

Viktor požádal paní Jahnovou, aby za ním večer přišla. Zaklepala na okno domku, právě když mu nad hlavou rachotil rychlík z Bratislavy, posadila se na židli k oknu a požádala, zda může zhasnout, protože ji bolí oči. Přikývl a pak pozoroval její profil proti žlutému obdélníku okna osvětleného pouliční lampou.

„Máte problémy s časem? S tím, jak jdou jednotlivé události za sebou?“ zeptala se.

„To mě nenapadlo, já mám problémy se vším. Ale s časem?“

„Všichni si myslí, že mě Nenad potřebuje, ale ve skutečnosti je to naopak. Je to dlouhá historie. Moc toho pro něj udělat nemůžu. Ale on mě naučil, že události navazují jinak, než se nám jeví. Možná že náš úkol tady na zemi je složit je za sebou tak, aby dohromady dávaly smysl. Pak to teprve může všechno začít znovu a správně. Rozumíte?“

„Ani trochu.“

„Dáváme věcem řád – ale ten platí jen pro nás a jenom někdy. Má se skutečným časem a prostorem stejně málo společného jako kompas s vesmírem. Pamatujete si, co vás dovedlo k Nenadovi a ke mně? Chcete vědět, proč máte stejné rány jako on?“

„Už je v pořádku?“

„Jeho jizvy a rány se mění. Stává se mu to asi jednou za měsíc, podle toho, s kým se právě setká.“

„Proč necháte všechny, aby mu ubližovali? Proč ho udržujete někde za čárou, proč mu nepomůžete?“

„Jak? Děti na válku většinou zapomenou, nebo spíš ji vymažou. Když všechno proběhne, jak má, počítají svůj čas od chvíle, kdy

je jim dobře, kdy zase patří tomu, čemu vy říkáte ráno, poledne a večer. Jenže Nenad zapomenout nechce. To, co se mu stalo, jde pořád s ním. On to vysílá kolem sebe a zároveň pohlcuje obrazy vzešlé z mysli jiných lidí. Zřejmě se domnívá, že zapomenout nesmí, že by to byla zrada. Protože v bezpečné vzdálenosti od toho bodu, kde se protíná strach, rozkoš a smrt, vlastně nežijete, jenom se udržujete, a to ho nebaví. Můžu ho chránit jen tak, jak mi to dovolí. Má kam jít, ale to je všechno. Vy jste si to svoje taky nevybral, že?“

„Původně se mi zdálo, že ano,“ řekl Viktor.

„Chtěla jsem, aby žil jen tady, na jedné straně zrcadla, ale bylo pozdě. A k tomu mi ho můžou kdykoliv vzít. Možná mu nakonec nejsem k ničemu.“

„Co můžu pro vás a pro něj udělat já?“ ptal se Viktor.

Zhasla stolní lampu a postavila se k oknu. Po stěnách prolétaly kužely světel projíždějících aut.

„Nevím. Láska navštěvuje lidi po jednom, to už víte. Možná ji vůbec nemůžete někomu dát. Každý zná jen polovinu lásky, tu svou. Když vám ze všeho nakonec zůstane aspoň úcta, když vás konečně začne zajímat, s kým jste to všechno provozoval, tak jste vyhrál. Víc asi udělat nemůžete.“

„Proč mi tohle říkáte?“

„Jste ještě uzavřený v jiném příběhu než já. Než Nenad. Může se to změnit, ale v tuhle chvíli u vás nemám šanci, není to ten správný čas. Díval jste se někdy na nebe, když letěl trykák?“

Viktorovi se najednou chtělo strašně spát.

„Zůstává za ním stopa,“ pokračovala paní Jahnová. „Těsně po průletu je jasná, úzká a čitelná. Na jedné straně té čáry obraz, na druhé skutečnost. Pak se stopa rozplyne a s ní i hranice mezi představou a skutečností. Už nevíte, co se přesně stalo.“

„Už někde jsem to slyšel nebo četl,“ řekl Viktor. Její hlas plynul jako tichá viola, její profil vystupoval na pozadí světelných kuželů za oknem a tvář mizela ve tmě. Otočila se k němu:

„Ten kufr s hračkami, co se tak líbil pánovi od policie – to se nestydíte?“

„Rád bych ho vyzkoušel s vámi,“ usmál se Viktor. „Ale asi byste nechtěla. Stejně už je pryč. Je to minulost.“

„Za tím vším, do čeho jste spadl, leží jen pustina, víte?“ řekla mu. „Pustinu a peklo si můžete užívat jenom z dálky. Jenom si je představovat. Ve skutečnosti to není žádný rajc. Jen strach, bolest, ponížení, a pokud máte štěstí, myslíte na to jenom někdy a ne pořád.“

„Já to vím. Ale nepomáhá to,“ řekl Viktor.

„A co pomáhá?“

„Nevím. Já jsem nikoho nezabil a nechtěl jsem nikomu ublížit. Jen mi nestačilo to, co jsem kdysi začal. Hotové věci nejsou k ničemu, leda na vyhození. Miloval jsem ji, a teď nevím, kdo byla a kdo jsem teď já. Všechno, co mi zůstalo, je tajemství, které nedokážu pustit z ruky, i když mu nerozumím. Je to, jako kdyby ona – Sabina – neměla tvář.“

„Láska a smrt nemívají tvář. Jinak by vás nemohly překvapit. Byl byste na ně připravený. To jste nevěděl?“

„Bojím se být sám. Můžete tu zůstat? Můžu se svléknout?“ řekl Viktor.

„Ano,“ řekla. „Proto jsem tady.“

Byla to smutná noc. Zaplavovaly ho obrazy Sabiny v náručí jiných mužů i obrazy jeho samotného v náručí cizích mužů i žen. Po celou dobu věděl, že mu paní Jahnová chce něco o sobě říci, ale že to neudělá, protože on to nechce slyšet. Všechno, co mělo pro ni přijít, se už stalo. To, co by se mělo stát Viktorovi, možná už

nikdy nepřijde. Viktor nemůže zpátky tam, kde platí ráno, poledne a večer. Uvázl ve škvíře mezi bytím a nevědomím. Objímali se, jenomže on prožil tu noc mezi trapnými přízraky dívek v černém prádle, zatímco paní Jahnová zůstala trčet zlomená ve světě plném válek a poraněných dětí. Oddechovala na boku zády k němu, čelo opřené o chladnou zeď.

Viktor jí položil dlaň na rameno a jeho ruka se propadla skrze hebkou kůži právě k tomu, co od ní nechtěl slyšet: zůstaň se mnou. Když vyšlo slunce, usmála se na něj, ale nemohl pro ni ani pro sebe vůbec nic udělat.

„Nechceš znát moje jméno?“ zeptala se.

„Ne. Nechci,“ odpověděl Viktor.

XXVI

Seděl uprostřed kartonů ve vystěhovaném pokoji s francouzským oknem a díval se do zahrady na zákrsky. Vždycky si myslel, že jsou to stromy, ale nebyla to pravda, zákrsky jsou jen předměty, na kterých rostou jablka. Zákrsek není strom, nešumí ve větru a neskáčou po něm veverky. Je to bastard, možná přijde doba, kdy ho lidé budou jíst celý, prostě ho vytrhnou i s kořeny a snědí ho. I zahrady se rozpadají. Místo stromů v nich rostou chorobně plodní skřeti. Přesto se odněkud z výšky snášelo listí, jako by zákrsky rostly ve stínu vysokých stromů.

Veronika chtěla prodat dům a odejít sama s Lili z města. Viktor chtěl odjet někam daleko a neznal cíl. Každé ráno odcházela Veronika do práce, v kuchyni chrčel kávovar a zelený župan byl jako dřív přehozený přes židli, ale to všechno už neplatilo a nezaručovalo to Viktorovi nic pro budoucnost. Mohl samozřejmě odejít hned. Ale prchavost zeleného županu, kávovaru a podobných věcí ho najednou dojíkala a poutala stejně silně, jako ho dříve jejich nuda a nevyhnutelnost vyháněla.

Nakonec Veroniku požádal, aby zůstala a zkusila s ním začít znovu.

„Já ti rozumím,“ řekla mu. „Ani nevíš jak. To, co se stalo, je vůbec jediná věc, kterou na tobě chápu. Ale teď musím pryč. Když to neudělám, budu tě nenávidět.“

„Já nechci být sám, Veroniko. Já se bojím. Chci pro někoho žít.“

„Já taky. Ale to je tak vždycky, když chceš něco změnit. Nemůžeme zpátky. Jen si na to všechno vzpomeň.“

Viktor Herman k ní vzhledl s němou otázkou, protože se nechtěl ptát, na co by si měl vzpomenout. Veronika se přesto posadila proti němu a mluvila tak dlouho, až se setmělo a zbyla z ní jen silueta.

Mluvila o tom, jak s ním byla nešťastná. Jak jí ukradl syna a vychoval ho bez ohledu na její přání. Jak nikdy neposlouchal, co Veronika říká. Jak všechno muselo být vždycky jenom podle něj. Jak strašně plakala, když býval tak často pryč a nechával ji samotnou, a jak to bývalo ještě horší, když přijel a přivezl s sebou jen ještě větší samotou. Jak ji nikdy doopravdy neznal, jak ho nezajímala a nic o ní nevěděl. Jak v ní bylo tolik lásky a něhy a touhy sdílet ji, až z ní tryskala, pro něj, pro celý svět, ale on všechno jenom kosil, dusil a ničil. A nakonec tenhle dům...

„Ten jsi přece chtěla ty,“ bránil se slabě Viktor.

„Ne. To si špatně pamatuješ. Já jsem jenom přikývla na to, že ho postavíme. Vždycky jsem souhlasila se vším. Myslela jsem, že když budeš ty šťastný, budu šťastná i já, a kdybych nebyla, nebude na tom záležet. Myslela jsem, že takhle to má být a že přijde nějaká odměna. Možná to nešlo jinak, ale teď je konec a medaile se udělovat nebudou.“

„Proč jsi mi to všechno neřekla dřív?“

„Říkala jsem to tisíckrát. Ale ty jsi neposlouchal.“

Viktor bezmocně pokrčil rameny. Jestliže se jejich životní příběhy takhle rozcházel, přestože se odehrály v jednom domě a jediné posteli, jaký pak měly smysl? A jaký smysl mělo být spolu, jestliže jen mechanicky opakovali totéž, co miliardy jiných?

„Veroniko, zdá se ti, že to všechno mohlo být jinak? Že já a ty jsme měli na vybranou?“

„Ne. Neměli jsme na vybranou. Nemohli jsme být jiní. A proto odcházím.“

Pomáhal jí balit a mluvili přitom o obyčejných věcech. Někdy si vzpomněli na nějakou knihu nebo vtip, které kdysi dávno znali. To se pak posadili na podlahu proti sobě, vzpomínali, smáli se, zvažovali, co vyhodit a co zabalit, a když mluvili o Veroničině budoucnosti, říkali: Mělo by se...

Viktorovi záleželo na Veronice a Lili daleko víc než na vlastním životě. Svůj život považoval za mrak na jejich jasném nebi, a mohl se každou chvíli rozplynout. Tolik lásky nestačilo k tomu, aby s nimi mohl žít, ale bylo jí dost na to, aby pro ně ochotně zemřel a také aby po životě s nimi toužil.

XXVII

Veronika ho požádala, aby zavezl Lili za město ke známým rozloučit se s dětmi. Čekal na ni v autě a pak ji sledoval očima od zahradních vrat. Skákala po jedné noze a zároveň si namotávala na prst žvýkačku vytaženou z pusy.

„Nic o ní nevím,“ řekl si nahlas.

Lili nosila náramky na rukou i na nohou jako její matka, dělala totéž, co všechny děti kolem, ale nemohla být stejná jako kdysi on. Svět jeho dětství byl tvrdý, přirozený a věci z něj na Viktora nepohnutě civěly jako dobytek v chlévě: máslo, autobus, tabule, skútr a bandaska. Lili se narodila mezi jemné stroje a umělé obrazy. Když se podívala na zákrsek na zahradě, neřekla si, že je to jabloň. V každém okamžiku viděla jistě něco úplně jiného než kdysi on. Poslední týdny Viktorovi ubíhaly v hlavě úzké okresky lemované ovocnými stromy a vlhké zdi školní chodby z dob, kdy se tam ještě topilo v kamnech. Chtěl o tom Lili vyprávět, ale nezajímalo ji to.

Otevřel zadní dveře od auta a pozoroval ji v zrcátku. Držela v ruce dobrodružnou knihu, kterou četla dokola už víc než rok a nikdy mu neuměla vysvětlit, co se jí na ní tolik líbí. Viktorovi ta kniha připadala ničivě hloupá. Lili od ní nezvedala hlavu a Viktor mohl jen hádat, jestli si čte anebo s ním jenom nechce mluvit, jestli se bojí nebo mu věří, a nevěděl, jak se na to všechno zeptat.

Zabrzdl před jedním z domků. Lili vyskočila a usmála se na něj a Viktor najednou viděl, že z toho všeho, co ho potkalo, ji nic nezajímá. Byl pro ni tím, kdo řídí auto a pak ji odveze domů, dají si večeři, a Lili vůbec nepochybuje o tom, že to tak bude každý den.

Z balení, stěhování a Veroničiných výkladů o tom, že teď budou nějakou dobu samy, si patrně nic neodnesla.

Čekal, až se vrátí, díval se na řadu stejných domků ozářených sluncem, a v celém vesmíru nebyla jediná věc, které chtěl zůstat věrný. Snad hodinám stráveným ve vlacích, autobusech a letadlech, chvílím, kdy se tiskl mimoděk bokem na bližní. Většinou o něm nevěděli, ani on sám netušil, kdo jsou zač a čeho jsou schopní, a to byla jediná pravda, kterou se naučil. Nebyl žádný podstatný rozdíl mezi cizími bližními a jeho vlastním dítětem. Proto chtěl zůstat věrný jen zaplaceným sedadlům, kam k němu doléhaly cizí životy skrze clonu mnoha samot. Cestám na místa, která sama o sobě nebyla důležitá.

Pohlédl před sebe a viděl, že na konci ulice stojí Nenad Džukič s rukama v kapsách a dívá se na něj. Anebo tam možná ve skutečnosti nestál, ale Viktor ho přece viděl. A přitom spatřil ještě mnohem víc.

Naproti němu rostl vysoký strom a nahoře ve větvích seděl malý jestřáb se schoulenou hlavou a zobákem ukrytým v peří. Malý jestřáb byl unavený, protože ulovil mnoho myší, a roztrhané mrtvolky se povalovaly v brázdách. Den jestřábova vítězství se chýlil k soumraku. Ale co bude ráno?

Všude po světě zaněcovala vášnivá touha granáty destrukce. Lidé jako Viktor nechávali válet roztrhané oběti po zemi a tvrdili, že za nic nemohou. Viktor to viděl a byl chladný jako příliš stará hvězda. Byl prázdný a vinen vším, co udělal sám a čemu nezabránil. Každá zářivá chvíle jeho vlastního štěstí pohltila někoho jiného a žádnou z nich nedokázal s nikým sdílet.

Je vinen tím, co potkalo Nenada a Emu a Veroniku a Sabinu. Tím, co může potkat i jeho dceru, protože všude na světě stojí, podobni střelcům na šachovnici, stejní lidé jako on, jsou první

a nejlepší, říkají, že na to mají právo, a nevědí, že vítězství zrozené z boje se nakonec pokaždé živí dušemi padlých. Drancují svoje bližní, krajiny, moře, vzduch a internetovou síť. Loví, prokusují hrdla a nevraždí z hladu, ale ze zvyku.

Rozlil se v něm klid. Rozdíl oproti dřívějšímu byl mimo jiné v tom, že ráno, poledne a večer už před ním neležely jako balvany, protože nebyly vůbec. Viktor zaklonil hlavu a na okamžik usnul. Proti němu šel Nenad s rukama v kapsách, žíhané černé oči upřené do prázdna. Viktor nastartoval, dupl na plyn a se zavřenýma očima vyrazil dopředu. Ucítil náraz auta o chlapcovo tělo, a pak to tělo nabrala kapota a odmrštila stranou.

Nenad zůstal ležet na silnici s prázdnýma očima obrácenýma k nebi. Zároveň zazvonil na palubní desce telefon a ozval se Sabinin hlas. Viktor nerozuměl, co mu říká. Na čele ho chladila malá ruka, a když otevřel oči, opíral se vkleče ve světle svíčky hlavou o studené dlaždice a upíral pohled na rudou stružku na dlaždicích.

Tomu, že Viktor z města zmizel, se nikdo nedivil. Paní Jahnová se nepokoušela Nenadovo nové zmizení vysvětlit a nikdo to po ní ani nechtěl.

XXVIII

Drahá Emo,

prostudoval jsem si materiály, které jste mi předala. Zatím jsem o vaši nadaci Stříbrná stopa s nikým přímo nemluvil a přiznám se, že ani nevím, kudy do toho. Ale přemýšlel jsem o ní.

Tvrdíte, že obrazy násilí, které se vyrábějí a rozmnožují pro peníze, jsou veřejně nebezpečné: například akční filmy nebo počítačové hry na válku a zabíjení. Podle vás tohle všechno není přirozený ventil nevyužité agresivity, ale časovaná bomba. Miliardy obrazovek a pláten po celé zeměkouli dnes opakují obrazy fiktivního násilí, které někdo cynicky vykonstruoval, aby vydělal na nejodpornější lidské vlastnosti: na vzrušení z pohledu na cizí utrpení. Obrazy zla se podle vás natolik namnožily, že jsme přestali chápat jejich varovné poselství a napříště je možná nedokážeme odlišit od skutečnosti.

To, že se tak děje už dnes, dokládáte příklady. Poznala jste lidi, kteří se dopustili zločinu, protože si chtěli zopakovat, co viděli na obrazovce. Nezabýjeli a netýrali pro zisk, z vášně ani ve zkratu. Chtěli poznat, jaké to je a co budou cítit. Znáte jejich oběti, které nemohl varovat žádný instinkt. Máte obavy, že jde o předzvěst civilizační sebevraždy. Chcete tomu všemu zabránit a usilujete proto o právní normu, která by chránila nepřímé oběti mediálního násilí.

Díky vám jsem poslední dobou viděl v televizi mnoho zavražděných, znásilněných a mučených lidí. Některé scény mi poskytly zábavu, jiné pomíjivý šok, další mne nudily a v malé části z nich byli skuteční mrtví a trpící. Tady bych rád uvedl, že dokumentovat

násilí a utrpení ohleduplně a diskrétně ve jménu úcty k obětem a s ohledem na jemnocit diváků je podle mne nejhorší chyba vůbec. Zamčt hrůzu pravdy je horší než ji prodávat. Já například svůj soucit odvozuji z kriminalistických dokumentů.

Seznámil jsem se s některými případy, které uvádíte. Navštívil jsem ve vězení mladíka, který přepadl spořitelnu a umučil pokladní přesně tak, jak to viděl ve filmu. Poměrně dlouho jsem se věnoval tomu zvláštnímu případu pedofilů ze severních Flander. Stíhat dvacet lidí na základě nedoloženého obvinění vzneseného dětmi, poslat celou městskou honoraci do vazby a pak teprve pátrat, co se stalo – nechápu. Dá se to vysvětlit jen úchylně přepjatou ambicí soudce a panikou ve městě. Za paniku ale nemohou vzrušující představy dětské pornografie v hlavách občanů. Za panikou stojí pouze neschopnost potlačit emoce a spoléhat na rozum. Radil bych vám, abyste sledovala tenhle případ až do konce, jedině tak přestanete sama vidět tajemné úkazy tam, kde nejsou. Musíme prostě i nadále považovat rozum za základ poznání a soužití, jinak je s lidstvem konec.

Z právního hlediska je vaše věc v podstatě ztracená. Pokud během výroby toho, co souhrnně nazýváte obrazy násilí, nebyl nikdo poškozen, pak nelze výrobce ani šířitele stíhat – snad jen v případě, že jejich zákazníci jsou nezletilí. Jedinými viníky zločinů jsou ti, kterým to lze prokázat. Není žádný důvod to zpochybňovat.

Drahá Emo, já bych nechtěl žít ve světě, kde má kdokoliv právo kontrolovat obrazy v mé hlavě a vinit mě, že jsem je špatně hlídal. Ani vám bych takový svět nepřál.

Přes to všechno jsem ale přesvědčen, že vaše podezření míří správným směrem. To nejdůležitější, co drží náš svět pohromadě, se zřetelně vymklo kontrole: totiž hranice mezi představou a sku-

tečností. Sám mám stále častěji problémy zůstat na správné straně zrcadla, třebaže netuším proč. Jediné, co mi zbývá, je držet se jasných pravidel z minulosti a hmatatelných skutečností, i když poslední dobou mě šálí nejen oči a uši, ale také konečky prstů. To vám ale vysvětlím osobně.

Zpátky k vaší nadaci Stříbrná stopa. Možná se dnes nikam nedostane, ale za několik let může přijít její čas. Tou dobou se budeme možná už nezvratně potácet v chaosu, ale co chcete dělat? Jsou věci, kterým se dá jen těžko předcházet. Musíme je řešit teprve, až přijdou.

V poslední době mě pronásleduje velmi určitý obraz a hmatový vjem: musím vám napsat, že na vás myslím a že se vás chci do-
tknout. Možná vás to rozlítí, ale tak to zkrátka je: vaše Stříbrná stopa mne zajímá, protože je spojena s vámi. Kdybych věděl, že se se mnou občas sejdete, pokud pro vás vydobudu vítězství nad nějakým výrobcem krváků, možná se do toho pustím. Rád bych vás viděl. Rád bych vás měl nablízku. Už dlouho jsem to nikomu neřekl a prosím vás aspoň o krátkou schůzku. Styděl bych se, kdybych měl něco předstírat.

Váš

František Eliáš

XXIX

Viktor Herman odešel ze svého města a začal počítat znovu od nuly. Stál teď hlavně před otázkou, jak naplnit svou potřebu nikam nepatřit. Jde to vůbec? A jak to dělají ostatní? Kdykoliv Viktor potkal člověka, který nikam nepatřil, rychle ho poznal jako rodného bratra, ale to mu neukazovalo cestu. Někteří nikam nepatřili trvale, jiní se vymanili ze svých přikázaných míst aspoň na chvíli. Kdo byli například lidé, které potkával ve vlacích a letadlech? Někam nastoupit znamenalo vydělit se z nějaké skupiny. Někde vystoupit znamenalo stát se částí jiné. Mohla to být rodina, práce anebo aspoň čitelná minulost. Ale během cesty ztrácely nad lidmi jejich vlastní životy moc.

Viktor si už dávno všiml, že někteří na cestách mění totožnost a že ti ve vlacích, letadlech a na lodích nebyli těmi, kdo se nakonec dotkli nohama země. Na cestách na sebe brali svou pravou podobu, a když byli u cíle, nasadili si masku, s níž pak přežívali ve svých skupinách. Ale Viktor chtěl zajít dál a dokázat, že přikázaná místa ani skupiny už nejsou nutné, protože důležité je pouze a jedině, jaký je on sám. Když bude pro začátek co nejméně vystupovat z vlaků, aut a letadel, když se pokaždé zastaví neplánově a bez vědomí těch, kdo by ho chtěli pojmout mezi sebe, nebude si muset nasazovat masku a nebude povinen přijímat žádnou roli – trvalou ani dočasnou.

Nasedl do prvního vlaku, prosvištěl nad svým bývalým bytem v patě viaduktu a měl v úmyslu přestoupit v Brně do rychlíku směrem na jih. V Praze nakonec vystoupil proto, že se mu nelíbil spolucestující, který po celou dobu nesundal z hlavy kostkovaný

klobouk a pokoušel se s ním zapřádat rozhovory o houbách. Viktor pocítil touhu ho srazit pěstí, ale muž v klobouku to netušil a dál se pokoušel k němu najít jednosměrnou cestu. Vypytoval se, odkud Viktor je, koho tam zná a jaké tam rostou v lese houby. Jeho mlčení mu nevadilo.

V hale Hlavního nádraží si Viktor koupil housku. Přistoupil k němu bezdomovec a bezstarostně ho požádal, aby mu dal kousnout. Viktor mu housku předal jako štafetu a vyšel do páchnoucího parku, kde se tyčil kamenný rudoarmějce s kyticí šeříku a muži i ženy se povalovali na lavičkách schoulení do novin a starých dek. Jsou jako já, napadlo Viktora, přestože měl peníze a mohl se na rozdíl od nich rozhodnout, co dál. Ale stejně jako oni měl minulost, která nic neplatila, a žádné přesné plány. Přisedl na lavičku k zarostlému muži, který zíral nepohnutými očima přímo před sebe a vypadal, že je slepý.

„Ahoj,“ řekl muž asi za minutu.

„Ahoj,“ odpověděl Viktor.

Prohlédl si ho z profilu a pokusil se tu chvíli zapamatovat.

Skladovat bezvýznamné okamžiky v hlavě byla od dětství jeho oblíbená hra a díky ní si například těžko vzpomínal na otcovu smrt, ale zato si dokázal vybavit svá hubená předloktí opřená o okenní římsu v zamračený den, kdy se rozhodl nejít se spolužáky na hřiště a číst si. Proč tam nechtěl, to už si nevzpomínal. Profil bezdomovce na vymrzlé lavičce patřil teď do jeho osobní sbírky okamžiků, k nimž mu chyběl klíč. Bohužel, tyhle obrazy dohromady nic neskládaly a byly němé jako každá výstava, kterou kdy navštívil.

„Zdravíš se s každým, kdo si přisedne?“ zeptal se bezdomovce.

„To nemůžu říct,“ řekl muž. „Už můžeš jít.“

„Jasně že můžu,“ řekl Viktor. Chtěl natruc setrvat, jenže k tomu neměl důvod a byla mu zima. Zvedl se a šel si najít hotel.

Hledal dlouho. Na místě bývalých pekáren stála v okolních ulicích knihkupectví, místo hotelů nacházel kancelářské rezidence a místo restaurací banky. Na Poříčí konečně našel penzion. Usadil se v pokoji na úzkou postel a vzpomněl si, že než se vydá na cestu, měl by zavolat matce. Neviděl ji celý rok a možná ani nevěděla, že odešel z domova. Špatně slyšela a jemu se nechtělo nahlas do telefonu volat, co se stalo. Také by jí to nejspíš bylo jedno stejně jako většina jiných věcí. Její schopnost prožívat cizí potíže nebyla nikdy rozvinutá a patrně zmizela ze světa spolu s jejím druhým manželem.

Viktorovi zemřel otec, když mu bylo dvanáct. Pamatoval si jeho oči, nezávislost, osamění, slova, knihy, názory. Pamatoval si také jeho nemoc, popelavou kůži, sípavý dech a jemný úsměv. Manželství jeho rodičů bylo nedorozumění a pominulo, ale vzájemná láska Viktora a jeho otce byla silnější než vzpomínka na výbuchy zlosti, zkažené prázdniny a ledová mlčení. Nevzpomínal si ani na jedinou hádku nebo vzájemnou nelibost. Žádné vyžadování poslušnosti, žádný dětský odpor. Jeho otec proto zůstal dokonalý jako bůh, v něhož nevěřil. Viktor proto sám sebe rád viděl jako pokračování svého otce, jako muže s otcovými vlastnostmi, ale složeného z obrazů, které on sám během let zachytil, aniž by věděl proč.

Matka se znovu vdala a podruhé ovdověla před několika lety. Stála tehdy vedle Viktora na pohřbu zpřímá a tiskla ruce kondolentů zdvořile a bez výrazu, ale on věděl, že její mrtvý manžel jí byl dražší než jeho otec a než on sám. Nemohla za to, ale přesto jí to neodpustil. Nějakou dobu se s ní pak stýkal jen při rodinných oslavách a nikdy

o ní nepřemýšlel. Nehrála v jeho životě roli, nepotřeboval ji a nechtěl, aby ona potřebovala jeho. Posílal jí peníze a pohlednice a její odpovědi nečetl nebo zapomněl. Pokud na ni vůbec někdy myslel, cítil slabý odpor k jejímu stáří. Teď vytočil její číslo, aby možná naposledy uslyšel, co říkala vždycky: že se má špatně, ale že jí celkem nic nechybí a že není bohužel v náladě ho vidět.

„Co je s dětmi?“ ptala se matka sotva ji pozdravil.

„Co by mělo být?“ řekl Viktor. A dodal: „Celkem nic.“

„Je mi špatně. Jsem nemocná.“

Stěžovala si, kam jeho paměť sahala, a nikdy jí nic vážného nebylo. Zeptal se, co ji přesně trápí a jak jí může pomoci. Mlčela a oddechovala nahlas. Řekl, že by rád přišel, ale že ráno odjíždí. Mlčela dál.

„Přijdu zítra dopoledne!“ křičel na ni, protože špatně slyšela. A když mu konečně porozuměla, vztekle praštil sluchátkem.

Druhý den ráno svítilo zimní slunce a Viktorův klíč se už dávno nehodil do zámku matčina bytu. Přišla mu otevřít, zvedla ruce a slabě ho objala. Přinutil se ji políbit na čelo a bylo to, jako by se jeho rty dotkly papírového lampionu. Pak seděl naproti ní v přetopeném bytě, za slepými tabulemi oken duněla stavba odnaproti a kolem bylo všechno v pořádku, jen v kuchyni vedle dřezu ležely čtyři špatně umyté čajové šálky.

Jak byla jeho matka stará? Když se narodil, bylo jí už kolem čtyřicítky, a snad proto se mu vzdálila a mateřství ji unavovalo. Vždycky působila nepřítomně a mluvila málo a nerada, takže se nedalo poznat, jestli jí stáří změnilo anebo jen podtrhlo její nezáměr o cokoliv. Když se s ní na ulici někdo chtěl dát do řeči, říkala:

„Potkal mě nějaký chlap a chtěl mě otravovat.“

Byla pečlivě upravená, jen od kořenů jí dorůstaly bílé vlasy a nad ušima přecházely do kaštanově hnědé, a také modrý svetr měla špatně zapnutý. To by dříve nebylo možné. Vždycky se udržovala, pečlivě a nepřetržitě.

„Měla jsi návštěvu?“ ptal se. „Kdo tady byl?“

Dlouho přemýšlela, pak řekla jména tří jemu neznámých lidí. Ptal se, kdy tu byli, ale nevěděla. Viktor se rozhlížel po nábytku, který si pamatoval z dětství. Byl příliš velký pro tenhle strašnický byt, kam se matka s manželem před patnácti lety odstěhovali, když jeho nevlastní otec projevil přání „konečně vypadnout z té díry“, zatímco Viktorovo bitevní pole tehdy zůstalo v rodném městě.

Mlčenlivá stará paní naproti němu nikoho nepřipomínala, zejména ne krásnou ženu, která za jeho dětství pořád někam odcházela, až si na to nakonec zvykl. Dívala se na něj bez úsměvu a překvapení. Ptal se, zda chodí ven.

„Samozřejmě, přeci neumřu hlady,“ ohradila se. Pak znovu vypočetla, co všechno ji bolí, a zeptala se:

„Už ses rozvedl?“

Překvapeně přisvědčil. Pak už nevěděl, o čem s ní mluvit, dlouho v kuchyni umýval špinavé šálky, potom začal čistit všechno kolem a nakonec toho nechal a došel jí pro léky a pár věcí k jídlu.

„Málo mluvíš,“ řekl jí nakonec. „Měla by sis občas s někým popovídat.“

„Já si povídám. Ale vevnitř,“ odpověděla.

Když za tmy odcházel, rozpomínal se na adresy pražských doktorů, kterým dříve zařizoval ordinace, a věděl, že tu prozatím zůstane, aby se o ni postaral.

XXX

Je těžké se zařídit „na nějaký čas“. Viktorův nový pražský byt neměl být příliš hezký, aby mu nebylo líto ho opustit, ale přitom potřeboval útočiště. Našel si garsonku na sídlišti, byt po dívce, která odjela pracovat pro humanitární organizaci do Afriky. Chtěl, aby mu tam bylo dobře, a zároveň mu to mělo být jedno. Za žádnou cenu to neměl být domov.

Musel se proto naučit nové kousky - zvykl si například, že ho obklopovalo pohodlí a odstraňoval všechno, co ho rušilo. Kde žil Viktor, tam fungovaly vypínače, nikdy nevrzaly dveře a nevlhla podlaha. Ale když ho teď například píchalo do zad pero z gauče, opakoval si, že na tom nezáleží, protože to stejně není na dlouho, a když mu chyběl hrnec nebo hřebíky, řekl si, že na tu chvíli bez- tak nemá smysl cokoliv kupovat. Pořídil si v bazaru jen tmavou vyřezávanou skříň a starý rozkládací gauč, kulatý stůl a jednu židli.

Pokoj připomínal narychlo zařízené sídlo generálního štábu. Všude se povalovaly mapy, protože Viktor se každý večer rozmýšlel, kam pojede, až se dá jeho matka do pořádku. Jeho úvahy mířily pokaždé jinam, a čím déle prohlížel mapy, tím menší chuť měl se někam vydat. Nic si pod jmény měst, pohoří a řek nedokázal představit a musel si přiznat, že na skutečné lidi a krajiny už není zvědavý.

Ještě koupil ohnutou stojací lampu, aby nezapomněl, že stůl slouží k práci. Pracoval hodně. Matka potřebovala víc peněz, než si původně myslel, a Veronika jednou za měsíc vznášela nároky, jimž nerozuměl, ale snažil se jim vyhovět. Měl štěstí. Doktoři ho odka-

zovali na právníky a ti na podnikatele a jejich ženy, a Viktor všem zařizoval kavárny, byty a kanceláře tak jako dřív. Rozdíl byl jen v tom, že teď co nejméně používal telefon a počítač. Zákazníky navštěvoval osobně a sám pro ně nakupoval látky i nábytek. Už se ale nic nepokoušel zařizovat na klientovu míru a nehledal nic jedinečného. Jenom o tom mluvil. Vyšlo to nastejno a vynášelo to víc.

Když už dva měsíce žil na pražském sídlišti, pracoval a skoro denně jezdil za matkou, uviděl jednou z okna paní Jahnovou. Kráčela lehce po ulici v dlouhé šedozelené vestě s rukávy přetaženými přes dlaně, světle rusé vlasy měla stočené do uzlu. Zvedla hlavu jeho směrem, usmála se a pak odhalila nahou štíhlou ruku a zamávala mu.

Viktor se před časem rozhodl na nic nevzpomínat, protože minulost se proměnila v krajinu protkanou cestami bez cíle. Na každé narážel na hromadu balvanů, neprostupnou houštinu, zorané pole, a kdykoliv si něco chtěl upřesnit, celá minulost se mu vzdálila, jako by se na ni díval obráceným dalekohledem. Některé motivy v krajině rozeznával jasně: například se bez potíží rozpozněl na Veroničinu tvář a stejně snadno v sobě vyvolal něhu k Lili. Ale paní Jahnová a všechno, co s ní souviselo, to byly preludy, tváře za oknem vagonu, který Viktora minul příliš rychle.

Vypadala mladší než dřív a rychle mu zmizela z očí. Nazítrí k večeru, ve chvíli, kdy denní světlo hasne a rozsvěcují se okna a lucerny, ji znovu zahlédl vystupovat z autobusu s rukama zabalenýma do svetru. Znovu mu zamávala, stejným pohybem, se stejným úsměvem. Zvedl ruku a zamával jí také. V těle mu narůstalo teplo jejích doteků, zase mu ležela v náručí, přes tvář a prsa jí přelétala světla reflektorů a nad hlavami jim duněly rychlíky.

Představil si ji s Nenadem po boku, jak se za ním lehce otáčí. Vzpomněl si, jak ho později přesvědčovala, že spolu často mluvili. Jak může vědět, že je Viktor tady, za tímhle oknem, jak je možné, že mu mává?

Opakovalo se to skoro každý den a Viktor na tu chvíli čekal stejně přirozeně jako na západ slunce nebo jarní listí. Původně neměl v úmyslu se s ní znovu setkat, ale když někdy nevystoupila z autobusu, byla to chyba a nesrovnalost a zdálo se mu, že by mu ji měla vysvětlit.

Jednou ji zahlédl v samoobsluze. Už se nadechoval, že ji osloví, ale právě se k ní přidala nějaká známá a vyšly spolu na ulici. Šel pomalu za nimi, počkal, až se rozloučily, a když paní Jahnová zmizela za domovními dveřmi obrovského bloku, podstoupil stranou a hlídal, kde se rozsvítí. Sledoval z druhého chodníku, jak uvnitř domu blikají zářivky, televize a výtahy. Pak se v desátém patře rozzářilo okno a Viktor vešel vyraženými dveřmi dovnitř. Hledal její jméno na zvoncích, ale nebylo tam. To bylo ovšem přirozené, on sám přece také bydlel pod cizím jménem. Vyjel nahoru a zazvonil u neoznačených dveří, za nimiž se ozývala balkánská hudba.

Otevřela mu, stála na prahu a vypadala, že ho vidí poprvé. Tiše ji pozdravil.

„Jak víte, že jsem tady?“ ptal se.

„Zazvonil jste a já jsem vám otevřela,“ odpověděla.

„Ale jak víte, že tady bydlím?“

Prohlížela si ho mlčky.

„Nezeptal jsem se nikdy, jak se jmenujete křestním jménem.“

„Jmenuju se Ema.“ Pak dodala: „My se známe?“

„Já jsem přece Viktor. Viktor Herman!“

Tolik rozpaků přece nemohla předstírat. A proč taky?

„Nesmíte se zlobit, nepamatuju se na vás. Ale to je bohužel normální, nemám paměť na lidi. Zdá se mi, že vypadají všichni stejně. Měla bych s tím jít k doktorovi. Chcete jít dál?“

Za chvíli seděli u stolu v oblaku dýmu z vonných tyčinek. Bylo mu z nich mdlo a k tomu jejich rozhovor nikam nevedl. Vyprávěla, že přišla do Prahy před deseti lety, že dlouho hledala práci a nějakou dobu hlídala děti. Vyšlo najevo, že Ema nemávala jemu, ale dívce, která v bytě bydlela před ním. Byly kamarádky, pracovaly spolu v humanitární organizaci. Nikdy nebyla ve Viktorově městě a neměla u sebe chlapce jménem Nenad.

„Promiňte,“ řekl Viktor. „Myslel jsem, že jste paní Jahnová.“

„To jsem,“ přisvědčila.

Co tu vůbec dělá? Jak se mohl takhle splést? Ovšemže to nebyla ona. Tahle Ema byla mladší, na ruku neměla skvrny, světlou kůži měla napjatou, ale především mluvila jen o sobě. Paní Jahnová, kterou znal, byla jiná, zajímal ji on.

Viktor se zvedl:

„Já zase půjdu. Promiňte.“

V předsíni stály stohy plochých krabiček s akčními filmy a bitevními hrami. Ptal se Emy, komu patří.

„To je všechno moje,“ řekla.

„To vás baví?“ ptal se Viktor.

Začala mu vysvětlovat, že hledá oběti filmů o násilí, a mluvila dlouho. Viktor předstíral, že ji poslouchá. Protože na tom beztak nezáleželo, pozval tuhle novou cizí Emu, ať se někdy u něj zastaví.

„Tolik jsem toho nenamluvila už aspoň rok,“ řekla nakonec.

Nedovedl si ji představit mlčenlivou.

Přišla hned nazítří, v tričku a naboso. Nebyl rád, chtěl být sám a přál si ji vídat jen, jak vystupuje z autobusu, ale mohl si za to

sám. Bavit se s cizí ženou, na které mu nezáleželo, bylo koneckonců jednodušší než svěřovat se blízkým. Stačilo mu pět minut, aby jí vylíčil, že je architekt a že odešel z domova, protože přestal věřit jistotám a plánům. Že až se postará o matku, pojedje někam daleko a pak uvidí.

Ukázal jí mapy, za těch pár týdnů jich nashromáždil deset plechových krabic. Prošel desítky knihkupectví i antikvariátů. Automapy, školní atlasy, historické mapy. Asie, Jižní Amerika. Plány starých měst s labyrintem křivých ulic, mapy moderních metropolí s obdélníky a čtverci domovních bloků. Letové a vlakové řády, turistické stezky.

„Proč tam všude chcete jet?“ ptala se Ema.

„Kvůli té cestě,“ řekl. „A abych byl někde jinde.“

„Ale ty mapy přece neplatí, nebudou vám k ničemu,“ namítla Ema. „Ty barvy na nich, zelená, hnědá a ty modré řeky... když tam pak přijedete, vůbec to tak není.“

„Mapy neplatí, dobře. Ale jak jinak se mám někam dostat?“ ptal se Viktor.

„Prostě si jen koupíte lístek.“

„Ale kam?“ ptal se Viktor a za chvíli dodal: „Vždycky jsem si chtěl projet hedvábnou stezku. Tak to asi udělám.“ Napadlo ho to právě teď.

„Zkuste to,“ řekla Ema. „Jedte tam. Uvidíte nejspíš po cestě spoustu tanků, hladu a mrtvých. Taky uvidíte, jak vypadá tma, protože třeba na Kavkaze často nejde proud. Už jste někdy viděl úplnou tmu?“

„To už je dávno. Byla jste tam?“

„To přece ví každý. Na to tam nemusíte jezdit. Není to tajemství. Nepojedu se nikam dívat na lidi, kteří se mají špatně, aspoň ne pro zábavu.“

„O zábavu mi nejde, nemám ji rád. Ale když strávíte život na malém městě, tak se vám zdá každá cesta zajímavá,“ řekl Viktor. „Každý cíl.“

Ema mlčela.

„Nezeptáte se, odkud jsem?“ řekl Viktor.

„Odkud?“

Řekl jméno města a Ema odpověděla, že tam nikdy nebyla.

„A jak na tu velkou cestu pojedete?“ ptala se.

„Většinou vlakem. Já mám rád vlaky.“

„Jako já. Nikdy jinak než vlakem nejezdím.“

„A když to nejde?“

„Tak sedím tam, kde zrovna jsem. Ale nestává se to často, protože kam přijedu vlakem, odtamtud se taky vlakem dostanu.“

Mluvila tiše a prohlížela si přitom mapy. Když odešla, Viktor chvíli pracoval na zakázce, kterou měl nazítří odevzdat, a šel si brzo lehnout.

V noci se probudil a byl strašně a neodvolatelně sám. Pochopil, že nikam nepojede, protože nikde na celé planetě pro něj nestojí žádný dům. Nechtěl ve skutečnosti jen tak někam jet. Myslel, že je cosi pro něj připravené a stačí najít cestu. Že se jen trochu zdržel. Ale teď tušil, že dorazil na místo sem, do Prahy, na sídliště, které mohlo stát kdekoliv. A to bylo všechno. Taková otrava. Viktor byl zase jako svatý Jiří, ale na rozdíl od něj nikdy nezvítězí a nikoho neosvobodí. Zápasí s drakem a ví, že i kdyby mu usekl všechny hlavy, bude ho vláčet mrtvého za sebou. Nikdy drakovi neunikne.

Vstal, oblékl se, skoro se zavřenýma očima sjel dolů výtahem, vyšel na ulici a vstoupil do vedlejšího vchodu. Zazvonil u Eminých dveří. Otevřela mu rychle, byla oblečená a uvnitř se svítilo.

„Můžu tady zůstat? Můžu se svléknout?“ řekl Viktor. Pak ji objal a nedivil se, proč se na nic neptá.

Nikdy později jí neřekl o strachu, který pocítil, když nedávno uviděl její nahou ruku. O tom, že ji měl otištěnu mezi srdcem a kůží, že se k ní vrací na místa, kde nikdy nebyl. Milovali se, jako by oba dorazili domů, Viktor si byl té noci jistý, že spolu nejsou poprvé, ale neřekl jí o tom.

V noci rozsvítil stolní lampu. Ema klidně oddechovala vedle něj. Rádio na stolku vysílalo noční zprávy a vedle stála malá tma-vočervená soška šelmy.

Viktor natáhl ruku a nahmatal lakované dřevo. Na dlani mu ležel lehkou rukou upravený kořen ve formě tygra s vyvrácenou hlavou a nohama podlomenýma touhou, hladem nebo zuřivostí. Divoké prázdné důlky. Viktor ho obracel v prstech. Bříška prstů mu hlásila, že tu věc nedrží poprvé, ale oči s tím nesouhlasily: Viktor tygra už někdy hmatal, ale nikdy ho neviděl. Znal ho stejně důvěrně jako Emino tělo a jako každý její pohyb, ale netušil odkud. Za každou cenu musel to zvíře mít, byl přesvědčen, že mu patří.

Přemýšlel, že by se s ním vytratil z bytu a schoval ho u sebe doma, ale Ema se v tu chvíli probudila a objala ho. Postavil tygra zpátky na stolek a zhasnul. A když se ráno za světla probudil a natáhl po něm ruku, tygr byl pryč.

Ema také. Nenechala žádný vzkaz, ale na stole v kuchyni stála konvice s čajem, vajíčko, z něhož se ještě kouřilo, a na talíři krajíc chleba. Viktor se posadil a hleděl oknem na ubíhající šedivé mraky a stromy zmítané větrem. Vedle šálku ležel papír s telefonním číslem. Chtěl na něj zavolat, ale v poslední chvíli si uvědomil, že je to zřejmě jeho papír a že číslo patří právníkovi, s nímž má dopoledne schůzku. Byla to zakázka, kterou dlouho odkládal.

XXXI

„Jdu za doktorem Eliášem,“ řekl vrátné v budově soudu.

Poslala ho o několik pater výš, do kanceláře, kde se jeho klient halil do oblak cigaretového dýmu a hleděl do lejster. Usmál se na Viktora a upřel na něj tvrdé tmavé oči. Bylo mu asi pětasedesát, byl plešatý, odstávaly mu uši a Viktor věděl, že kdyby vstal, odhalil by obrovské břicho, které se nehodilo k úzkému obličejí a tenkým nohám. Znal Eliáše z televize, byl to právník a příležitostně politik, jeden z těch, kdo kdysi začínali z nejlepší vůle a pak pokračovali ze zvyku.

Eliáš si objednal zařízení kanceláře na periferii, v domě obklopeném jeřáby, kontejnery s odpadem a třemi výpadovkami. Do telefonu mu vysvětlil, že jde vlastně o dárek, že totiž chce zařídit příjemnou pracovní místnost s malou projekcí pro asi deset lidí. Chce pomoci jedné známé, která si zaslouží trávit dny v prostorách, jaké (pokud slyšel) umí navrhnout právě Viktor. Soudil, že by tam měla převládat bílá, modrá a zelená. On sám s kanceláří kromě placení nemá nic společného, nic nového nepotřebuje a zůstane v budově soudu, kde úřaduje už dvacet let.

Viktor otevřel počítač a začal mu vysvětlovat, co vymyslel.

„Myslíte si, že ženám je příjemné jiné prostředí než mužům?“ zeptal se Eliáš zamyšleně.

„Já vymyslím interiér tak, jako bych tam všechen čas měl trávit sám. Hlavní je, aby se vám ten prostor vůbec nechtělo opouštět. Abyste se v něm necítil jako ve vězení,“ řekl Viktor.

„To je rozumné,“ řekl Eliáš a zíral na návrh. „Máte hezký byt?“

„Už ne. Cukráři nejedí dorty a ševci nosí špatné boty, znáte to.“

Eliáš pokýval hlavou.

„Už jste někdy někoho zabil?“ zeptal se najednou.

„Ovšemže ne,“ řekl Viktor. „Proč?“

„Já v podstatě asi taky ne,“ řekl Eliáš. „Ale určitě to nevím.“

„Vlastně ani já,“ řekl Viktor.

„Čeho v životě nejvíc litujete?“ zeptal se Eliáš.

Viktor se zamyslel.

„Že jsem tak dlouho kouřil?“ řekl. „Měl jsem přestat mnohem dřív.“

Vybavil si čas, kdy přestával s kouřením po rozchodu se Sabínou. Eliáš se na něj díval tak pronikavě, až se mu zdálo, že o něm něco ví.

„To je nějaká hra?“ ptal se ho.

„Ano,“ přisvědčil Eliáš. „Takový dotazník, připravuje ho ta moje známá. Tak zkouším, co na to lidi říkají. Nevadí vám to?“

Zazvonil telefon, a zatímco Eliáš mluvil, Viktor se na židli otočil k sektorové stěně. Odtamtud na něj třeštil oči týž dřevěný malý tygr jako v noci, jen odstín laku byl víc do ruda. Ve sklenici před ním stála ledová voda a za oknem zelo citronově žluté nebe.

„Je vám něco?“ ptal se Eliáš.

„Já to znám,“ ukázal Viktor na tygra. „Odkud ho máte?“

„Divil bych se, kdybyste ho znal. Možná jste viděl podobné kresby, ale těžko tuhle sošku. Je z Koreje. Takový soulad je v tom, nezdá se vám?“

„Soulad? Vás ten tygr nerozčiluje?“

„Asi jste si ho spojil s něčím z minulosti, ale za to on nemůže. Ale jde hlavně o to, že je jediný na světě. Nedá se napodobit ani rozmnožit. Možná si něco podobného koupíte na trhu jako plastický přívěsek na klíče, ale už to nebude ono. Ten kus dřeva, ten kořen byl jenom jeden, a jen jediný člověk šel kolem a spatřil v něm

tygra. V jednom ale máte pravdu: něčím to rozčiluje. Zvláště když ho vezmete do ruky, je to divný pocit.“

Obracel tygra v ruce a podal ho Viktorovi.

„Můj otec říkával, že největší hodnota člověka je v tom, čím se liší od ostatních,“ řekl Viktor. „Myslíte si, že je to pravda?“

„Já nejsem váš otec, ale řekl bych, že to byla taková nadšená iluze,“ řekl Eliáš. „Já osobně se k ní samozřejmě hlásím, ale svým dětem už bych to neradil. Když se považujete za středobod vesmíru, jste jednak leda pro legraci a zadruhé na vaše renesanční pocity obvykle někdo dojde. Zpravidla ten, kdo si tak důležitě nepřipadá.“

„Ale čím se pak máme řídit?“ ptal se Viktor.

„Možná pochybnostmi. Já například začínám věřit v chaos. Totiž vtisknout věcem řád nevyhnutelně znamená o ten řád bojovat, a teda prohrát, nebo zvítězit...“

Rozhovor s právníkem, který si přeje zařídit kancelář pro přítelkyni, neměl vypadat takhle, to bylo jisté.

„Pane doktore, nevrátíme se k práci? Neřeknete mi třeba, co vaše známá přesně dělá a co si v té projekční místnosti vedle kanceláře bude promítat?“

„Filmy o vraždách,“ řekl Eliáš.

„Promiňte mi otázku,“ řekl Viktor. „Nesetkal jste se někdy s Emou Jahnovou?“

„Setkal. Odkud ji znáte?“ ptal se Eliáš.

„Je to moje přítelkyně,“ odpověděl Viktor.

Eliáš se k němu naklonil:

„Poslyšte, ona si sama o sobě mnoha věcí není vědomá. Buďte opatrný.“

„Myslíte?“ řekl Viktor.

„Řekla vám, proč to všechno sbírá?“

„Nebyl čas. A já taky nemusím vědět všechno. Řeknete jí, že se známe?“ ptal se Viktor.

„Proč bych to měl tajit?“

„Protože vás o to prosím,“ řekl Viktor.

Večer se vrátil na sídliště a pohlédl k Emě do oken. Právě rozsvítila, jako by věděla, že stojí dole. Výtah nejezdil. Viktor vyběhl nahoru a zazvonil u jejích dveří.

„Kde jsi byla?“ ptal se, sotva otevřela.

„Nikde,“ řekla Ema a pustila ho dovnitř.

XXXII

Plynuly týdny a měsíce. Viktor neurčitě čekal, zda se mu naskytne možnost odjet, ale naděje byla každý den menší a postupně se k ní přestal upínat. Skoro denně chodil za matkou a nosil jí nákupy. Nevypadala nadšeně, když ho viděla vcházet, ale pokud se opozdil, dávala se do pláče a vyčítala mu, že si jí nehledí.

Každý den to s ní bylo těžší. Každý týden ho stála víc času. Každý měsíc víc peněz. Prosila ho, aby jí nosil květiny, ale nemohla si vzpomenout na jejich jména. Kupoval jí tedy na blízském trhu všechno, co právě vykvetlo, a vyprávěl jí, jaké je venku počasí a co zrovna zraje a kvete. Nikdy se o přírodu moc nestaral, ale o čem se měl s matkou bavit? Někdy se nudil, jindy ho opouštěly síly. Když dostal chřipku, najal posluhovačku, ale matka ji odmítla a přestala jíst. Řekla mu, že posluhovačka krade.

„Vždyť tu nic nemáš, co by kradla,“ namíтал Viktor.

„Co ty víš?“ opáčila matka tajemně.

Když si na něco postěžoval Viktor, opakovala jen, že ho má ráda. Asi to měla být odměna nebo útěcha, ale v podstatě to byl trest.

„Nemůžu u tebe věčně vysedávat,“ rozčiloval se. „Musím pracovat. Musím vám všem dávat peníze. Nejsm chůva.“

„Nic nemusíš. Na mně nezáleží. Já budu žít jako dřív.“

Veronika se doslechla, že Viktor je v Praze, a nabídla mu, že za ním bude posílat Lili. Odmítl. Neměl Lili ani komukoliv jinému co dát, protože matka hltavě ukusovala všechno, co v něm ještě zbylo pro druhé. Každý den ráno se budil s myšlenkou na její pohodlí, pak tu myšlenku obracel ve skutečnost a nedostával za to vůbec nic. Dalo se to vydržet, ale představa, že u něj bude Lili spát a že

ji pak bude muset odvést na nádraží a poslat za Veronikou, byla nesnesitelná a neměl na to sílu.

Žít s Emou oproti tomu neznamenal nic se otvírat a něco dávat. Bylo to jako na válečné frontě a mohlo to kdykoliv skončit. Čerpal z ní sílu, něhu, bezpečí a červeného tygra a neptal se, co si bere ona od něj. O tom, co by si přáli, mluvil každý v jednotném čísle: Viktor mluvil o odjezdu, Ema o tom, že předá nadaci Stříbrná stopa přítelkyni, která se má vrátit z Afriky, a pokusí se možná adoptovat nějaké dítě.

Netvořili pár. Neměli společné známé, ale vyprávěli si o nich a lapali ze slov toho druhého, co o sobě prozradí. Viktor věděl, jakou zástěru nosívala Emina matka, jakým autem jezdili její prarodiče. Věděl, že hrávala s dětmi v parku krvavé koleno a pak se bála a běžela domů kolem kostela. On sám s ní mluvil o matce a o lidech, které náhodou potkal, ale nikdy o Lili, Veronice nebo Sabině. Jednou to přece jen zkusil, ale Ema ho poslouchala lhostejně. Dokonce řekla:

„Člověk toho slyší od známých tolik a vždycky jsou ty historie vlastně stejné. Taková marnost je v tom.“

Viktor čekal, až matka zesílí, nebo zemře. I Ema čekala, ale neptal se, na co – mohla by odpovědět, že čeká na něj. V noci občas vedle ní rozsvítil a prohlížel si červeného tygra na stolku. Někdy ho na chvíli držel v dlani. S denním světlem tygr mizel.

Zařizoval dál cizí domovy a kanceláře. Pracoval večer na projektech a pak celé dny jezdil tramvajemi, metrem a autobusem a díval se po lidech, kteří tak jako on v dopravním prostředku viseli mezi minulostí a budoucností. V jeho bytě se hromadily další mapy a knihy o násilí, které mu půjčovala Ema, ale on je nečetl. Nechápal přesně, o co jí jde, a zajímala ho, jen pokud byla s ním.

Neptal se, jak se jí líbí kancelář, kterou pro ni zařídil on sám, a ona zase nepoznala, že právě on vymyslel zařízení, kde trávila celé dny. Znamenalo to asi, že o něm nepřemýšlí, ale Viktorovi to nevadilo. Nenosil jí květiny jako matce a nikdy se neptal, zda něco nepotřebuje. Půjčil si ji prostě od Františka Eliáše. Eliáš pečoval o Emu, Ema o Viktora, Viktor o matku a matka o nikoho.

Chodil za ní několikrát týdně navečer a skoro nikdy s ní nevycházel ven. Líbilo se mu, že stačí stisknout zvonek a Ema bude stát připravená za dveřmi, kde ji později zase nechá. Jednou večer se zeptala, zda by mohli spát u něj. A Viktor řekl:

„Proč? Já potřebuju svůj prostor. A když chci být s tebou, tak prostě přijdu, chápeš?“

Kývla hlavou a nikdy už se nezeptala.

Samozřejmě ho občas napadalo, z čeho Ema žije, za co si kupuje tu spoustu braku a proč ji tak zajímá zabíjení. Jednou se jí zeptal:

„Co tě k tomu vedlo? Jak jsi na celý ten nápad se Stříbrnou stopou přišla?“

„Až se to celé spraví, řeknu ti to. Zatím nechci,“ řekla mu.

Mluvila o tom, že dostává podporu pro nadaci Stříbrná stopa z Bruselu, ale Viktor si myslel, že jí peníze dává spíš František Eliáš. Otvírala mu s brýlemi v ruce, většinou vstávala od práce. Pak proti ní seděl u kuchyňského stolku, kam táhlo skrze špatně utěsněná okna, a tiše jí vyprávěl, co celý den dělal. Třeba řekl:

„Dneska celý den přišlo,“ jako kdyby to sama nevěděla.

Vytvářel nad ní i nad sebou baldachýn z obyčejných slov, a jakmile za ním ráno či pozdě v noci zapadly dveře a octnul se před domem, už na ni nemyslel, ať jejich společný čas proběhl jakkoliv.

Někdy si četli v posteli, vyprávěli si, pak zhasli a usínali v objetí. Někdy se hádali. Vlastně se vždycky hádal jenom jeden. Tomu, co

mluvil, se zdálo, že mu ten druhý něco dluží. A ten, co mlčel, tomu přesně rozuměl, ale nemohl nic dělat. Časem se hádat přestali.

„Myslíš na ni někdy?“ zeptala se jednou Ema.

„Na koho? Na Sabinu?“ řekl Viktor.

„Nevím,“ řekla Ema. „Vlastně ani nevím, proč se ptám. Jen tak mě to napadlo.“

Jindy se Viktor vedle ní v noci probudil a v polospánku se zeptal:

„Kde je Nenad? Zdálo se mi, že...“

Ležela vedle něj tiše, a když jí položil ruku na čelo, cítil, jak skrze ni proudí cizí síly a ubíhají tak překotně, že na ně žádné otázky nestačí.

A najednou si byl jistý: Ema Jahnová se prosmykla z jeho minulosti do své vlastní. Nenad a všechno ostatní, to teprve přijde. Až nastane čas, Ema Nenada potká, a teprve potom přijede do jeho města, kde někdy později on, Viktor, najde Sabinu. Pak Nenada zničí a zabije, a Nenad nikomu nebude chybět. Ema o tom nevěděla a budoucnost byla neopravitelná. Kdyby jí všechno vyprávěl, nevěřila by mu.

XXXIII

Drahá Emo, váš nápad opustit nadaci Stříbrná stopa se mi nelíbí. Chápu, jak vás trápí, že nevidíte konkrétní výsledky, a rozumím, proč si připadáte pošetile – ostatně jsem vás varoval já sám. Ale čím častěji jsem vám odporoval, tím víc jsem vám věřil.

Nemáte právo odejít. Celý program pomoci obětem virtuálního násilí přece stojí a padá s vámi, a pokud skončíte vy, nikdo se nedočká odškodnění ani omluvy. Příští týden mám dostat odpověď ze Štrasburku. A prvního, jak víte, k vám přijde televize. Máte velkou šanci získat víc peněz a dokázat, že máte pravdu. Mrzí mě, že to chcete vzdát těsně před cílem. Pokud jste vytvořila celý důmyslný systém Stříbrné stopy jenom na základě osobního pocitu viny, byla to velká chyba. Co budeme dělat dál my ostatní? Čekáte, že vaši agendu převezmu? Chováte se jako můj vnuk. Stříbrná stopa přece není hračka, a když dovolíte, já taky ne.

Nedávno jsem byl v Muzeu starého umění a dal jsem se do řeči s penzistou, který tam hlídal. Jak víte, nedokážu se ovládnout a bavím se s kdekým. Mám dojem, že se ten dobrý muž nedávno s vámi setkal. Řekl mi nejdřív, jako kdybych ho byl obviňoval:

„Proč bych se měl stydět, že hlídám v muzeu? To mám být celý den sám?“ A pak mi vyprávěl o jedné nedávné mladé návštěvnici. Stěžovala si mu, že se obrazy v té staré galerii postupně mění a že ztrácejí barvy. Nějakou dobu si prý myslela, že potřebuje brýle anebo se nedokáže soustředit. Pak ji napadlo, že chyba nemusí být v ní.

„Myslíte, že se mění světlo?“ ptala se ho. „Že slunce svítí jinak než dřív?“

„Všechno se pořád mění,“ odpověděl jí, jako by stáří bylo vysvědčením pravdivosti jeho odpovědí.

Ona mu na to řekla, že podle ní lidé proudící kolem pláten v muzeích oloupali obrazům duše. Turisté se většinou na obrazy nedívají, jenom kolem nich chodí. A nezájem obrazům škodí.

„Už mi rozumíte?“ ptala se prý. „Zajímalo by mne, jestli obrazy umírají. Jestli mohou přestat platit, protože jim už nikdo nerozumí. Jestli proto mohou ztrácet barvy.“

Hlídač ten rozhovor opakoval věrně. Zdál se mu zajímavý.

„To se vám jenom zdá,“ řekl jí tehdy. Ale nepřestal o tom přemýšlet.

„Některé obrazy tady v galerii mají tím živější barvy, čím déle se na ně dívám,“ řekl mi nakonec. „Jiné jako by opravdu vybledly. Ale to všechno je přece jenom v mé hlavě, nebo ne?“

Roztržitě jsem přisvědčil, že to nemůže být jinak. Teď myslím na toho hlídače i na vás a ptám se, o co vám doopravdy jde: o ty staré obrazy a jejich pitomé barvy, nebo o zraněné a mrtvé lidi?

Jinak jsem rád, že se vám v kanceláři líbí a že se tam cítíte volná. Jsem vám k dispozici, pokud se rozhodnete splnit, o čem jste mluvila minule.

Váš F. E.

Jednou vyšel s Emou rozhovor v novinách. Četla si ho celé dny, a Viktor si zase prohlížel fotografie.

„Líbí se mi tvoje kancelář,“ řekl jí tehdy.

„Je fajn, ale překroutili všechno, co jsem řekla,“ odpověděla Ema.

Nakonec nejdůležitější bylo, že oba měli radost, říkal si. To bylo všechno v pořádku. Ale otevřené dopisy od Františka Eliáše na jejím stole ho rozčilovaly, protože vstupovaly do okamžiků, kdy

měla Ema být jen s ním. Nečetl ty dopisy všechny a nevěděl, jestli je tam nechávala schválně, ale mohla mít aspoň trochu taktu a schovávat je před ním. Když našel na kuchyňském stolku list o hlídači z galerie, připomněl jí to. Neřekl mnoho, jenom:

„Bylo by dobře, kdybys ten dopis někam schovala.“

Přikývla a schovala dopis do zásuvky.

„Kam se díváš?“ ptal se jí, když pak na okamžik znehybněla jako socha a vyhlížela z okna.

„Nevím,“ řekla Ema.

„Víš vůbec něco, Emo?“ ptal se Viktor podrážděně.

„Nic, co by se v tuhle chvíli mohlo hodit,“ řekla tiše. „Všechno, co dávalo smysl, se mi postupně ztrácí. Znáš to?“

„Líp než cokoliv,“ řekl Viktor.

Ráno se probudil, protože mu slunce svítalo přímo do očí, a sáhl vedle sebe, aby nahmatal její dlaň. Mezi jejich těly nebyla ráno přesná hranice, oddělovali se postupně až během dne, když se rozešli po svých. V noci se rozplývali jeden do druhého a nikdy nevěděli, kdo koho uprostřed noci budil, kdo se koho dotkl první. V poslední době nezáleželo ani na tom, jestli se milují, nebo drží za ruce, bylo to skoro totéž.

Emina ruka tam ale toho rána nebyla. Viktor vstal, oblékl se a začal ji hledat. Když jí zkusil volat, zazvonil na stole její telefon. Stačilo mu pět minut, aby pochopil, že si zabalila malý kufr na kolečkách a odešla. Na opěradle židle zůstal její šedý svetr. Vídal ho na ní celý rok, stahovala si rukávy, když psala, a vytahovala je, když omývala hrnky.

Emina nepřítomnost byla v tu chvíli stejně neskutečná jako její pohybliví tygři a nebolela ho. Když odešel z domova a pochopil, že nepotřebuje skutečné ženy, jen jejich těla a obrazy, a že vlastně

nepotřebuje ani přátele, všechno se zjednodušilo. Ale zároveň se stal prostupným jako stín. Lidé vstupovali do jeho života, procházeli jím, ale nezanechávali stopy. Ničemu se nedivil. Třikrát týdně ráno hledal ruku Emy Jahnové jako jedinou věc, kterou potřeboval k životu, a odpoledne na ni nemyslel anebo byl smířený s tím, že se její ruky už nikdy nedotkne.

Stopa po Emě se pokaždé rychle vytrácela a dělala místo někomu nebo něčemu dalšímu. Tak jako když po nebi přeletí nadzvukové letadlo a zanechá za sebou stříbrnou stopu, jasnou a určitou v první chvíli. Ale ta stopa se vzápětí rozplývá. Teď to vypadalo stejně. Ema byla pryč a Viktor nejdřív usoudil, že se mu má otevřít nová kapitola.

XXXIV

Neměl ostatně čas ji dál shánět, protože musel do nemocnice. Krátce předtím totiž stihla matku slabá mozková příhoda. Nevypadalo to vážně, ale v nemocnici na ni dolehlo všechno, co jinak doma strkala do všech koutů, co se mu možná marně pokoušela vysvětlit, anebo co dávno zapomněla.

Ležela připoutaná k resuscitačním přístrojům a doktoři se dohadovali, co jí je a zda má ještě smysl po tom pátrat. Viktor za ní chodil denně. Sledovala ho očima už ode dveří. Sedal si vedle ní na židli a bral ji za ruku. Těla za plentami kolem byla stejně klidná jako její. Matka se chystala co nejrychleji za jeho nevlastním otcem, ale nešlo jí to. Nemělo smysl k tomu něco dodat ani se pokoušet to změnit. Mohl se jenom dívat.

Bylo mu jasné, že místo něj sem měl přijít někdo jiný nebo něco jiného. Nemluvila, nemohla vstát a nikdo nevěděl, jestli slyší. Ale její ruka byla suchá a příjemně teplá a smrt patrně stála ještě daleko od ní a možná o ní vůbec nevěděla. Den co den pozoroval, jak se matka marně připravuje ji přijmout. Vypadalo to nevýznamně. Žádná bolest ani ztráta, jenom odplývání. Nestálo ho to žádnou námahu a ani matka nejevila známky strachu. Čekala.

Až bude umírat on, nikdo si toho nejspíš ani nevšimne. Bude při troše štěstí ležet někde za plentou a doktoři udělají všechno proto, aby netrpěl. Možná umře ve spánku. Možná se o tom jeho dcera dozví až mnohem později. Jedno bylo skoro jisté: umře na něco, nikoliv pro něco. Nevěděl o ničem, za co by stálo umřít. Ne snad, že by svět kolem něj byl v pořádku. Ale co s tím vším mohl dělat on sám? Co mohl dělat proti bídě světa, když jí bylo tolik?

Odpoledne vyšel ven a porazil ho stesk. Tady před nemocnicí přece měla stát Ema a odvézt ho domů, ale byla pryč a možná se už nevrátí. Uvědomil si obojí: Emu, která odešla, přestože ji chtěl, a matku, která mohla ještě měsíce ležet omotaná dráty a hadičkami a byla tady, přestože to nechtěla ani sama.

Sedl si na schod, opřel hlavu o zeď a chvíli uvažoval, zda má smysl Emu hledat. Než na ni všichni zapomenou. Než na ni třeba zapomene on sám. Možná ale odešla najít a zachránit Nenada Džukiče. V tom případě by na ně měl počkat, aby oba dohonili jeho přítomnost, protože o nic jiného než o přítomnost tady nemůže jít. Pak by mohli zůstat spolu. Ema s Nenadem by třeba nedorazili do jeho města. On by si nikdy nezačal se Sabinou a mohl by žít jako ostatní...

Ne, nemohl říci, že by po Emině přítomnosti toužil, o Nenadovi nemluvě, ale zdála se mu správná. Muselo jí být jasné, že ho tu nesmí takhle nechat na pospas všemu, co ho čeká, tak proč odešla?

Možná se jí na něm něco nelíbilo a on si toho nevšiml. Měl si jí víc všímat, dělá pořád stejné chyby. Nepamatoval si, že by mu kdy v čemkoliv odporovala. Proč vlastně? Proč na všechno přistupovala tak snadno, i když se jí to třeba nelíbilo? Nebyl to snad důkaz, že si nemohou vybírat a že všechno, co podniknou, je nevyhnutelné? Vždycky na něj byla připravená, vždycky ho přijímala se skloněnou hlavou a její obsah odkládala mimo jeho dosah.

Nebyl přece vůči ní lhostejný. Šlo o to, že pro něj se měla narodit až ve chvíli, kdy měla po boku Nenada a poprvé se za ním otočila v jeho městě. Po čem se mu ale pak stýskalo, jestliže nezáleželo na těch uplynulých měsících, kdy ji navštěvoval, kdy se s ní miloval mezi těmi pitomými filmy a na stolku se zjevoval a zase mizel dřevěný tygr?

Tu noc se Viktorovi zdál sen: čekal ve svém bytě na Emu, až se vrátí z nějaké cesty. Nevěděl, kdy přijede, a neměl s ní spojení. Nic ho nehnalo, ale přesto pospíchal. Chtěl jí vyrazit naproti, ale nevěděl kam, a čas přitom utíkal tak zoufale rychle, že skoro viděl, jak se hodinová ručička otáčí. Venku se stmívalo a on nemohl nic najít, kabát ani svoje mapy. Pak stál na Malostranském náměstí na zastávce.

Tramvaj přijela, a když se otevřely dveře, stála uvnitř Ema v baloňáku, na hlavě jeho tmavý klobouk. Zamyšleně se dívala do prázdna, u nohou se jí kolébal černý kufr. Mával na ni, usmíval se, ale ona si ho ani nevšimla. Dveře se pomalu zavřely a tramvaj se znovu rozjela. Viktor zůstal sám a v duchu ji omlouval. Nebyli domluvení a Ema nemohla tušit, že tu na ni čeká. Nejspíš to bude jen ten těžký kufr, je unavená, jede domů a večer zavolá. Přece nevěděla, že on počítal dny, až se vrátí. Nikdy jí nedal najevo, že na ni čeká. Ale jak je možné, že to nepoznala? Viktor se najednou strašně zlobil. Odkud se vůbec vrátí? Jak mohla nevědět, že bez ní nemůže být, že ji potřebuje vidět a cítit? Kolem se rozsvěcela okna a Viktor neměl kam jít.

Když se probíral z polospánku, zdálo se mu, že je zpátky ve svém domě a vedle něj oddechuje Veronika. Vstal, a když otevřel okno, stál na zahradě místo zákrsků ještě jeden dům. Byl malý, postavený z červených cihel. Široké okno svítilo do tmy a za ním seděla u stolu zády k němu neznámá dvojice s navzájem propletenými dlaněmi.

Zavřel okenice a šel si zpátky lehnout.

XXXV

Matčín stav se nelepšil ani nehoršil a Viktor musel odřící několik zakázek. Jedna z nich ho měla odvést z Prahy na několik týdnů, a teprve když ji odmítl, vzpomněl si, že za jeho nepřítomnosti mají jeho byt na sídlišti využívat známí. Měl hodně důvodů, proč je neodmítat, a tak se s kletbou na rtech a s počítačem pod paží odstěhoval do matčina bytu. Znamenalo to denně dojíždět hodinu a půl do nemocnice a zpátky, ale také přijít o vyhlídku z okna na autobusovou zastávku, kam mohla každou chvíli dorazit Ema.

Do matčina bytu chodil od začátku nerad – byl tmavý a plný staroby a stesku. Brzo zjistil, že matka nikdy nepřijala fakt, že nevlastní otec zemřel. Mluvila o něm v přítomném čase tak dlouho, dokud ji neopravil. Jeho jméno stálo na zvonku, jeho šaty visely ve skříni vedle jejích.

Viktor ho nikdy pořádně neznal. Nejdřív mu v tom bránil vzdor a smutek, později nezájem. Znal jejich společné zvyky, prostor, který si ten cizí člověk vytvořil s jeho matkou a bez něj, od každoroční dovolené u Severního moře až po večerní odkládání hodinek vedle kartáčku na zuby, ale nic mu do něj nebylo.

A pak, matka a otčím byli staří. Viktor dlouho považoval stáří za období, kdy lidé už nemají chuť ani právo si od života něco brát. Později se i jemu vedle Sabiny zdálo, že stárne. Tehdy ho napadlo, že pro něj samotného odříkání ve stáří třeba neplatí.

Soudil zároveň, že jeho matka stárne, protože neměla nikdy žádné vlastní názory a těm cizím nerozuměla. Pamatoval si pravda, že hodně četla, že ji často doprovázel do bibliobusu, který každý týden přijížděl na náměstí, a že jí pak sotva stačil, když pospíchala

domů, aby mohla číst. Ale zdálo se mu, že četla knihy stejně, jako jedla dorty: nedokázala o nich říct více, než „to je dobrý“ anebo „to se mi nelíbilo“.

Na bibliobus se teď nepamatovala, ani na jeho spalničky, první cestu do školy a odchod z domova. Když jí připomínal, že mu nechtěla nikdy dát otcovy knihy, přestože je miloval, říkala:

„Vážně? A proč?“

A pokud mluvila o sobě, popisovala jinou ženu, než kterou znal on. Vyprávěla mu, že byla od dětství plachá, že si nikdy netroufla odporovat, že byla zvyklá všechno vydržet – nakonec, jak říkala, „i to malé dítě“. To měl být on sám.

Poslední dobou ho zdržovala u sebe a vyprávěla mu o jeho vlastním dětství, jako by se ho netýkalo. Držela ho za ruku a říkala „když byl náš chlapeček malý“. On, Viktor, muž, který za ní chodil a pečoval o ni, neměl s chlapečkem nic společného. Matka milovala své malé dítě, ale to nemohl být on. To by její lásku musel cítit – a on ji necítil ani tenkrát. Koho to kdysi držela za ruku?

„To jsem byl přece já,“ neudržel se jednou.

„Ano?“ zeptala se překvapeně.

Cizí stará žena, která teď ležela v nemocnici, zanechala v bytě cizí věci, pachy a obrazy. Velký nábytek, stokrát přečtené knihy, prosežený gauč a výhled na dvouproudovou vozovku, kolem níž rostly nové prosklené obludy ozdobené několikajazyčnými nápisy. Žádný psací stůl. Otčímův bývalý pokoj, kam si matka dříve zvykla odkládat staré krámy.

Posadil se doprostřed pokoje na jedinou židli, která se neviklala, a patřil sem stejně málo, jako náležel matce, ženě, dceři nebo Sabině. Kam dál? Proč vůbec člověk vždycky potřebuje vlastní doupě? Proč je tak těžké najít to pravé? Kromě domku u paty viaduktu

mu všude něco vadilo, ale matčin domov zahrnoval všechno, co ho kdy vyhnalo ze všech míst, kde žil: nemohl tam spát, ve dne ho rušil hluk ze stavby, sousedé byli vlezlí, nedokázal se soustředit na práci a sám sebe nepoznával. Mohl tam jenom sedět uprostřed pokoje na židli a čekat, jestli se něco nepohne a nezmění v něm, protože byt zůstával stejně nesnesitelný.

Tak tedy seděl. Emina hlava skloněná nad knihou, šedivý svetr přes židli, prázdná sklenice od vína a také dubnový les, kde se s ní procházel. Najednou cítil, kolik už kolem něj projelo aut, kolik mu ujelo vlaků a kolik letadel s ním přistálo jinde, než čekal. Slyšel řev rypadel a jeřábů stavějících města, kam se nikdo nestěhoval s radostí a kde nakonec nuceně žil i on sám. Byl by si rád lehl do trávy a prosýpal mezi prsty hlínu, kterou ještě rypadla nezasáhla. Ale místo toho seděl na židli v matčině bytě, venku se setmělo a ze skleněných budov kolem zářily nápisy a nedávaly žádný smysl.

Nemám čas, napadlo ho. Co jsem to chtěl udělat? Nemám čas.

Probral ho úder do spánku. Upadl ze židle a cítil, jak mu někdo trhá šaty, kroutí mu ruce za záda a nasazuje mu želízka. Báł se bolesti, ale necítil ji, všechno šlo rychle. Cvakl kohoutek pistole. Viktor nebyl připravený umřít. To není možné, říkal si. Takhle se to přece nemůže stát.

Trhl sebou, jako kdyby se propadal. Ať si vezmou, co chtějí, jenom ať ho nechají žít. Chce vidět Lili dospělou a samostatnou. Ať ho nic nebolí. Ať nedělají nic Lili. Má od ní v zadní kapse lístek, mohli by ji najít podle adresy. Snažil se dosáhnout do kapsy zavřené na knoflík.

Stisk povolil, ruka ho lhostejně pustila a Viktor nevěděl, jestli má ještě ústí revolveru v zátylku. Nehýbal se.

„Pst!“ uslyšel.

Uviděl před sebou podobiznu dívky s velkýma tmavýma očima, s prstem položeným na ústech a s římským rydlem a tabulkami v ruce. To je přece Sabina, ta tvář, na kterou si nikdy nedokázal vzpomenout! Ale ne. Je to pompejská malba na rakvích, měl ji pověšenou doma v ložnici, protože se líbila Veronice i jemu. Kdo to byl, ptávala se Veronika. Kdo to je? ptala se Lili. Nikdo neví, jak se ta mladá žena jmenovala a jak vypadala doopravdy. Víme jen, jakou si ji chtěli pamatovat. Viktor už nechce vidět Veroniku ani Sabinu. Jsou obě cizí, stejně jako neznámá dívka z pompejské rakve.

Viktor otevřel oči a seděl zase na židli uprostřed pokoje, viklala se jen málo. Venku blikaly neony a byt byl prázdný. Obrazy zla volně poletují vzduchem a napadají všechny, kdo se proti nim cítí obrnění, protože sami nezabíjejí a nechtějí působit trýzeň. Obrazy proniknou do jejich mozků a tam zrají jako červi. Některé zemřou, jiné musí člověk poslechnout. Koho zasáhnou, ten už nedokáže odhadnout, co v příští chvíli udělá.

Ať šla Ema kamkoliv, odešla na vnitřní rozkaz, a ten má tajný kód. Viktora nechala, aby bez pomoci přešel most k tomu, co pro ni mělo přijít. Uviděl sám sebe, jak znovu sedí v prosklené výškové budově, před sebou sklenici ledové vody a naproti němu jeho první zákazník, mladý Indoameričan.

„Moje paní mi říkala...“ pronesl tehdy. A Viktor mu odpověděl projevem o právu na jedinečnost, na který si vzpomněl jen proto, že ho kdysi slyšel od svého otce. Právě ta jedinečnost mu teď nebyla k ničemu, protože sám byl jenom změtí všeho, co kdy prožili všichni ostatní.

Za oknem se rozednívalo, Viktor ztuhle vstal ze židle a masíroval si zápěstí, jako by je opravdu měl celou noc spoutaná. Jediným

jeho programem pro ten den byla návštěva nemocnice a jinak byl volný. Měl čas, prostor i svobodu, ale co s nimi? Měl jet na Malostranské náměstí a čekat, až přijede tramvaj a v rozevřených dveřích se objeví Ema? Měl udělat něco jiného?

Připomněl si článek o Emě a o nadaci Stříbrná stopa v novinách, na fotografe, kde Ema vypadala, jako kdyby hrála sama sebe ve filmu. Říkala: „Situace se v poslední době začíná měnit... nabízíme pomocnou ruku všem, kdo... nesmíme zavírat oči před...“

Viktor zvedl telefon a zavolal Františku Eliášovi.

XXXVI

Eliáš seděl v napůl vystěhované místnosti a muži v kombinézách kolem něj vynášeli nábytek a stohy spisů napsaných na stroji. Soud se stěhoval do větší budovy u výpadovky na Brno. Eliáš si postěžoval, že tam v životě netrefí. Pak vyslechl bez pohnutí, že Ema zmizela, a poznamenal, že se to dalo čekat.

„Měl bych vypovědět tu kancelář. Chcete si odtamtud něco vzít?“

„Věděli jste to?“ ptal se ho Viktor. „Věděli jste, že se někam chystá?“

„Vy přece také. Řekla mi, že čtete moje dopisy,“ namítl Eliáš. A dodal:

„S nikým jsem si o ní tak báječně nepovídala jako s vámi. Vám se dá vážně říct cokoliv.“

„Viděli jsme se dvakrát a pokaždé jste mluvil celou dobu sám,“ namítl Viktor. „Kde je Ema?“

Eliáš ho ujistil, že nemá tušení, ale kdyby to věděl, asi by mu to neřekl.

„Stejně není na jednom místě. Všelijak se přesouvá,“ připojil. „Znám ji tři roky a nikdy nebyla tak dlouho v Praze jako posledních pár měsíců. Asi kvůli vám, že?“

„Nejspíš.“

„Nemá smysl, abyste někam jezdil, když ani nevíte, koho hledáte,“ řekl Eliáš. „Vždyť vás prý nikdy ani nezajímalo, co dělá. Považoval jste celou tu naši obrovskou práci jenom za rozmar a možná vás leda trápilo, jestli ho platím a co za to dostávám. Je to tak?“

„Není. Kam jste dal tu sošku tygra?“ ptal se Viktor, když se rozhlédl po místnosti.

„Nikam. Odnesla si ji, když tu byla naposled. Trochu jsem se bál, že vám ji chce dát. Jsem rád, že to neudělala.“

„Vy jste namyšlený idiot,“ řekl Viktor. „To vy nevíte vůbec nic. Já znám její budoucnost a nebudu vám to dál vysvětlovat. Nevěřil byste tomu.“

„Teď poslouchejte,“ řekl František Eliáš.

A začal o tom, jak Ema Jahnová hlídala na hřišti ve školní družině děti. Začínalo léto. Svítilo slunce a ona právě zakláněla hlavu vzhůru, aby pozorovala stříbrnou čáru, kterou na nebi rozpouštěl tryskáč. V tu chvíli rozbil Tomáš Ivanovi hlavu lešenářskou trubkou. Nepředcházela tomu žádná rvačka ani hádka. Ivan si vkleče střídavě hrál a díval se na nebe na stopu po letadle. Tomáš zničehonic zvedl železnou trubku a vši silou ho zezadu udeřil. Ostatní děti stály kolem a pozorovaly proud krve stékající mezi plevel na rozmezí trávníku a dlážděné cesty.

Pak vyprávěl, jak za ním Ema přišla a požádala ho o pomoc, a o tom, jak se předtím v noci probudil a zápasil s drakem. Pak vytiskl několik papírů, zprávu o nadaci Stříbrná stopa.

„Nevěřil byste, jakou to má v poslední době odezvu. Hlásí se nám lidi z celé Evropy. Naposledy jedna ženská z pošty, kterou přepadli a prostřelili jí ruku přesně jako v jednom seriálu. Já ten film v televizi viděl.“

Viktor nazdařbůh listoval papíry a písmena mu uskakovala před očima.

„Nemůžu to přečíst,“ řekl.

Eliáš mu nabídl svoje brýle a písmena se rozlila do černé masy, nejspíš potřeboval brýle někoho jiného.

„Já z papíru už vlastně dlouho nečetl,“ řekl Viktor a marně vzpomínal, kdy naposledy držel knihu nebo noviny. Ani do map už se poslední dobou nepodíval.

„Byl byste tak laskav...?“

„Prosím. Tohle je dotazník, posílali jsme ho těm lidem... a pak, když přijde nový klient, má ho vyplnit. Zajímá vás to?“

„Jistě,“ řekl Viktor. „Klidně si představte, že jsem klient i já.“

Eliáš četl nahlas:

„Zastavujete se na místě autonehod, abyste se podíval? Představujete si, že se něco takového jako ve filmech může stát vám nebo vašim blízkým? Na jaký drastický výjev (ze života nebo z filmu) se pamatujete? Vyprávíte o něm, nebo na něj jen myslíte? Jaký je rozdíl mezi násilím na prodej a pornografií? Co mají společného?“

„Já myslel, že vaši klienti jsou oběti,“ řekl Viktor.

„Ano, to jsou. Tohle byl Emin nápad a myslím, že měla pravdu. Chtěla, aby ten dotazník vyplnil každý, komu se něco takového stalo – aby o tom začal přemýšlet. Jak ve vás narůstá násilí.“

„Co když je v nás od začátku?“

„To je jasné. Spíš jde o to, že tam, kde má násilí navrch, kde je válka a utrpení, tam se o tom většinou nemluví. Ale v našich skvělých podmínkách vám násilí chybí, a protože si ho můžete koupit a přitom nikomu neuškodit, tak vyrostl obchod s jeho obrazy. Obrazy čehokoliv, co nesmíte dělat veřejně. A teď, Viktore, pozor. Vy se na ně díváte tak dlouho, že pro vás začnou být přirozenější než skutečnost. A v tu chvíli se tohle virtuální násilí, vymyšlené pro prachy, může skutečností stát. Rozumíte mi?“

„Já?“

„Vy nebo kdokoliv.“

„No nevím,“ řekl Viktor. „Vaše nadšení asi působí na hodně lidí a ona dost zapůsobila na vás. Jsem rád, že jsem si udržel odstup. Mě teď spíš zajímá, kde je Ema a co bude dál. Já ji nemůžu spasit před něčím, co už se stalo. Ale mohl bych...“

„Víte, už nemám rád mladé muže,“ řekl pomalu Eliáš. „Nemám rád ten váš bojovný pohled a způsob, jakým takoví jako vy neposlouchají staré lidi, ženské a děti. Nevědí, že časem buď ztratí drzost, anebo něco zničí. Aspoň tomuhle jsem se snad vyhnul. Ale už vám to taky začíná. Kupte si brýle.“

Viktor listoval složkou, na písmena neviděl, ale najednou uviděl zvětšenou fotografii Nenada Džukiče. Byla přesevětlená, snad portrét z automatu nebo z policejního protokolu. Ukázal ji Eliášovi.

„Neznáte ho?“

„Osobně ne, je v severní Francii. Je zapletený v aféře dětského porna v Outreau. Vy jste ho už viděl?“

„Nevím. Asi ne,“ řekl Viktor.

XXXVII

Jednou ráno přišel do nemocnice a jeho matka seděla na posteli a usmívala se na něj.

„Byla bych ráda, kdyby mi Veronika došla do knihovny,“ řekla tak jasně a zdatně, jak to od ní ještě neslyšel. Doktor si ho vzal stranou a navrhl mu, aby ji vzal domů. Protože Viktor nedokázal skrýt zděšení, dodal:

„Tohle se někdy stává. Vypadalo to, že nevydrží. Ale teď je jí dobře, samozřejmě i díky vám. Taková starost, jakou jste projevil, se málokdy vidí. Její smůla je, že jí to myslí celkem normálně, ale nedá se s ní domluvit. Máte někoho, kdo by se o ni staral? Můžete s ní být vy sám?“

„Ale jak dlouho...?“

„To vám nikdo neřekne. Chcete si zažádat o umístění do domova důchodců?“

„Tam umře za čtrnáct dní,“ řekl Viktor.

„To se může stát. Může se to stát taky doma.“

Viktor zabalil napolo v mrákotách matčin kufřík s věcmi.

„A co kluci?“ zeptala se matka najednou. „Viktore, ti kluci by si neměli hrát sami venku na ulici, když chodíš za mnou. Odveď je vždycky raději napřed domů.“

„Mami, já nemám syny,“ řekl.

Pak ji posadil na vozík a zavolal taxíka. Výtah zastavil v mezipatře. Dveře se rozevřely a za nimi stála Ema s kyticí v ruce. Ustoupila o krok, Viktorův spolucestující zmáčkl tlačítko a výtah pokračoval v cestě dolů.

Viktor sjížděl tím výtahem vstříc životu s matkou. Nerozhodl se pro něj, ale jinou možnost neměl. Když vystupovali z taxíku, znovu požádala obrozeným hlasem:

„Vyřid' klukům, ať mi přinesou tepláky, zašiju je.“

Doma posadil matku do křesla obráceného k oknu s výhledem na vozovku a pozorně si ji prohlédl. Upírala z okna prázdný pohled a Viktor si nepřál vědět, co vlastně vidí. Jediné, co v tu chvíli chtěl, bylo nějak se jí zbavit, jít ven, koupit si noviny a dát si naproti v baru espresso. Udělal to.

Když se vrátil, seděla matka ve stejné poloze jako předtím a neotočila se k němu. Možná podstupovala totéž co nedávno on na rozviklané židli. Možná se nořila někam jinam. Ať to bylo jakkoliv, on, Viktor Herman, byl nahraditelný kýmkoliv. Kdo mu vystaví potvrzení, že právě tohle měl být jeho cíl?

XXXVIII

Ema si našla pokoj v penzionu těsně za hradbami, protože v tom městě v západních Flandrech byly všechny levnější hotely plné – právě začala lovecká sezona. Nízká obloha, řepné lány, červené cihly a vojenské hřbitovy. Když vysvitne slunce, lesy v okolí září jako hora drahokamů. Lidé se odsud nestěhují a nepotrpí si na cizince. Věří na strašidla a mnoho žen je považováno za čarodějnice. Proto si mnozí myslí, že něco takového by se jinde nemohlo stát.

U soudu se už dlouho vleče pedofilní aféra. Je do ní zapleteno sedmnáct měšťanů a dvacet dětí, některé místní, jiné z útulku. Některé z nich jsou oběti, jiné si to patrně jen představují a další o jejich utrpení přesvědčuje soudce, mladý člověk se špičatým nosem. Pracuje dnem i nocí. Díky případu udělal velkou kariéru a přeloží ho do Paříže. Jeho fotografie jsou na předních stránkách celostátních novin.

Všichni ve městě, dospělí i děti, se navzájem obviňují a zase viny zprošťují, zjevují soudu i sobě navzájem fantastická odhalení. Děti vyprávějí, co s nimi dospělí dělali, a ti zase vypočítávají, kdo má prolhané děti a kdo je zkazil nevhodnou výchovou a neutajil před nimi porno. Každé podezření je nakonec někdo ochoten potvrdit a každé svědectví někdo vyvrátí. To se u něj dalo čekat, říkají lidé o zavřených sousedech a třesou se hrůzou, kdy sami dostanou pozvánku k výslechu. Pro žádnou skutečnost není přímý důkaz.

Kromě lovců bydlí v hotelích desítky novinářů a psychologů. Proces je vzrušující. Soudce je podle jedněch strážce práva na bezstarostné dětství, podle druhých lump a inkvizitor. Znechu-

cení a týrané děti, hněv a touha po něčem jiném, všechno tu leží společně na pitevním stole.

Restaurace uprostřed polí otevírají jenom v neděli a hosté vedou divné řeči. Tudy vedla západní fronta. Tady padlo v zákopech půl milionu mužů. Paměť tady nevyhasíná, obrazy se hromadí, kvasí, a odpařují zpět do skutečnosti. Emin jediný pokoj má z jedné strany okna do polí a z druhé vyhlídku na městské hradby a dál, do křivolakých ulic, kudy většinu roku fičí ledový vítr.

Proces právě uvízl na mrtvém bodě. Nikdo už neví, kde se stala chyba, jisté je, že sedmileté děti viděly pornofilmy a popisují je slovy, která berou dech – ty děti skutečně vědí, co viděly. Některé z nich měly sexuální zkušenosti, jiné si to jenom myslí. U jednoho chlapce našli mezi hračkami vibrátor. Ve vazbě už sedí skoro celá městská elita. Místní lékárník se tam oběsil, ale našli ho včas.

Ema o tom případu ví od začátku a není jí lhostejný, jelikož už delší dobu na sobě pozoruje změnu: dříve chtěla vědět, proč tehdy Tomáš zabil Ivana. Pak si pouštěla filmy a zdály se jí hrůznější než to, co se stalo, tak jako kdysi krvavé koleno. Pak založila Stříbrnou stopu a mluvila s lidmi, kterým ty filmy otupily smysly. Mluvila s jinými, které někdo mučil nebo skoro zabil. Nakonec už ale nezáleželo na tom, jaká je spojitost mezi zločiny a filmy. Na nové oběti i na filmy se začala těšit, chtěla znát další a další a vyslýchala je lačně kvůli podrobnostem. Čím byly děsivější, tím lépe.

Pedofilní aféra v tomhle městě, to je něco pro ni. Už dávno ji nezajímalo obyčejné násilí zrozené ze vzteku, krev, která vzkypí a klidně se vrátí do koryta žil. Zajímá ji krutost probuzená uměle. Krutost jako dobrodružství z nudy. Nejdřív ji uměle vyvolaná hrůza mrazila jako krvavé koleno. Pak chtěla znát pravdu, ale nenašla ji, a dodnes neví, proč vlastně Tomáš zabil Ivana. Dál pronásleduje

po světě filmy, představy a sny a chce je obvinít. Napřed si je ale potřebuje prohlédnout a potěšit se s nimi.

Navenek tu sbírá materiál, o který ji požádal František Eliáš.

„Kdyby tahle naše práce nebyla k ničemu,“ (nazývá jejich společnou činnost prací, aby jí udělal radost), „aspoň to odkážu vnukovi. Časem si to přečte. Možná to bude jediná užitečná věc, kterou v životě udělá.“

Ve skutečnosti se také Ema ocitla v mrtvém bodě a čeká, co ji povede dál. Večer chodí obsluhovat do kavárny na náměstí. Ve dne leží v trávě a dívá se na stříbrné stopy po tryskáči.

Jednoho dne začátkem podzimu se vzbudí a za okny pomalu klesá mlha. Nebe na horizontu je tmavší než obvykle a není den, ale ani noc. Možná je ne-den. Jedno okno je dvojité a mezi tabulkami se tluče malý havran, není větší než dlaň a má lidské oči. Mlha za oknem je žlutá, teplá a havran se ohlíží, jako by ji zval, aby šla za ním. Venku žlutou mlhou prosvítá silueta malého chlapce. Co tady Ema hledá? Proč nepochopila hned od začátku, že celá Stříbrná stopa je past?

Azylový dům z červených cihel stál v postranní ulici a stejně jako Emin penzion byl zadní stěnou obrácený do polí a Nenad Džukič tam seděl v jídelně na zemi a hleděl oknem na řepné lány. Už týden odmítal jíst s ostatními a do postele ho večer odnášeli násilím. V noci se budil, kradl se do kuchyně a tam prsty vyjídal zbytky z lednic i hrnců, které kuchařka nechala stát na plotně. Otvíral si také láhve silného místního piva a dohromady toho snědl a vypil jako čtyři dospělí.

Nechali ho, nikdo nevěděl, co s ním. Byl hubený. Někdy hrál s ostatními fotbal. Uměl stříhat ušima, kňourat jako pes a předpovídat počasí, ale víc o něm nikdo tady v útulku říct nedokázal.

Mluvil jen o samotě a sám pro sebe, pomalu si opakoval slova, kterým tu nikdo nerozuměl.

Ředitelka poslala před časem jeho fotografii Františku Eliášovi a Emě Jahnové, protože nevěděla, jak dál: Nenad byl svědkem v pedofilní aféře a soudce ho považoval za hodnověrného na základě posudku. Ten byl jasný: Nenad prodělal citové a sexuální trauma. Že to mohlo být dávno předtím, o tom soudce nechtěl slyšet.

Nenad uměl napsat své jméno latinkou i cyrilicí a opakoval, že se narodil v Bosně a rodiče pak odešli do Kosova. Podle všeho si ho už několik let předávali zloději dětí, ústavy a pěstouni od Bělehradu až po Calais. Tam až do zrušení azylového tábora stejně jako tady posedával v rozích, mluvil sám pro sebe a v noci kradl jídlo. Pak se ho na čas ujal místní ředitel školy, a když vyšla najevo ta hrozná záležitost, šel ředitel do vazby jako první. Nenad o něm vyprávěl takové věci, že se i znalcům dělalo špatně. Možná že ředitel zneužíval i další děti, ale s Nenadem samozřejmě mohl dělat, co chtěl, říkalo se. Ještě že se na to přišlo celkem včas.

Vedení útulku složené z vysokých vlámských blondýn, které posedávaly v kuchyni u slabé kávy, došlo k závěru, že tohle dítě a jeho minulost je možná to jediné, co je v celé aféře pravda. Když zmizí Nenad, bude zase klid. Žádná z nich nevěřila, že by jejich bývalí spolužáci a přátelé dělali s dětmi to, co popisoval, tady se přece vždycky všechno vědělo. Prostě se věci nešťastně sešly, tak jako před čtyřmi sty lety, když ve městě řádila španělská inkvizice. Ten mladý soudce si chtěl šplhnout, pár lidí si koupilo pornočasopisy, děti slyšely o pedofilech a zneužívání, a že mluvily tak hrozně, tomu se dneska není co divit. A do toho přišel tenhle chudák kluk. Někde mu ublížili a on si to teď přenesl sem do malého města, kde se od časů inkvizice nikdy nic zvláštního nestalo.

Blondýny se shodly, že se Nenada bojí, ale nevědí, jak se ho zbavit.

„Vidíte, co má na krku?“ říká ředitelka Emě.

„Je tma.“

„Když přijdete blíž, uvidíte, že má na krku červený pruh. A víte od kdy? Od toho dne, co se André věšel. Ten pruh teď pomalu mizí.“

Ema si přisedne do šera k Nenadovi a snaží se zachytit jeho slova. Jsou v řeči, kterou nezná.

„Nerozumím,“ říká mu srbsky.

„To nevadí,“ odpoví Nenad stejně. Pozorně se na Emu zadívá, pak ji chytne za ruku a začne překotně vyprávět. Umí i mnoho českých slov, prý od vojáků. Nechce jí říci, co ho potkalo dřív a odkud přišel, ale ochotně mluví o všem, co se dělo v bytech tady v Outreau. Popisuje Emě, co všechno s ním dělali, co všechno se stalo ostatním dětem a kam odváželi zabití sirotky, jako byl on sám.

„To není pravda. Tak to nebylo, ty lžeš,“ řekne Ema.

„Jak to?“ namítne Nenad zlostně. „Jak to můžeš vědět?“

Nenad pevně věří všemu, co vypráví. Ema ho poslouchá. Stalo se mu to dřív. Někomu se to stane příště. Mezi ní a Nenadem se spouští těžká sametová opona a to, co ho dosud potkalo, zůstane navěky skryto, stejně jako kdysi Ivanova smrt. Ema se nemůže dozvědět pravdu, může ale držet Nenadovu ruku a pokusit se ho udržet na stejném břehu, kde zatím stojí ona sama.

„Radši už o tom nikde nemluv, protože pokaždé někomu ublížíš. Říkej to jenom mně,“ řekne Ema a stiskne Nenadovi suchou dlaň.

V tu chvíli jako by se její kůže propadla do jeho. Nenad se dívá někam za její rameno a jde z něj strach, ale jeho prsty jsou klidně propletené do Eminých a obě ty ruce vědí, že jsou ze stejného

materiálu a že jedna druhé přináší klid a jas. I kdyby se pustili, zůstanou spolu.

„A vůbec, jedna věc je zvláštní,“ prohodí ředitelka. „Stává se, že někdy zmizí. Nemůžeme ho najít. Odsud se nedá jen tak utéct. Ale on tu přesto někdy pár hodin anebo i dva dny prostě není.“

„Jak to myslíte, že zmizí?“ ptá se Ema.

„Není to jen můj dojem.“

Zůstanou spolu celý den. Ema pozve Nenada do restaurace na oběd a koupí mu oblečení, kterého se Nenad s pýchou dotýká. Večer ho doprovodí do útulku. Lidé se za nimi na ulici otáčejí, ale Ema kráčí dlouhými kroky s pohledem upřeným do země a vede Nenada za ruku. Ten neprojevuje žádnou radost, ale nechává se vést jako ochočené zvíře.

Když se večer Ema svléká, má jasno, našla, co hledala. Stejně jako Nenada ani ji zatím nikdo nechtěl. Ani ti muži, které potkala předtím, než pracovala v družině, ani rodiče, na které dávno zapomněla tak jako oni na ni. Asi ji nechtěl ani ten poslední, Viktor, protože se jí nikdy nezeptal, k čemu je jí Stříbrná stopa. A ona sama o sebe také nikdy moc nestála.

Ale Nenad o ni stojí. Nesmí si to dítě jen tak nechat vzít. Musí si ho nechat, aby si ono vzalo ji.

Druhý den začne vyřizovat všechna povolení. Celé město se těší, až Nenad bude pryč, jen soudce trvá na tom, aby mu zůstal k dispozici. Jenže od Emina příchodu Nenad podivně otočil. Dříve se na soudce smutně usmíval, ukazoval mu všelijaké jizvy a rány po těle. Teď mu opakuje, že mu po celou dobu lhal, že ředitel školy na něj ani nesáhl a nikam ho s sebou nebral. Nenad si všechno vymyslel, protože se mu to zdálo.

XXXIX

Viktor Herman nikdy neviděl mrtvého. Sám si to nedokázal vysvětlit, ale jeho zkušenost se smrtí se omezovala na pár jmen vyskládaných na tabuli v krematoriu bílými písmeny a na údiv, jak mohli jeho známí s docela obyčejnými životy najednou zmizet. Jak ale bylo možné, že nikdy neviděl žádnou autohavárii, vůbec žádné mrtvé tělo? Nikdy o tom neuvažoval, teprve teď, když na něj matka upírala oči s nevědomou prosbou, aby ji převedl někam na druhou stranu.

A on nevěděl jak, protože dokud byl doma ve městě a mohl si vybrat, co udělá, neměl čas ani důvod na něco takového myslet. A teď zase neměl vůbec čas a nebylo mu jasné, kam se poděl. Někdy ho napadalo, že je to tím, že ho věnoval matce.

Už ani neví, jak dlouho s ní žije, jak dlouho je jí k ruce, vodí ji po bytě, budí se k ní v noci a vozí ji taxíkem do parku. Když ho jednou požádala, aby jí tam sebral několik kaštanů a dal jí je do ruky, spočítal si, že to musí být pět měsíců. Celou tu dobu neměl o Emě zprávy. Po večerech navrhuje kanceláře a kavárny.

Chodí se zákazníci do holých vybetonovaných prostor, kde je cítit plíseň anebo nová umělá hmota, rozhlíží se a hledá ta nejjednodušší a levná řešení – jen to tam musí nakonec aspoň trochu vypadat jako od Viktora Hermana. Občas telefonuje s Veronikou, vídá svou dceru. Chodí pro ni k vlaku na Hlavní nádraží a zdraví tam bezdomovce jako staré známé. Jinak skoro nevychází, jako by si odpykával trest. Jednou za čas odveze matku do nemocnice, to když se jí přitíží. A pak ji zase veze domů. Hrává s ní karty a díví se, proč je štěstí vždycky na její straně.

„Neměla jsem štěstí v lásce,“ říká matka. „Nikdo mě neměl rád.“

„To ty jsi nikoho neměla ráda,“ říká Viktor a oba se smějí.

Její mysl se někdy projasňuje – to když matka obléká život, který k Viktorovi nepatří. Tehdy ho napomíná, aby na „toho kluka“ nebyl přísný. Připomíná mu události, které se nikdy nestaly, třeba Vánoce strávené někde na jihu, palmy, vánoční stromek na pláži. Možná to viděla v televizi anebo by si takové Vánoce přála aspoň teď, ale to nepřipadá v úvahu, Viktor sotva stačí vydělávat na ni a na Veroniku s Lili.

Když se Viktor zeptá na nějaký jejich společný zážitek, matka strne jako uschlý strom a nepamatuje si nic. Viktor si časem zvykne. Jednou večer ji uvidí přecházet bytem v dlouhé košili, matka vypadá jako legrační strašidlo.

„Mám tě rád,“ řekne tiše. Zkouší to. Tak jako kdysi zkoušel Veronice, Sabině i Emě říkat „miluji tě“. Ale ta slova se nikdy přesně nekryla s tím, co cítil, a nekryjí se ani teď. Možná jsou jeho city správné a slova špatná, anebo jsou to stará slova a přestala platit stejně jako jeho doklady a telefonní čísla z rodného města.

„Mám tě rád,“ opakuje.

Matka se otočí a pošle mu krásný jemný úsměv, a skrze něj Viktor zahlédne půvabnou štíhlou čtenářku, o jejíž přízeň kdysi v bibliobusu tolik stál. Pak si matka přiloží pravici k uchu a nakloní se k němu:

„Čeho? Cos říkal?“

„Nic,“ odpověděl.

„Cože?“

Jako malý chtěl mít nějaké zvíře, ale nikdy mu to nedovolila a říkala, že zvířata jsou špinavá. Představoval si tehdy, jak by se mu líbilo, kdyby se probudil za svítání, ze skříně by vyskočila velká kočka a přitulila se k němu. Když pak začal žít s Veronikou a vyprávěl jí o tom, na druhý den mu kočku přinesla.

Veronika chtěla, aby jí o matce vyprávěl víc, protože ji znala od vidění jen jako hezkou příjemnou ženu. Nevěděl jak. Nic k ní necítil. Matka, to byla kostka tvarohu v ledničce, hnědý kalhotový kostým na ramínku, časopisy na lavici v kuchyni hned vedle pletení a knih Grahama Greena. Ať se posadil kamkoliv, říkala mu: Vstaň. Umažeš to. Anebo – umažeš se. Ale teď se mu zdálo přirozené, že matce o něj nešlo, jen o jeho kalhoty a o nábytek. Copak sám byl jiný?

Matka stejně jako on dělala, co mohla. Nejdůležitější pro ni nebyli lidé, ale prostě ráno, poledne a večer, tak jako kdysi pro něj. A on jí teď v jejím sobectví pomáhal. Třeba ho už nic jiného nečekalo.

Jednou ale matčina chvíle konečně přišla a Viktor u toho nebyl. Stál tou dobou na Čechově mostě, skrze zářivý chladný den poletovalo barevné listí a na obloze nehybně tkvěla kulatá oblaka. Díval se, jak po řece projíždí parník a jak jsou krásně tepaná měděná křídla andělů pod mostními oblouky.

Byly právě čtyři hodiny, ale Viktor už dávno hodinky neměl a mával právě dvěma dětem, které stály na parníku a fotografovaly si ho.

Na matčinu památku tu chvíli zrekonstruoval pár dní po její smrti a dobře si ji zapamatoval. Myslel přitom na všechny ty bezvýznamné okamžiky, které mu kdy uvízly v paměti, aniž věděl proč. Na bezdomovce na Hlavním nádraží. Na zvláštní světlo ten den, kdy nešel s kluky na hřiště.

Napadlo ho, že ty chvíle jsou pomníky lidem, kteří právě v tu chvíli odešli, těm, které nepoznal, protože tomu zabránila vzdálenost anebo nějaká náhoda. Chvíle, kdy se díval z mostu na řeku a kdy ho děti zachytily na snímek, který později zahodí, protože ho

neznají, byla rekviem za Viktorovu matku a byla také tím jediným, co mu po ní zbude. Ale to se dozvěděl teprve druhý den ráno.

Šel do nemocnice jako každý den a nesl lahvičku pomerančové šťávy a piškoty. Na matčině posteli ležela jiná stará paní. Nejdřív se polekal, že matku nepoznává a něco s ním není v pořádku, ale vrchní sestra ho zavedla na chodbu a tam mu řekla:

„Vždyť jsme vám poslali telegram. Zemřela včera ve čtyři odpoledne.“

„Telegram? To ještě existuje?“ ptal se Viktor.

„Tak se to tady vždycky dělalo,“ řekla sestra.

„Co se tady vždycky dělalo?“ snažil se Viktor pochopit situaci.

V kanceláři nemocnice mu proti podpisu vydali matčiny věci – noční košili, doklady a pár drobností. Nikdy si nevšiml, jak žlutá barva na košili vybledla za tu dobu, co se o matku staral. Sbalil ji do ruksaku a vzhlédl k sestře:

„To je všechno? Co mám udělat?“

„Chcete maminku vidět?“ zeptala se.

Viktor mlčky zavrtěl hlavou.

XL

Asi za čtyři dny proběhl v malém motolském krematoriu obřad, kam Viktor pozval jen tři staré dámy. Navštěvovaly jeho matku do poslední chvíle a ve jménu společného mládí ji mnohem lépe než on dokázaly udržet v iluzi, že se příliš nezměnila. Houslista hrál falešně – proč by také jinak hrál právě na pohřbech. Viktor nevěděl, co dál, když pak matčiny přítelkyně rozpačitě postávaly na terase budovy a držely si klobouky před nárazy podzimního větru.

Dvě z nich přijely až z jeho města. Vzpomněl si, jak je nejčastěji společně s matkou vídal, když byl malý, a zavezl je kousek po hlavní třídě, kde z malého lahůdkářství vonělo uzené maso. Posadil je ke stolku a objednal obložené chlebíčky a kávu. Dámy chvíli mlčky jedly. Pak si navzájem připomínaly, kdo ještě z jejich okolí zemřel, na co, kolik mu bylo a jaké léky bral. Pak si začaly povídat o jeho matce, jako by u toho nebyl. Vzpomínaly na příhody z mládí, o nichž neměl tušení, jelikož tehdy se týkaly světa dospělých. „Krásná ženská to byla,“ prohodila některá co chvíli.

Na něj se ani nepodívaly, a když jim chtěl vyprávět aspoň o výpravách do bibliobusu, které měl s odstupem stále radši, neposlouchaly ho a jedna z nich mu skočila do řeči. Za chvíli se jim omluvil a podal jim ruku. Slabě, ale upřímně mu ji tiskly a doufaly, že ho zase brzo uvidí. Když u baru platil, zahlédl, jak strkají nad stolem tři šedivé hlavy dohromady. Venku ho napadlo, že se možná už do matčina bytu nevrátí.

Chtělo se mu plavat v teplé vodě. Neplaval už dlouho, ale teď právě cítil, že to byla chyba a že by plavat měl. Odjel tramvají na

stadion do Podolí, koupil si v hale plavky a dvě hodiny se pohyboval mezi bazénem a parní lázní. Pozoroval muže, z nichž jen málo sem chodilo za sportem, a přemýšlel, jestli je už někde viděl. Většinou se mu zdálo, že ano, ovšem jeho paměť na tváře byla den ode dne horší. Každý mu někoho připomínal, kdokoliv mohl být jeho bývalý spolužák, tvář z novin, zákazník anebo náhodně zachycený obraz z ulice, vlaku nebo letadla.

Pak vyšel s mokrou hlavou ven před stadion a zjistil, že na sobě nemá boty. Stál v blátě v ponožkách před branou a nemohl si vzpomenout, kde boty nechal. Ve vrátnici? V šatně? Vrátil se pro ně, ale už je nenašel. Sáhł do kapsy pro telefon, aby si zavolal taxík, ale i telefon byl pryč.

Dělám chyby, jsem roztržitý, ale to je tím, že mám tak málo času. Moc spěchám. Nejsem dost dobrý, napadlo ho najednou. Kolik je mi vlastně let? Totéž se mu stávalo v noci, kdykoliv se zjevil jeho drak: nedokázal si vzpomenout na svůj věk, a když si ho připomněl, vyděsil se – a přesto, bylo mu teprve čtyřicet sedm. Jenže na všechno bylo pozdě, zdálo se mu.

Pár metrů od něj zastavilo červené auto. Starší muž s kloboukem na hlavě stáhl okénko a oslovil ho:

„Co se vám stalo?“

Neměl rád řidiče s kloboukem, zpravidla jezdili tupě a jejich úmysly se nedaly předvídat.

„Nemám boty. Nevím, kde jsem je nechal.“

„Co s botama? Nastupte si, já vás odvezu,“ řekl muž vesele.

„Kam?“

„Tam, kam potřebujete.“

Viktor se nasoukal vedle řidiče a řekl:

„Já nevím, kam potřebuju.“

Muž se rozjel po nábřeží. V autě bylo příjemně teplo a Viktora přestaly zábst nohy, ale nebylo tu místo. Snažil se zhluboka dýchat do celého těla a rozkládat ramena jako široký strom, ale stejně seděl dál schoulený a zaťatý. Uvažoval, kdo ten člověk může být. Prostě asi vozí lidi za peníze. Musí být opatrný a zeptat se na cenu.

„Tak jak se máte?“ zeptal se ho řidič.

„Nemám čas,“ odpověděl Viktor.

„Na co?“

„Nemám čas na nic.“

„Kolik je vám let?“ ptal se řidič.

„Čtyřicet minut. Totiž – čtyřicet sedm,“ opravil se. „Ale o to nejde, nejsem prostě dost dobrý. Neovládám to.“

„Když nemáte boty, nemusíte si už na nic hrát.“

„Já?“

„Bez bot už můžete říkat, co se vám líbí. Napadlo vás někdy, že jste stín?“

„Já nejsem stín,“ řekl Viktor s určitostí.

„Jasně. Myslím to tak, že všechno, co víte a co jste, je stínem skutků, myšlenek a tužeb někoho jiného. Jen málo lidí je z tak pevné látky, že jim jejich vědomí k něčemu slouží. Ti jsou potom takzvaně dost dobří, jak říkáte, a něco po sobě zanechají. Někdy je to katastrofa, jindy pozhelnání. Takoví lidé vrhají stíny, například vás. Jinak řečeno, všichni ostatní jsou prostě odvození od nich. Hitler nebyl stín, ani Churchill nebo Gándhí nebo matka Tereza. Ale třeba vy...“

„Já nejsem ničí stín,“ bránil se Viktor. „Já jsem já. Kromě toho, jak zrovna vy můžete vědět, že nejsem jako Gándhí nebo matka Tereza?“

„Já to taky nevím. Takhle to nefunguje, to by bylo moc jednoduché. A pak, je to jenom hra. Proto se vás ptám, jestli vás už napadlo, že byste mohl být něčí stín.“

„A vy?“

„Jak se to vezme. Jsem stín, anebo ne? Kdybys ses na mě aspoň jednou podíval, Viktore. Chodili jsme spolu asi dva roky do školy, tam u nás doma. Trochu jsem tě pak sledoval.“

Viktor se mu ze zdvořilosti zadíval do tváře, ale nic ho nenapadalo. Zřejmě ho mohl sledovat kdokoliv, aniž by to byl postřehl.

„Promiňte, je mi líto. Nikdy jsem vás neviděl. Každá tvář je pro mě cizí, a přitom je všechny odněkud znám. Asi, že jsem jich viděl moc, možná z toho nějak marodím. Vzpomínám si přesně jenom na profil jednoho bezdomovce na Hlavním nádraží. Mluvím zmateně, že?“

„Ale ne. Já vám rozumím. To má dneska kdekdo, jen to lidi nevědí.“

Do oken auta bičoval déšť, stěrače tiše klapaly, světla venku se rozpíjela do barevných skvrn a postupně hasla. Za chvíli bylo vidět jenom bílou čáru mezi jízdními pruhy.

Vždyť má pravdu, napadlo ho. Jsem Emin stín. Jsem odpověď na její otázky. Jsem její Stříbrná stopa, jsem hranice mezi tím, co je a o čem sní.

„Kam jedeme?“ ptal se muže.

„Byl jsi někdy ve Verlorenheimu, Viktore?“

„Kde to je?“

„V bývalé NDR. Jestli sbíráš starožitnosti, bude tě to zajímat.“

„Verlorenheim. Já nic nesbírám,“ řekl Viktor.

„Na většinu míst se jezdí, protože je tam slunce, nebo válka, nebo prostě proto, že se stalo zvykem tam zajet. Verlorenheim je jiný případ. Ale nakonec tam dorazí každý. Máš s sebou pas?“

Muž v klobouku prudce zabrzdil před malým hraničním přechodem. Za červenobílou závorou přecházel muž v uniformě, les kolem silnice byl tmavý, a když muž stáhnul okénko, zavál dovnitř vlhký chlad a vůně jehličí.

„Jedeme přece jenom do Německa. Tam pas nepotřebuju,“ řekl Viktor.

Oči jeho společníka svítily do tmy. Zdálo se mu, že muž přede jako motor anebo jeho stará kočka tam daleko doma ve městě. Voják v pláštěnce se pomalu vydal k nim.

„Ne. Já tam ještě nechci. Neznám to tam. Není přece tak pozdě,“ řekl polekaně Viktor.

„Pozdě nebo brzo, na tom nesejde,“ řekl lhostejně řidič.

„Nebudete rozhodovat o tom, kam já pojedou,“ řekl klidně Viktor.

„Ne? A kdo tedy?“

„Doufám, že nakonec přece jenom já.“

„Jen to zkus,“ řekl mu řidič a otevřel mu dvířka do tmy. Viktor vystoupil, a pustil se bos a pěšky zpátky po silnici.

XLI

Ve Viktorově rodném městě lidé nevynechali žádnou příležitost, aby probrali ze všech stran události posledních let a měsíců, ale k případu rodiny Hermanových se vraceli jinak, než by se dalo čekat. Nevzpomínali na proces. Mluvílo se jen o tom, že Viktor hrál moc vysoko, že zkrachoval a byl nucen prodat firmu italské korporaci. Ta sem vyslala příjemného člověka, Giorgia di Lago, který úřadoval většinou u stolku v kavárně na náměstí a pro každého měl práci, radu nebo aspoň úsměv. Říkalo se také, že Viktora opustila Veronika, protože se nestaral o dítě, a když zkrachoval, přestal pro ni být zajímavý. A také se říkalo, že Lili beztak nebyla jeho, protože oba Hermanovi vždycky hodně vyváděli. Veronika se ostatně vždycky zajímala hlavně o peníze, a proto nakonec prodala dům právě tomu Italovi, jelikož nikdo jiný jí nechtěl tolik dát.

Jen málokdy, většinou pozdě večer v baru nebo někde na večířku, si někdo vzpomněl na aféru s Nenadem a Emou Jahnovou.

„To ona ho do toho namočila, Veronika,“ říkalo se. „Takoví divný lidi, ta ženská s klukem, s nikým se nebavili.“

Vyšetřovatel, bývalý Viktorův spolužák, také tvrdil, že se tehdy vlastně nic nestalo. Všichni aktéři příběhu byli pryč, i on sám na ně postupně zapomínal a přijímal za své to, co říkali sousedé.

Na jedno ale zapomenout nedokázal: na Viktorovu kabelu s erotickými hračkami z materiálu, který nikdy předtím ani potom neviděl: byly tak jemné, hladké, tuhé, chladné a vlhké, přestože zanechávaly břicha jeho prstů suchá a teplá. Samozřejmě že kabelu v pořádku předal včetně seznamu předmětů, jejichž popisu zamotal hlavu a stál ho dva dny práce. Ale nikdo ze známých

u soudu nedokázal vysvětlit, kde kabelka skončila, a tak usoudil, že ji někdo ukradl. Proč jsem to neudělal sám? říkal si.

Všechny ty zvláštní pomůcky mu uvízly v hlavě, a místo co by se z ní vytrácely zároveň s Viktorovým případem, všelijak se v jeho obrazotvornosti měnily jako sklíčka v kaleidoskopu. Stávalo se mu dokonce, že se nedokázal milovat s vlastní ženou, protože k tomu ty věci potřeboval a neměl je po ruce. Tělo jeho ženy bylo zoufale nudné, jenže on netoužil po někom jiném, ale po těch věcech a po tom, k čemu sloužily. Vysvětloval si to tak, že je ženatý dlouho a že by potřeboval změnu. Ale nepatřil k lidem, kteří by kvůli tomu začali vyhledávat dobrodružství. Prostě čekal, až to přejde.

Až jednou jel do Prahy vlakem a myslel na všechno, co by se s Viktorovou kabelou a jejím obsahem dalo dělat. Vlak mu k takovým úvahám připadal vhodný, protože se tu lidé nesetkávali nadlouho. Kdykoliv hýčkal kabelu v hlavě doma anebo ve svém autě, bál se, že síla jeho představ to všechno nakonec vydá napospas jeho okolí. Že může myšlenky na ty věci ztratit a někdo je najde a usvědčí ho. Proto s myšlenkami na věci v kabele čekal až na cestu do Prahy. Představoval si ledacos tak dlouho, až nakonec usnul.

Když se probudil, seděla naproti němu mladá žena a také klimbala s hlavou zabořenou do kabátu. Vyšetřovatel zahlédl jemně utvářené kotníky mezi okrajem kalhot a střevíčkem na jehlovém podpatku a dlouze se na ně zahleděl. Dívka se probudila, vymanila se z kabátu a pohlédla na něj, jako kdyby nebyl muž, ale věšák nebo klika u dveří. Měla tmavé oči a vlasy se jí vinuly v prstencích kolem tváře.

„Dobrý den,“ pozdravil ji.

Ani se nehnula. Byla to Sabina, ale to vyšetřovatel nevěděl a ona zase neznala jeho. Ledabyly mu pokývla a zabrala se do časopisu.

U nohou jí stála velká papírová taška a v ní cosi zabaleného v hedvábném papíře.

Vlak sebou trhnul. Taška se naklonila k vyšetřovateli a její obsah se vysypal na podlahu. V hedvábném papíře byl zabalen velký kus bílé látky a Sabina ho opatrně sbírala a oprašovala z něj šmouhy.

„Kampak jedete, slečno?“ sebral všechnu odvalu.

„Do Budějovic.“

„Na prázdniny? Udělalo se hezky, že?“ řekl vyšetřovatel.

„Budu se vdávat,“ řekla Sabina.

„Ano? Všechno nejlepší,“ popřál jí.

A protože se styděl, znovu zavřel oči. Když se probudil, Sabina právě vystupovala. Díval se za ní, jak kráčí po peronu, a říkal si, jak těžce se té hezké dívce musí na tak vysokých podpatcích chodit a jestli si bere někoho, kdo bude časem takový, jako je teď on sám.

Vzpomněl si také, že ji už někde viděl: její obrázek visel v domě Hermanových – anebo to snad byl nějaký starý obraz, který jí byl hodně podobný. Vyšetřovatel měl odjakživa vynikající paměť na tváře živých i mrtvých.

Z opačného směru s rachotem projel rychlík. Tváře cestujících se kolem mihly jako šmouha a nezachytila by je ani ta nejlepší paměť, snad ani paměť boží.

V protijedoucím vlaku právě seděl Viktor. Kupé bylo prázdné, průvodčí nikde a nebylo se koho zeptat, kam vlak míří. Jména malých měst na návěštích Viktorovi nic neříkala a míhala se příliš rychle. Někde musela být křižovatka anebo nádraží, kde udělal chybu. Ale kde?

Té noci šel jen malý kus bosý v dešti po silnici a zastavil mu kamion. V Ústí nad Labem si koupil boty a zamířil na nádraží, kde

naskočil v poslední chvíli do mezinárodního rychlíku. Teď měl dojem, že zase jede opačným směrem a vzdaluje se od Prahy.

Plochou krajinu teď zalévalo slunce. Vlak projížděl podle divokých křovin a polorozpadlých továrních hal, kolem fotbalových stadionů a dálnic plných nehybných aut. Pokud zpomalil, viděl Viktor postávat v zoraných brázdách lesní zvířata. V tašce měl mokré plavky a v kapse matčinu a svoji kreditní kartu, ale hlavu měl prázdnou. Proč vlastně chtěl do Prahy? Zpátky k čemu?

Volně k němu přicházely okamžiky z dob, které mu připadaly jako středověk. Vůně hnědého uhlí. Bibliobus. Matčina nákupní taška a temný malý obchod, kam ho s ní posílala. Fronta zamklých sousedek a mlékařka páchnoucí potem s papírovým proužkem ve vlasech. Roj mušek pod mostem v letní hodinu, kdy slunce právě zašlo za hradby a ochladilo se.

A jeho otec, štíhlý slabý muž v saku s koženými nášivkami na loktech. Když ho matka posílala stát fronty do obchodů, bral si s sebou knihy. Na všechny kolem se usmál. Mnozí měli dojem, že s ním často mluvili, ale to nebyla pravda. Jenom se za ním otáčeli a otcův úsměv si pamatovali jako chvíli rozhovoru. Ptali se ho, jestli už brzo půjde do penze. Odpovídal, že nepůjde nikdy, a to se také stalo. A když se ve frontě zabral do četby a lidé ho zdravili, někdy jen pokývl hlavou a zvedl ruku na pozdrav.

Pak ho v nemocnici přivezli z pooperační jednotky na pokoj a krátil se mu dech. Jeho souseď sáhl po tlačítku a chtěl zavolat sestru. Viktorův otec mu s námahou odsunul ruku.

„Prosím, nechte to být,“ řekl.

Když zemřel, byl Viktorovi dlouho nablízku, vlastně jen podošel. I když se matka znovu vdala, Viktor vždycky věděl, co by otec řekl nebo udělal, a nemusel ho kvůli tomu odnikud přivolávat. Řídil se jeho radami. Přejímal jeho názory a oblékal je jako pohodl-

né svetry tak, jak do nich právě dorůstal. Pak otec jednou nadobro zmizel a Viktor na něj nemyslel možná až do té doby, kdy se ho Sabina ptala, zda věří v boha.

Vlak ujížděl, ale možná stál a Viktorovou myslí plynul jeho otec, ale také všechno, co dávno přestalo hrát roli. Strach z uniforem. Kostel, kde visel zkrvavený Kristus. Kopce za městem, jabloňové sady a les, kam se nechodilo stejně jako k bytovkám na východ od náměstí.

Jsem ve městě, nebo na venkově? Haly a jeřáby se střídaly s koloniemi domků a skleněnými věžemi, města do sebe prorůstala, a kdyby měl dorazit do městečka svého dětství, nenašel by ho, protože nikde nezačínalo. Nemohl by říci: Teď jsem zpátky.

Ale přesto byl. Ulicemi jeho města kráčela Ema Jahnová, Nenad vedle ní, Viktor má plnou hlavu Sabiny a jejích nehtů. Nemůže na ně promluvit, nemůže jim říci, jedte pryč, bude to lepší pro nás všechny, protože zatím Emu Jahnovou nezná. Jenže ona se v tu chvíli po něm otočí a z její tváře vyše Viktorův otec dávno zapomenutý úsměv. A z jejího těla roztržitý pozdrav zvednutou paží, po níž se sveze rukáv až k lokti.

Vlak zpomaloval, až zastavil na malém nádraží, jako by mu došel dech. Verlorenheim, stálo na návěští.

„Ne,“ řekl Viktor nahlas a vystoupil. Hned za nádražím začínala prázdná hlavní ulice lemovaná hrázděnými domy.

Výpravčí mu řekl, že nejlepší hotel Zlatý orel je právě v rekonstrukci, a poslal ho na druhý konec města k hradbám. Tam Viktor našel malý penzion, označený zašlým štítem. Bylo zamčeno, ale za oknem vedle vrat se svítilo a uvnitř se skláněl nad knihou prošedivělý muž v šedé vestě. Viktor zaklepal na okno, muž k němu otočil tvář asijského míšence se šedo zelenými očima a usmál se, jako kdyby viděl ven do tmy. Pak otevřel zamřížované okno a zeptal se:

„Kdo je tam?“

Viktor chvíli uvažoval, ale nemohl si vzpomenout, jak se jmenuje.

„Máte volný pokoj?“ zeptal se.

„Pojďte přes dvůr, otevřu vám,“ řekl muž. Viktor skákal po prknech položených přes výmoly a díru do země až k otevřeným dveřím, odkud se linulo oranžové světlo a kouř kamen.

„Pokoj mám jenom jeden, ale bude vám stačit. Zatopím vám.“

Viktor ho ale neposlouchal a vzal do ruky noviny, do kterých muž právě balil staré hodinové součástky. Celá jejich zadní strana byla o aféře v Outreau a úplně dole byla fotografie Emy Jahnové s Nenadem po boku.

„Můžu si zavolat?“ zeptal se Viktor.

Majitel ukázal na telefon na zdi vedle kamen.

„Támhle, v recepci,“ usmál se.

Trvalo dlouho, než se spojil se soudem v Outreau a než se dozvěděl, kdy si Ema odvezla balkánského chlapce se jménem, které nikdo neuměl vyslovit.

„Děkuju vám, ale musím dál,“ řekl majiteli. „Jede odsud něco dneska ráno?“

„Na Cáchy ještě stihnete rychlík,“ řekl muž. „Je tohle vaše?“

Vedle novin ležel na stole kus dřeva, a teprve když ho Viktor vzal do ruky, viděl, že je to Emin tygr.

„Ano, je můj. Špatně vám táhnou kamna,“ řekl.

Dříve či později dorazí do jeho města, říkal si Viktor. Musí je stihnout, musí se vrátit o krok zpátky tam, kde si naposled byl sám sebou jistý. Pokud udělá chybu a jeho plán nevyjde, už Emu nikdy neuvidí, ale hlavně se všechno stane znovu.

Jenže na žádný okamžik sebejistoty se nepamatoval a do rodného města za nimi nemohl. V duchu prošel všechny ulice. Tu, kde čekal na Lili a kde pak uviděl Nenada stát před svým autem. Místo, kde stával jeho dům, patu viaduktu a ovšem tu ulici, kde Ema bydlela s Nenadem. Představoval si, jak zazvoní u jejích dveří – a tady se vždycky zarazil, protože neměl, co by jim oběma řekl. To, co ho potkalo v poslední době, nedokázal vyprávět, a to, co se stalo předtím, bylo příliš složité. A co by udělal, kdyby mu Ema otevřela a ptala se, co je zač?

Jediná šance byla usadit se na místě, kde se Nenad dříve či později nepochybně objeví.

XLII

Viktor vystoupil z vlaku na Hlavním nádraží a sedl si na lavičku do parku. V kapse měl platnou občanku s neplatným místem bydliště, protože jeho sídlištní byt majitel zapečetil pro neplacení nájmu.

Jediný klíč ve Viktorově kapse byl od matčina bytu. V den pohřbu nechal v kuchyni na stole nedopitý čaj a kus chleba. Obojí bude plesnivé. Budou tam ve skříni viset šaty dvou zemřelých a za okny se nejspíš dál vznášejí jeřáby a duní stavba. Matčiny stoly, postele a koberce jsou tmavé a překážejí mu, dokonce i když tam není. Zásuvky budou plné prošlých léků. Tohle všechno dohromady bylo jediné místo, kam se směl vrátit.

Parku kolem Hlavního nádraží v Praze se říkalo Sherwood, ale nebyl tak nebezpečný, jak vypadal. Ti, kdo tu uvízli bez dokladů a plánů, občas někomu ukradli tašku nebo hodinky, ale to bylo všechno. Kolemjdoucí se jich děsili, jako by jim šlo o život. Viktor s chutí upíral divoký pohled na muže v kravatách, kteří spěchali kolem něj. Zvedali k němu oči a pak stiskli pevněji v ruce aktovku. Byli tak neodolatelní, že se co chvíli nahlas rozesmál. Proč by jim přece měl něco brát? Možná nevypadal nejlíp, ale věděl, že se z toho dostane, zatímco oni prchali Sherwoodem jako vyplašení zajíci a nevěděli, co je čeká. Zpočátku se mu lavička zdála nepohodlná, ale brzo si zvykl.

Měl na nádraží mnoho známých a jeho čas byl omezený pouze tím, na co čekal – a to nemuselo nikdy přijít. Proč jsem jen pořád říkal, že nemám čas? napadalo ho. Čekání ale byla i těžká práce, jakmile ho vzal vážně. Přestal například chodit pro peníze do

bankomatu, aby nic nezmeškal. Občas někomu řekl - mám hlad. A někdy dostal housku. Z vděčnosti si pak zpravidla chtěl s dárcem housky pohovořit.

„Jednou tady v Praze na Hlavním nádraží...“ začal.

„Říkals něco?“ ozvalo se někdy, protože mu bylo špatně rozumět.

„Jednou jsem šel tady kolem a takový chlap chtěl taky housku, tak jsem mu ji dal.“

„Tati,“ řekla mladá dívka, která se právě posadila na lavičku vedle něj.

Viktor se k ní otočil. Byla to jeho dcera Lili. To není možné, že by tak rychle vyrostla, říkal si. Proč jsem u toho nebyl? O co vlastně celou dobu šlo? V duchu počítal dny, týdny a měsíce, ale dívka najednou vstala, aby objala staršího muže, který právě přistoupil k lavičce. Prohlédl si Viktora a sevřel držadlo kufru.

Bylo teplo, park vydechoval pach psích výkalů a vůni aster. Stmívalo se.

Nad Sherwoodem přeletěla helikoptéra. Z centra houkala siréna, o kus dál kamenný rudoarmějec s kyticí šeříku objímal člověka s tváří skrytou na jeho klopách. Na koruny stromů padal cement ze stavby a po trávě běhali toulaví psi.

Co ho přivedlo na takové místo? Proč jenom nemůže být všechno jako dřív, složenky, kočka, čistá postel a úsměvy kolem? Proč najednou sahá jeho město až do Prahy a dál? Znamená to, že se svět rozpadá? Anebo je rozbitý on sám? A co když to všechno není exploze, co když jenom právě praská skořápka a napovrch se dere něco nového?

A v tu chvíli Viktor uviděl Nenada Džukiče pomalu sjíždět po eskalátoru příjezdové haly, jen tak, s rukama v kapsách. Byl černovlasý

a tak útlý, že se o něj Viktor bál. Od zdi se odlepilo několik mužů a všichni najisto zamířili k němu. Nenad potřásal neklidně hlavou a posadil se na lavici. Viktor spěšně vstal, aby k němu dorazil dřív než ostatní.

„Konec výletu, Nenade. Jedeme domů? Víš, kde bydlíš?“

Nenad mlčky vstal a chytil ho za rukáv.

„Nevím, jak se to tam jmenuje,“ řekl.

„Máš hlad?“

Muži kolem se rozptýlili, Viktor vzal Nenada za ruku a koupil mu přesolené rýžové nudle. Pak spolu seděli v Sherwoodu na lavičce a čekali na příští vlak z Viktorova města. Když jeho příjezd naskočil na návěští, Viktor odvedl Nenada na nástupiště.

Sám se jako malý vždycky těšil, až se odněkud vrátí jeho matka. Nikdy nemyslel na potíže, které s ní dorazí. Těšil se na dárky, na její úsměv z otevřeného okna a bouchnutí dvířek špinavého vagonu.

Vlak zastavil. Ema vystoupila, a přestože byla mladá jako nedávno, měla celá barvu pouštního písku. Zadívala se na Viktora a řekla:

„Viktore! Vypadáš příšerně. Co tady děláš?“

„Čekal jsem tady na něj,“ ukázal Viktor na chlapce.

„My už jsme jedli,“ řekl Nenad a chytil ji za ruku.

Ema vykročila do haly, ohlédla se, jestli jde Viktor za nimi, a zvedla ruku, aby se mu neztratila. Ze zápěstí se jí přitom po předloktí svezla košile.

„Zpátky už dneska nic nejede. Máte kde spát?“ ptal se Viktor.

Ema se s úsměvem otočila:

„Cos říkal? Je tu moc aut.“

Uchopil ji za loket a požádal ji, aby s ním jela domů. Neslyšela ho, protože kolem projížděl kamion, ale nechala se vést. Prochá-

zeli pod lešením a Viktor ji lehce postrčil před sebe. Na hlavu se mu sypal červený cihlový prach. Šli před ním, Ema Jahnová s vlasy stočenými pod klobouk podobný květináči a Nenad, který jí nesl tašku.

Viktor mávl na taxíka a odvezl je do ulice, kde byl matčin byt. Setmělo se, staveniště ztichlo a v předzahrádce, které si dříve nevšiml, kropila nějaká žena ve světle zářivky záhon. Otevřel domovní dveře a postrčil Emu a Nenada dovnitř. Ani jeden z nich se ho na nic neptal.

V noci se probudil. Ema seděla se zkrříženými nohama na posteli s hlavou opřenou o zeď a pozorovala ho.

„Proč nespíš?“ ptal se jí.

„Já tě znám, Viktore,“ řekla.

„Samo sebou. Ale odkud?“ Slyšel její dech, mluvila pomalu, možná ze spaní.

„Viděla jsem tě sedět uprostřed pokoje bez nábytku, zkoušel sis boty. Byla jich tam hromada. Některé byly ještě v krabici, jiné byly obnošené, a někdy to dokonce byla jenom jedna bota. Všechny sis je obouval a zase odhazoval. Byly ti malé, nebo byly na jinou sezonu, nebo se ti prostě přestaly líbit. Jenže, Viktore, já jsem věděla, že ty vlastně žádné boty nepotřebuješ, protože z toho pokoje beztak nevycházíš. Jenom jsem nevěděla, jak ti to vysvětlit, protože mi tě bylo líto.“

„Je to jenom sen,“ hlesl. „Já mám boty rád.“

„Možná to stačí,“ řekla Ema.

Pomalou usínal, její hlas k němu doléhal z dálky a měnil její slova v obrazy. Malé a velké boty. Nemohl je najít. Byl příliš líný se pro nějakou natáhnout. Mezi dveřmi se zjevila malá silueta.

„Mně se tu nelíbí,“ řekl Nenad. „Nemůžu spát.“

„A co bys nechtěl?“ ptal se Viktor.

„Zvykneš si. A když ne, půjdeme jinam,“ řekla Ema. „Běž si lehnout.“

„Je mi zima,“ stěžoval si Nenad.

Viktor sáhl pro sako, přehodil mu ho přes ramena a poslal ho ven.

„Počkej,“ zastavil ho najednou. „Co to máš?“

Sáhl mu do kapsy saka, protože tam svítil malý tygr. Nechtěl, aby si ho Nenad všiml, a tak ho vsunul Emě do dlaně.

Stiskla mu ruku a stáhla ho k sobě jako do mělké řeky. Zpoza bílého třesku probleskl jarní les a mezi jemnou zelení se míhají stíny mladých zvířat. Viktor tiskne Eminu dlaň a přitáhne si na rameno její hlavu. Je tady, jenom neví, na jak dlouho. Ale na tom nezáleží. Emino tělo ho laská, husté a prostupné jako čirá řeka uprostřed července.

Tereza Brdečková
Slepé mapy

Ilustrace na obálce Suryadi suyamtina / Shutterstock.com

Korektura Regina Králová

Technická redakce Markéta Teuchnerová

Vydala Městská knihovna v Praze

Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání

Verze 1.0 z 31. 1. 2025

ISBN 978-80-274-4408-3 (epub)

ISBN 978-80-274-4409-0 (pdf)

ISBN 978-80-274-4410-6 (prc)